

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ και ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ και ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Πτυχιακή εργασία

**ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ.**

Σπουδάστρια

Σκαφτούρου Κωνσταντίνα

Εισηγητής

Σωτηρόπουλος Ιωάννης

ΠΡΕΒΕΖΑ 2007

Πρόλογος

Η πτυχιακή αυτή εργασία μελετά τον εσωτερικό έλεγχο όπως εφαρμόζεται στον τραπεζικό τομέα. Προσπαθεί να περιγράψει με κατανοητό τρόπο και πραγματικά παραδείγματα την άσκηση εσωτερικού ελέγχου στα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα. Δίνει στον αναγνώστη τις απαραίτητες πληροφορίες ώστε, όχι μόνο, να γνωρίσει επιφανειακά την ελεγκτική αλλά να την κατανοήσει σε βάθος.

Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν προέρχονται από τις διευθύνσεις εσωτερικού ελέγχου και τα ελεγχόμενα τμήματα των τραπεζών (λογιστήριο, οικονομικό, διοικητικό) και τις επί μέρους ειδικές υπηρεσίες (χορηγήσεων, καταθέσεων, κ.λπ.). Τα στοιχεία αυτά βασίζονται σε αποφάσεις της διοίκησης, σε εγκυκλίους εσωτερικής λειτουργίας, σε αποφάσεις και εγκυκλίους των επί μέρους διευθύνσεων και σε οικονομικά στοιχεία. Τα οικονομικά στοιχεία χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, λογιστικά και χρηματοοικονομικά. Τα λογιστικά είναι αυτά που αφορούν την υπερετήσια χρήση (ισολογισμός, αποτελέσματα χρήσεως, προσάρτημα) και επί μέρους λογαριασμοί που βασίζονται στο Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών. Τα χρηματοοικονομικά βασίζονται κυρίως σε μεθόδους της περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής και στην επεξεργασία των λογιστικών καταστάσεων με αριθμοδείκτες (αποδοτικότητα, ρευστότητα, κ.λ.π.).

Τέλος, χρησιμοποιήθηκε η συγκριτική μέθοδος και η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου. Η ανάλυση περιεχομένου χρησιμοποιήθηκε κυρίως για τη θεωρητική υποδομή (εσωτερικός έλεγχος, οικονομικός έλεγχος, οικονομική και λογιστική θεωρία, κ.λ.π.). Η συγκριτική μέθοδος χρησιμοποιείται για την σύγκριση διαδικασιών και αποτελεσμάτων διεπιχειρησιακού και κλαδικού χαρακτήρα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.	σελ. 2
Περιεχόμενα	σελ. 3
Εισαγωγή.	σελ. 8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Έλεγχος των χορηγήσεων	σελ. 10
1. Εσωτερικός έλεγχος των χορηγήσεων	σελ. 10
2. Γενικές ελεγκτικές διαδικασίες που εφαρμόζονται σε όλες τις κατηγορίες χορηγήσεων.	σελ. 11
2.1. Ελεγκτικές διαδικασίες έγκρισης χορήγησης και εξυπηρέτησης των χορηγήσεων.	σελ. 11
2.2. Έλεγχος των εσόδων της τράπεζας από χορηγήσεις.	σελ. 13
2.3. Από τα δελτία πληροφοριών στην ΤΕΙΡΕΣΙΑ.	σελ. 14
2.4. Έλεγχος των δανειακών συμβάσεων.	σελ. 15
2.5. Ουσιαστικός έλεγχος των εξασφαλίσεων.	σελ. 16
2.5.1. Ενέχυρα επί συναλλαγματικών.	σελ. 16
2.5.2. Ενέχυρα επί εμπορευμάτων.	σελ. 16
2.5.3. Ενέχυρα επί φορτωτικών.	σελ. 17
2.5.4. Ενέχυρα επί χρηματογράφων (χρεογράφων).	σελ. 17
2.5.5. Ενέχυρα επί απαιτήσεων.	σελ. 17
2.5.6. Προσημειώσεις – Υποθήκες.	σελ. 17
2.5.7. Εγγυήσεις.	σελ. 19
3. Έλεγχος προεξοφλήσεων	σελ. 19
4. Έλεγχος των εγγυημένων με δικαιόγραφα χορηγήσεων.	σελ. 20
5. Έλεγχος των δανειακών συμβάσεων με ενέχυρο εμπορεύματα.	σελ. 22
6. Έλεγχος των εγγυημένων με χρεόγραφα χορηγήσεων.	σελ. 26
7. Έλεγχος των εγγυημένων με φορτωτικά έγγραφα χορηγήσεων.	σελ. 28
8. Έλεγχος των χορηγήσεων εξαγωγικού εμπορίου.	σελ. 29
9. Έλεγχος των βιοτεχνικών χορηγήσεων.	σελ. 30

10. Έλεγχος των δανείων καταναλωτικής πίστης.	σελ. 30
11. Έλεγχος πιστωτικών καρτών.	σελ. 31
12. Έλεγχος των ειδικών χορηγήσεων.	σελ. 31
13. Έλεγχος των χορηγήσεων σε καθυστέρηση.	σελ. 32
13.1 Προσωρινές καθυστερήσεις.	σελ. 32
13.2 Οριστικές καθυστερήσεις.	σελ. 33
13.3 Αποσβεστέοι λογαριασμοί	σελ. 37
13.4 Επάρκεια της πρόβλεψης για επισφαλείς απαιτήσεις.	σελ. 38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Έλεγχος καταθέσεων.	σελ. 39
1. Έλεγχος των καταθέσεων	σελ. 39
2. Γενικές ελεγκτικές διαδικασίες για όλες τις κατηγορίες καταθέσεων.	σελ. 39
3. Έλεγχος των καταθέσεων όψεως.	σελ. 41
4. Έλεγχος των καταθέσεων ταμειυτηρίου.	σελ. 43
4.1. Έλεγχος των καταθέσεων ταμειυτηρίου υπό προειδοποίηση.	σελ. 43
4.2. Έλεγχος των καταθέσεων επί προθεσμία.	σελ. 44
4.3. Έλεγχος δεσμευμένων καταθέσεων.	σελ. 45
5. Έλεγχος των τραπεζικών εργασιών σε συνάλλαγμα.	σελ. 45
5.1. Έλεγχος της αγοραπωλησίας ξένων τραπεζογραμματίων.	σελ. 45
5.2. Έλεγχος της αγοραπωλησίας συναλλάγματος.	σελ. 46
6. Έλεγχος των καταθέσεων σε συνάλλαγμα.	σελ. 47
6.1. Γενικές διαδικασίες ελέγχου των καταθέσεων σε συνάλλαγμα.	σελ. 47
6.2. Ειδικές διαδικασίες ελέγχου των καταθέσεων σε συνάλλαγμα.	σελ. 48
6.2.1 Καταθέσεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις Νομοθετικές Αποφάσεις.	σελ. 48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Έλεγχος μεσολαβητικών εργασιών.	σελ. 49
1. Έλεγχος των μεσολαβητικών εργασιών.	σελ. 49
2. Έλεγχος των επιταγών και των εντολών πληρωμής.	σελ. 49
3. Έλεγχος πιστωτικών επιστολών.	σελ. 50

4. Έλεγχος συναλλαγματικών για είσπραξη.	σελ. 50
5. Έλεγχος των εγγυητικών επιστολών.	σελ. 51
5.1. Διαχείριση των εντύπων εγγυητικών επιστολών(Ε/Ε).	σελ. 51
5.2. Έκδοση, ακύρωση Ε/Ε και έσοδα από Ε/Ε.	σελ. 52
5.3. Λογαριασμός «οφειλέτες προμηθειών εγγυητικών επιστολών».	σελ. 55
6. Έλεγχος της φύλαξης και διαχείρισης τίτλων.	σελ. 56
7. Έλεγχος των ενοικιάσεων θυρίδων χρηματοκιβωτίων.	σελ. 56
8. Έλεγχος της διαχείρισης των ενσήμων νομικών προσώπων.	σελ. 57
9. Έλεγχος του ταμιακού αποθέματος της Τράπεζας της Ελλάδος.	σελ. 57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Έλεγχος τραπεζικών εργασιών εισαγωγών – εξαγωγών.	σελ. 58
1. Γενικές διαδικασίες ελέγχου των εισαγωγών	σελ. 58
2. Έλεγχος εισαγωγών με ενέγγυες πιστώσεις.	σελ. 59
3. Έλεγχος εισαγωγών έναντι φορτωτικών εγγράφων.	σελ. 60
4. Έλεγχος εισαγωγών με προέμβασμα της αξίας των εισαγόμενων.	σελ. 61
5. Έλεγχος εξαγωγών με ενέγγυες πιστώσεις.	σελ. 61
6. Έλεγχος εξαγωγών έναντι φορτωτικών εγγράφων.	σελ. 63
7. Έλεγχος εξαγωγών με προέμβασμα συναλλάγματος.	σελ. 64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: Έλεγχος λοιπών λογαριασμών.	σελ. 65
1. Έλεγχος λοιπών λογαριασμών ισολογισμού.	σελ. 65
1.1. Λογαριασμοί «Διοίκηση – Καταστήματα».	σελ. 65
1.2. Λογαριασμός «Εκκρεμείς Λογαριασμοί».	σελ. 65
1.3. Λογαριασμός «Ελληνικό Δημόσιο».	σελ. 66
1.4. Λογαριασμός «Αγορά Επιταγών Δημοσίου».	σελ. 66
1.5. Λογαριασμός «Αγορά Τραβηκτικών».	σελ. 67
1.6. Λογαριασμός «Αγορά Επιταγών Τραβηκτικών».	σελ. 67
2. Ειδικότερες διαδικασίες ελέγχου των χρεωστικών και πιστωτικών τόκων.	σελ. 67
2.1. Τόκοι χρεωστικοί.	σελ. 68

2.2. Τόκοι πιστωτικοί.	σελ. 68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: Έλεγχος ταμιακών διαθεσίμων.	σελ. 69
1. Έλεγχος των ταμιακών διαθεσίμων – καταμετρήσεις περιουσιακών στοιχείων.	σελ. 69
1.1. Περιουσιακά στοιχεία που υπάγονται στην κατηγορία των διαθεσίμων της τράπεζας.	σελ. 69
2. Έλεγχος ταμείου.	σελ. 69
2.1. Βιβλία ταμείου.	σελ. 69
2.2. Εσωτερικός έλεγχος των ταμιακών διαθεσίμων.	σελ. 70
2.3. Καταμέτρηση ταμείου.	σελ. 72
2.3.1. Καταμέτρηση του Ταμείου τραπεζογραμματίων	σελ. 72
2.3.2. Καταμέτρηση και έλεγχος των Ξένων Τραπεζογραμματίων.	σελ. 74
2.3.3. Καταμέτρηση του ταμείου ενσήμων.	σελ. 75
2.3.4. Καταμέτρηση του Αποθέματος της Τράπεζας Ελλάδος.	σελ. 75
2.3.5. Καταμέτρηση συναλλαγματικών προς είσπραξη.	σελ. 75
2.3.6. Καταμέτρηση των ταξιδιωτικών επιταγών.	σελ. 76
2.3.7. Καταμέτρηση του ταμείου τίτλων.	σελ. 76
2.3.8. Σύνταξη Πρωτοκόλλων Καταμέτρησης.	σελ. 77
3. Έλεγχος των ταμιακών δικαιολογητικών.	σελ. 77
4. Έλεγχος των λογαριασμών με την Κεντρική Υπηρεσία και με άλλες τράπεζες εσωτερικού – εξωτερικού.	σελ. 79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: Χρηματοοικονομικά πλαίσια ελέγχου.	σελ. 81
1. Χρηματοοικονομικά πλαίσια του εσωτερικού ελέγχου στα πιστωτικά ιδρύματα.	σελ. 81
2. Έλεγχος φερεγγυότητας.	σελ. 82
3. Έλεγχος ρευστότητας.	σελ. 84
4. Έλεγχος κεφαλαιακής επάρκειας.	σελ. 85
5. Έλεγχος προβλέψεων έναντι απαιτήσεων από πιστοδοτήσεις.	σελ. 87
6. Χρηματοδοτικά ανοίγματα.	σελ. 88
6.1. Περιορισμοί και απαγορεύσεις των «μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων».	σελ. 89

6.2. Απαγορεύσεις παροχής πιστώσεων σε μέλη του Δ.Σ. τράπεζας, μετόχους και επιχειρήσεις από το ίδιο φυσικό πρόσωπο ή συγγενείς.	σελ. 90
7. Άλλες απαγορεύσεις.	σελ. 93
7.1. Απαγόρευση «εκτοκισμού» δανείων.	σελ. 93
7.2. Απαγόρευση παροχής δανείων προς αποπληρωμή οφειλόμενων τόκων.	σελ. 94
7.3. Απαγόρευση κεφαλαιοποίησης τόκων.	σελ. 95
8. Ο έλεγχος της πίστωσης.	σελ. 96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ: Management εσωτερικού ελέγχου.	σελ.100
1. Management εσωτερικού ελέγχου	σελ.100
2. Υπηρεσία Εσωτερικών Ελεγκτών της Τράπεζας (Επιθεώρηση).	σελ.102
3. Πρώτες ενέργειες του ελεγκτή κατά την άφιξή του στο κατάστημα.	σελ.109
4. Γενικές ελεγκτικές διαδικασίες.	σελ.110
5. Αποτελεσματικότητα ελέγχου.	σελ.111
6. Προτάσεις ελεγκτών.	σελ.112
7. Δημιουργική συνεισφορά της επιθεώρησης στην ανάπτυξη της τράπεζας.	σελ.113
Επίλογος	σελ.114
παράτημα	σελ.115
Βιβλιογραφία.	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία αποτελείται από οχτώ κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο διαπραγματεύεται τον έλεγχο των χορηγήσεων, σε όλες τις μορφές που μπορούν να πάρουν εκείνες, σύμφωνα πάντα με τις Νομοθετικές Αρχές. Για παράδειγμα, στεγαστικά δάνεια, καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες, κ.λ.π. Αναφέρεται, δηλαδή, στις διαδικασίες που είναι απαραίτητες να γίνουν για την ορθή ολοκλήρωση του ελέγχου σε κάθε, διαφορετικού είδους, χορήγηση.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στον έλεγχο των καταθέσεων όλων των ειδών, όπως καταθέσεων όψεως, ταμιευτηρίου, προθεσμίας και δεσμευμένων καταθέσεων. Επίσης, στο ίδιο κεφάλαιο καταγράφονται οι διαδικασίες ελέγχου καταθέσεων σε συνάλλαγμα και οι τραπεζικές εργασίες σε συνάλλαγμα.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται τα στάδια ελέγχου των μεσολαβητικών εργασιών. Δηλαδή, για τις εργασίες όπου η τράπεζα εισπράττει προμήθεια. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι επιταγές, οι εγγυητικές επιστολές, οι εντολές πληρωμής, οι πιστωτικές επιστολές, κ.λ.π.

Το τέταρτο κεφάλαιο διαπραγματεύεται ένα σημαντικό κομμάτι του τραπεζικού τομέα που είναι ο έλεγχος εισαγωγών – εξαγωγών. Αρχίζει με τις γενικές διαδικασίες ελέγχου των προαναφερθέντων και τελειώνει με τον έλεγχο των επί μέρους κλάδων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στον έλεγχο των λοιπών λογαριασμών του ισολογισμού. Για παράδειγμα στους λογαριασμούς διοίκηση - καταστήματα, ελληνικό δημόσιο, κ.λ.π.

Το έκτο κεφάλαιο, θεωρώ, ότι είναι ένα από τα πιο σπουδαία κεφάλαια διότι διαπραγματεύεται τον έλεγχο των ταμιακών διαθεσίμων. Αρχικά, εξηγεί πως πρέπει να ελεγχθούν τα βιβλία ταμείου, συνεχίζει με τις μεθόδους καταμέτρησης των ρευστών διαθεσίμων και καταλήγει με τον έλεγχο των λοιπών στοιχείων που περιλαμβάνονται στα ταμιακά διαθέσιμα.

Το έβδομο κεφάλαιο έχει στόχο να αναδείξει τον έλεγχο των τραπεζών από χρηματοοικονομικής απόψεως με στοιχεία από το τραπεζικό δίκαιο. Αναφέρεται στον έλεγχο ρευστότητας, φερεγγυότητας, κεφαλαιακής επάρκειας, χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και διαφόρων άλλων απαγορεύσεων.

Τέλος, στο όγδοο κεφάλαιο γίνεται μια αναφορά στις γενικές διαδικασίες ελέγχου και στην υπηρεσία επιθεώρησης της τράπεζας. Επιπροσθέτως, περιγράφεται, με λίγα λόγια, η αποτελεσματικότητα που μπορεί να έχει ο έλεγχος στα πιστωτικά ιδρύματα. Εν συνεχεία, προτείνονται λύσεις επιθεωρητών και πόσο συνεισφέρει δημιουργικά η επιθεώρηση στο τραπεζικό σύστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Έλεγχος των χορηγήσεων

1. Εσωτερικός έλεγχος των χορηγήσεων.

Η Διοίκηση της Τράπεζας, με εγκυκλίους της, καθορίζει τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούν τα Καταστήματα, εφόσον ο πελάτης έχει υποβάλλει την αίτηση δανειοδότησής του μέχρι την εξόφληση του δανείου του. Τα Καταστήματα πρέπει να συμμορφώνονται με τις παραπάνω εγκύκλιες οδηγίες της Διοίκησης της Τράπεζας και γι' αυτό το λόγο η υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου της τράπεζας οφείλει να εξετάζει αν εφαρμόζονται σωστά όλες οι προβλεπόμενες διαδικασίες. Οι εγκύκλιες οδηγίες, γενικά, αναφέρονται στα ακόλουθα βήματα:

- Η δανειοδότηση πρέπει να βρίσκεται μέσα στα όρια που τίθενται από τις Νομισματικές Αρχές (Ν.Α.).
- Να λαμβάνονται οι εγγυήσεις που ορίζονται με γενικές ή ειδικές αποφάσεις της Διοίκησης της Τράπεζας.
- Να γίνεται αξιολόγηση της οικονομικής θέσης του δανειολήπτη και του εγγυητή σύμφωνα με τις οδηγίες της Διοίκησης της Τράπεζας.
- Να λαμβάνονται όλα τα δικαιολογητικά στοιχεία που είναι απαραίτητα προκειμένου το κατάστημα να προβεί στην εκταμίευση του ποσού της χορήγησης.
- Να γίνεται αξιολόγηση της χορήγησης και εκτίμηση της ομαλής εξέλιξής της.
- Να προστατεύονται τα στοιχεία που ο δανειοδοτούμενος παρέδωσε στην τράπεζα για την εξασφάλισή της έναντι των κινδύνων της χορήγησης.
- Να γίνονται περιοδικές συμφωνίες μεταξύ των γενικών λογαριασμών και των αναλυτικών λογαριασμών των πελατών.
- Να γίνεται ορθή λογιστικοποίηση των χορηγούμενων και εξοφλούμενων ποσών και ορθός λογισμός και λογιστικοποίηση των τόκων.

Εξάλλου, σύμφωνα με την βασική οργανωτική αρχή για τις ασυμβίβαστες αρμοδιότητες οι διαδικασίες έγκρισης, εκταμίευσης, είσπραξης και λογιστικοποίησης της χορήγησης πρέπει να γίνονται από διαφορετικά πρόσωπα.

2. Γενικές ελεγκτικές διαδικασίες που εφαρμόζονται σε όλες τις κατηγορίες χορηγήσεων.

2.1. Ελεγκτικές διαδικασίες έγκρισης, χορήγησης και εξυπηρέτησης των χορηγήσεων.

Ο έλεγχος των χορηγήσεων αναφέρεται στην ενημερότητα, την ασφάλεια και την ρευστότητά τους, καθώς και στο αν έγιναν μέσα στα πλαίσια και σύμφωνα με όσα ορίζουν οι γενικές και ειδικές διαταγές της τράπεζας και η κατά περίπτωση εγκρίσεις των αρμοδίων Κεντρικών Υπηρεσιών της Διοίκησης της Τράπεζας και των αποφάσεων των Ν.Α. Για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων, ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει:

- Αν μεταξύ τράπεζας και πελάτη έχουν υπογραφεί συμβάσεις δανειοδότησης. Τα ποσά που αναγράφονται στις συμβάσεις αυτές πρέπει να υπερκαλύπτουν τα εκάστοτε χρεωστικά υπόλοιπα των λογαριασμών χορηγήσεων του πελάτη (οφειλόμενα: κεφάλαιο + τόκοι + ασφάλιστρα κ.λ.π.). Για τον ειδικότερο έλεγχο που πρέπει να γίνεται στις δανειακές συμβάσεις αναφέρομαι εκτενέστερα παρακάτω. Ο αριθμός της σύμβασης πρέπει να αναγράφεται στα εντάλματα πληρωμής και τις συμβάσεις χορήγησης.
- Αν οι χορηγήσεις έγιναν μέσα στα όρια της «ευχέρειας» του καταστήματος ή των εγκριμένων, κατά περίπτωση, γενικών και ειδικών ορίων, ή κατόπιν εφάπαξ εγκρίσεων της αρμόδιας Κεντρικής Υπηρεσίας (Κ.Υ.). Διαπιστώνονται οι υπερβάσεις που έγιναν μέσα στην ελεγχόμενη χρήση και ελέγχεται αν οι υπερβάσεις αυτές αναφέρθηκαν στην αρμόδια Κ.Υ. της Διοίκησης.

- Αν οι χορηγήσεις έγιναν σύμφωνα με τον τρόπο που ορίζουν οι σχετικές εγκρίσεις, καθώς και οι γενικότερες αποφάσεις της τράπεζας και των Ν.Α. και αν προσκομίστηκαν τα δικαιολογητικά που προβλέπονται από αυτές.
- Αν ελήφθησαν οι εξασφαλίσεις (προσημειώσεις, υποθήκες, ενέχυρα, εγγυήσεις, κ.λπ.) που προβλέπονται από τις σχετικές εγκρίσεις και γενικότερα από τους κανόνες πιστοδότησης.
- Αν η ρευστοποίηση των χορηγήσεων γίνεται μέσα στις προθεσμίες που καθορίζουν οι εγκριτικές αποφάσεις της Κ.Υ. και οι αποφάσεις των Ν.Α., δηλαδή αν οι χορηγήσεις εξυπηρετούνται κανονικά, αν οι προσωρινά καθυστερούμενες δόσεις μεταφέρθηκαν σε ιδιαίτερες μερίδες «προσωρινών καθυστερήσεων» υπό τον ίδιο πρωτοβάθμιο και αν υπολογίζεται πάνω σε αυτές και τόκος υπερημερίας.
- Μήπως ενεργούνται ανανεώσεις ή αναχορηγήσεις και σε ποια έκταση.
- Μήπως πιστοδοτούνται πελάτες που καλύπτονται υπό άλλη επωνυμία ή μήπως ορισμένοι πιστοδοτούμενοι είναι εγκαταστημένοι σε άλλες περιφέρειες, στις οποίες ενδεχόμενα χρηματοδοτούνται από τα εκεί καταστήματα της τράπεζας ή από άλλες τράπεζες. Αυτό, βέβαια, μπορεί να διαπιστωθεί από τα αποτελέσματα της ΤΕΙΡΕΣΙΑ.
- Αν τα επιτόκια των χορηγήσεων είναι σύμφωνα με τα καθοριζόμενα από τις Ν.Α.
- Αν οι χορηγήσεις καταχωρούνται στους ορθούς γενικούς και ειδικούς λογαριασμούς και με το σωστό κωδικό αριθμό του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου.
- Αν τα υπόλοιπα των λογαριασμών χορηγήσεων είναι σύμφωνα με τα κονδύλια που εμφανίζονται στη συγκέντρωση κινδύνων του πελάτη.
- Αν λαμβάνονται ανελλιπώς τα θετικά στοιχεία των υπολοίπων των ανοιχτών λογαριασμών.
- Αν το συνολικό για καθένα πελάτη ποσό χορηγήσεων, πιστώσεων και εγγυητικών επιστολών δεν ξεπερνά το 1/5 του μετοχικού κεφαλαίου

και των αποθεματικών της τράπεζας (βλ. Ι.Ε.Ε.Ε., Πρότυπα για την επαγγελματική εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου).

- Αν τα υπόλοιπα των λογαριασμών χορηγήσεων, κατά το λογιστικό του ελέγχου και κατά την ημερομηνία του ελέγχου, είναι ενήμερα ή βρίσκονται σε προσωρινή ή οριστική καθυστέρηση.
- Αν η απαίτηση είναι ασφαλής, αμφίβολης ή ανεπίδεκτης είσπραξης και για ποιο λόγο. Για τη διαπίστωση αυτή συνεκτιμούνται η οικονομική κατάσταση του οφειλέτη, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που προκύπτουν από την ΤΕΙΡΕΣΙΑ και τον τελευταίο ισολογισμό του.

Επισημαίνεται ότι, προκειμένου για τις ασφαλείς χορηγήσεις, εξετάζεται: για μεν τους ανοικτούς λογαριασμούς η ρευστότητα και ελαστικότητα της χορήγησης σε συνάρτηση με τη μορφή χρηματοδότησης, για δε τις δανειοδοτήσεις τακτής λήξης η εμπρόθεσμη εξυπηρέτηση αυτών.

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, ο ελεγκτής διατυπώνει την κρίση του για την ομαλή ή ανώμαλη ρευστοποίηση των απαιτήσεων. Ανώμαλης ρευστοποίησης χαρακτηρίζεται η απαίτηση, που προσδοκάται ότι θα εισπραχθεί ύστερα από δικαστικές ενέργειες.

2.2. Έλεγχος των εσόδων της τράπεζας από χορηγήσεις.

Αναφορικά με τις ωφέλειες της τράπεζας από τις χορηγήσεις (τόκοι και προμήθειες), που υπολογίζονται από το Κέντρο Μηχανογράφησης (Κ/Μ) συνήθως κάθε τρίμηνο και αναγράφονται σε ειδικές καταστάσεις, ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι:

- Οι καταστάσεις αυτές ελέγχονται από τους αρμόδιους του καταστήματος, με αντιπαραβολή των στοιχείων που αναγράφονται στις καταστάσεις προς τα αντίστοιχα στοιχεία των φύλλων εργασίας που τηρούνται από το κατάστημα.
- Ο υπάλληλος που διενεργεί τον έλεγχο αυτών υπογράφει στις καταστάσεις.

- Το επιτόκιο που αναγράφεται στις παραπάνω καταστάσεις είναι σύμφωνο με τις αποφάσεις των Ν.Α.
- Κάθε τροποποίηση των τόκων που έχουν υπολογιστεί από το Κ/Μ και αναγράφονται στις παραπάνω καταστάσεις είναι δικαιολογημένη. Δεν απαιτείται να γίνει επαλήθευση της καταχώρησης των τόκων που αναγράφονται στις παραπάνω καταστάσεις σε χρέωση των αντίστοιχων λογαριασμών των πελατών, αν η καταχώρηση αυτή στις μερίδες του Κ/Μ γίνεται από αυτό και εφόσον τα υπόλοιπα των αναλυτικών ισοζυγίων του Κ/Μ συμφωνούν με τα αντίστοιχα υπόλοιπα των πελατών που τηρούνται από το κατάστημα.
- Στις περιπτώσεις που οι τόκοι ορισμένων κατηγοριών χορηγήσεων υπολογίζονται από τους υπαλλήλους του καταστήματος γίνεται επαλήθευση των σχετικών υπολογισμών και από δεύτερο υπάλληλο. Ο υπάλληλος που διενεργεί αυτόν τον έλεγχο πρέπει να υπογράφει τις αντίστοιχες καταστάσεις λογισμού τόκων και μάλιστα κάτω από την ένδειξη «Ελέχθη». Ο ελεγκτής πρέπει να κάνει δειγματοληπτικό έλεγχο στους υπολογισμούς των τόκων αυτών.
- Το Κ/Μ έχει ενημερωθεί με τα σωστά ποσοστά επιτοκίων και οι valeurs των χορηγούμενων και επιστρεφόμενων ποσών είναι οι κανονικές. Αυτό μπορεί να διαπιστωθεί αν ο ελεγκτής επιλέξει από καθένα είδος χορήγησης μια τουλάχιστο μερίδα και υπολογίσει τους τόκους, τις προμήθειες και τους φόρους.
- Μήπως έχουν υπολογιστεί τόκοι επί ανεπίδεκτων είσπραξης χορηγήσεων ή μήπως δεν έχουν υπολογιστεί τόκοι επί χορηγήσεων ασφαλούς είσπραξης.

2.3. Από τα δελτία πληροφοριών στην ΤΕΙΡΕΣΙΑ.

Παλαιότερα η τράπεζες ενημερώνονταν για την οικονομική κατάσταση του πιστούχου από τα δελτία πληροφοριών που, όμως, σήμερα αντικαταστάθηκαν από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ(βλ. www.hba/teiresia.gr). Από το 2003 λειτουργεί το Σύστημα Συγκέντρωσης Κινδύνων το οποίο

αποσκοπεί στην παροχή πληροφόρησης στις τράπεζες, για την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών. Σε αυτό καταχωρούνται πληροφορίες που αφορούν ενήμερες και σε καθυστέρηση οφειλές δανείων καταναλωτικής πίστης (προσωπικών, καταναλωτικών, ανοιχτών και λιανικής πρακτόρευσης), στεγαστικής πίστης και πιστωτικών καρτών, που οι τράπεζες έχουν χορηγήσει σε πελάτες τους για τα οποία έχει εξασφαλιστεί η συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων για επεξεργασία από την ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ.

Επιπλέον, πληροφορίες για τον πιστούχο μπορεί να συλλέξει η εκάστοτε τράπεζα με τον παραδοσιακό τρόπο «από στόμα σε στόμα». Αυτή η μέθοδος, όμως, δεν είναι πάντοτε ορθή γι' αυτό το λόγο θα πρέπει όλα τα συγκεντρωμένα στοιχεία να αποδεικνύονται στην πράξη. Ο ελεγκτής, λοιπόν, οφείλει να εξετάσει αν όλα τα παραπάνω έχουν γίνει με τις σωστές διαδικασίες και τα αποτελέσματα αυτών έχουν ισχύ.

2.4. Έλεγχος των δανειακών συμβάσεων

Ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι:

- Οι συμβάσεις και οι πρόσθετες πράξεις έχουν συνταχθεί νομότυπα κι έχουν υπογραφεί τόσο από την τράπεζα όσο και από τους αντισυμβαλλόμενους (οφειλέτες και εγγυητές αυτών).
- Οι υπογράφοντες ως εκπρόσωποι ή πληρεξούσιοι των οφειλετών ή των εγγυητών τους νομιμοποιούνται βάσει των γνωματεύσεων που υπάρχουν και ότι αναγράφεται πάνω στις συμβάσεις η ιδιότητα με την οποία υπογράφουν.
- Προκειμένου για εγγυήσεις νομικών προσώπων και ειδικά ανώνυμων εταιρειών, αν η παροχή των εγγυήσεων επιτρέπεται ρητά ή σιωπηρά από το καταστατικό τους και ότι ελήφθη για τον σκοπό αυτόν ομόφωνη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου και ότι αυτή τελεί σε συνάρτηση με τον εταιρικό σκοπό. Εννοείται ότι σε περίπτωση αμφιβολιών πρέπει να υπάρχει γνωμάτευση του νομικού συμβούλου της τράπεζας.
- Οι τυχόν παραπομπές υπογράφονται από τους συμβαλλόμενους.

- Σε περιπτώσεις περισσότερων από ένα οφειλέτες έχει τεθεί η ρήτρα «της αλληλέγγυου και εις ολόκληρον» ευθύνης καθενός.
- Προκειμένου περί μείωσης συμβάσεων ανοικτού λογαριασμού, υπογράφεται σχετική πράξη περιορισμού.
- Οι συμβάσεις καταχωρούνται σε φακέλους και φυλάσσονται.
- Οι εξοφλημένες συμβάσεις ελέγχονται, καταχωρούνται στο αρχείο της εκάστοτε τράπεζας.

2.5. Ουσιαστικός έλεγχος των εξασφαλίσεων.

2.5.1. Ενέχυρα επί συναλλαγματικών.

- Γίνεται ανάλυση του χαρτοφυλακίου κατά αποδέκτη και ερευνάται ποιοι από αυτούς είναι φερέγγυοι, δυσανάλογα βαρυμένοι, με δυσμενή σε βάρος τους στοιχεία κ.λ.π., γενικά δε ελέγχεται αν η ποιοτική σύνθεση του χαρτοφυλακίου είναι ικανοποιητική.
- Ελέγχεται το ποσοστό διαμαρτυρήσεων και συναλλαγματικών.
- Ελέγχεται αν οι συναλλαγματικές έχουν κανονικές προθεσμίες, προέρχονται από εμπορικές συναλλαγές, με εξαίρεση, βέβαια, εκείνες που αφορούν χορηγήσεις χωρίς δικαιολογητικά.
- Ελέγχεται αν, κατά τη χορήγηση επί συναλλαγματικών, τηρήθηκε το εγκριμένο από τη Διοίκηση ποσοστό χορήγησης αν αυτό μειώθηκε ανάλογα σε περίπτωση υψηλού ποσοστού διαμαρτυρήσεων και επιστροφών.

2.5.2. Ενέχυρα επί εμπορευμάτων

- Επαληθεύεται η ύπαρξη των ενεχυριασμένων εμπορευμάτων, είτε με καταμέτρηση (ενέχυρα κλειδωμένα σε ασφαλές μέρος, ενεχυροφυλακή, σε ψυγεία) είτε με λήψη εγγραφής βεβαίωσης.
- Ειδικά για τα ενέχυρα που βρίσκονται κλειδωμένα ο ελεγκτής παίρνει τα κλειδιά των αποθηκών, κατά την έναρξη του ελέγχου.

- Εξακριβώνεται με κάθε πρόσφορο τρόπο η ποιοτική κατάσταση των ενεχυρίων.

2.5.3. Ενέχυρα επί φορτωτικών.

Ελέγχεται αν οι παραλήπτες είναι ελεγμένης φερεγγυότητας και αν η εκκρεμότητα των φορτωτικών εγγράφων δικαιολογείται (η φόρτωση των εμπορευμάτων έγινε πρόσφατα κ.λπ.), προκειμένου να σταθμιστεί η διασφαλιστική τους αξία.

2.5.4. Ενέχυρα επί χρηματογράφων (χρεογράφων)

Επαληθεύεται η ύπαρξη των χρηματογράφων. Τα ευρισκόμενα στο κατάστημα καταμετρούνται, ενώ για τα ευρισκόμενα σε άλλα καταστήματα προς φύλαξη λαμβάνεται το σύμφωνο αυτών.

Υπολογίζεται η αξία τους με βάση την τρέχουσα χρηματιστηριακή τιμή αυτών.

2.5.5. Ενέχυρα επί απαιτήσεων

Στις περιπτώσεις που εκχωρούνται απαιτήσεις κατά του Δημοσίου ή τρίτων ελέγχεται αν οι σχετικές συμβάσεις έχουν κοινοποιηθεί στους κατά περίπτωση αρμόδιους.

Για την εξασφάλιση της τράπεζας, προσδιορίζεται το ύψος της απαίτησης, αν αυτό είναι εφικτό, και ερευνάται αν η απαίτηση είναι γεννημένη ή όχι.

2.5.6. Προσημειώσεις – Υποθήκες

Ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει:

- Αν οι προσημειώσεις και οι υποθήκες γράφτηκαν νόμιμα και έγκυρα, σε ποια ακίνητα, ποια η σειρά αυτών και ποιες είναι οι ασφαλιζόμενες απαιτήσεις της τράπεζας. Πρέπει να υπάρχει γνωμάτευση της Δικαστικής

Υπηρεσίας ή, προκειμένου για επαρχιακά καταστήματα, γνωμάτευση του νομικού συμβούλου του καταστήματος. Στα επαρχιακά καταστήματα, τα παραπάνω στοιχεία επαληθεύονται επίσης από τα πιστοποιητικά Υποθηκοφυλακείων με χρονολογία την επόμενη ή οπωσδήποτε μεταγενέστερη της εγγραφής των βαρών.

- Αν προκειμένου για βιομηχανικές εγκαταστάσεις, οι υποθήκες έχουν εγγραφεί σε μηχανήματα και αν σε περίπτωση που πρόκειται να κομιστούν νέα μηχανήματα, αν αναγράφεται στο υποθηκικό συμβόλαιο η κατάλληλη ρήτρα για την επέκταση της υποθήκης και επί των νέων μηχανημάτων.

Σημειώνεται ότι τα προνόμια που παρέχονται σε αυτά που προαναφέραμε είναι ισχυρά μόνο σε περίπτωση που το ακίνητο στο οποίο είναι εμπεγμένα τα μηχανήματα ανήκει στον οφειλέτη και όχι σε άλλον, έστω και ενεχόμενο.

- Αν έγινε έλεγχος και ταύτιση των τίτλων ιδιοκτησίας των ενυπόθηκων ακινήτων (*νομικό έλεγχος*).
- Αν έγινε εκτίμηση της αξίας των ενυπόθηκων ακινήτων από την Τεχνική Υπηρεσία της Τράπεζας ή προκειμένου για ακίνητα που βρίσκονται στην επαρχία από ειδήμονες, έμπιστους στην τράπεζα, τεχνικούς (*τεχνικός έλεγχος*).

Για τη στάθμιση της παρεχόμενης εξασφάλισης, λαμβάνεται υπόψη η εμπορική αξία των υπέγγυων ακινήτων, η οποία προκύπτει από πρόσφατη εκτίμηση. Η διασφαλιστική αξία των ενυπόθηκων υπολογίζεται στο 60% της εμπορικής αξίας τους, προκειμένου για επιχειρηματικά ακίνητα και στο 80% προκειμένου για εξωεπιχειρηματικά ακίνητα. Ευνόητο ότι προηγούμενα βάρη αφαιρούνται.

- Αν έγινε πυρασφάλιση των ακινήτων για ολόκληρη την υλική τους αξία εκτός από την αξία του οικοπέδου, η οποία δεν πυρασφαλίζεται. Τα ασφαλιστήρια συμβόλαια πρέπει να αναγνωρίζουν την τράπεζα ως ενυπόθηκη δανείστρια.

2.5.7. Εγγυήσεις

Εξετάζεται η ύπαρξη ακίνητης περιουσίας στο όνομα των εγγυητών και, εφόσον αυτοί αναπτύσσουν επιχειρηματική δραστηριότητα, η εξέλιξή των εργασιών τους και γενικά η οικονομική τους θέση. Επισημαίνεται ότι η εγγύηση νομικών προσώπων και ειδικά ανωνύμων εταιρειών, κατά τη στάθμιση των κινδύνων που αναλαμβάνονται, πρέπει να συνυπολογίζονται επικουρικά, στις περιπτώσεις που η παροχή της εγγύησης δεν προβλέπεται από τα καταστατικά τους και είναι αμφίβολο αν αυτή τελεί σε συνάρτηση με τον εταιρικό σκοπό.

3. Έλεγχος προεξοφλήσεων

Ο ελεγκτής πρέπει, από το αναλυτικό ισοζύγιο του λογαριασμού «προεξοφλήσεις», να επιλέξει για έλεγχο τους πελάτες που παρουσιάζουν σημαντικά υπόλοιπα και να προβεί στις ακόλουθες ελεγκτικές διαδικασίες.

(α) Να συγκρίνει το υπόλοιπο του χρηματικού λογαριασμού με το υπόλοιπο της αξίας των γραμμάτων. Τα δυο υπόλοιπα πρέπει να είναι ίσα.

(β) Να ζητήσει τις τελευταίες διαταγές προς προεξόφληση μέχρι να καλυφθεί το χρεωστικό υπόλοιπο του χρηματικού λογαριασμού και να εξετάσει ότι:

- Τα αντίστοιχα έγγραφα έχουν θεωρηθεί από την Διεύθυνση.
- Οι συναλλαγματικές που έχουν λήξει να έχουν εισπραχθεί, δηλαδή το αντίτιμο αυτών να έχει μεταφερθεί σε πίστωση των χρημάτων λογαριασμών και να σημειώσει τις τυχόν καθυστερήσεις.
- Η διάρκεια των γραμματίων που προεξοφλήθηκαν (περίοδος από την έκδοση μέχρι τη λήξη) δεν υπερβαίνει τη διάρκεια που προβλέπεται από τις ισχύουσες αποφάσεις των Ν.Α.

- Ο πελάτης έχει υπογράψει ειδικό έντυπο υπεύθυνης δήλωσης, με την οποία δηλώνει μεταξύ των άλλων, ότι οι τίτλοι που παραδίδονται για προεξόφληση προέρχονται από πώληση ειδών τα οποία χρηματοδοτούνται με βάση τις αντίστοιχες αποφάσεις των Ν.Α.
- Στις προεξοφλημένες συναλλαγματικές δεν περιλαμβάνονται γραμμάτια ευκολίας, αφού λάβει γνώση τη σχέση συγγένειας του αποδέκτη και του πελάτη που προεξοφλεί τις συναλλαγματικές, τις επαγγελματικές σχέσεις αυτών κ.λ.π.

(γ) Να υπολογίσει δειγματοληπτικά ορισμένα προεξοφλήματα.

(δ) Να συμφωνήσει το υπόλοιπο των γραμματίων που εμφανίζουν οι λογαριασμοί προεξοφλήσεων ορισμένων πελατών με τα υπόλοιπα των αντίστοιχων τελευταίων εκκαθαρίσεων που συντάσσει το Κ/Μ κατά την είσπραξη των γραμματίων.

(ε) Να διαπιστώσει ότι οι απαιτήσεις από προεξοφλήσεις μεταφέρονται σε λογαριασμούς καθυστερήσεων, μετά παρέλευση 20ημέρου από την λήξη των σχετικών συναλλαγματικών.

(στ) Στις περιπτώσεις που το Κ/Μ υπολογίζει τα προεξοφλήματα, να διαπιστώσει ότι οι αρμόδιοι υπάλληλοι του καταστήματος προβαίνουν σε σύγκριση των προεξοφλημάτων αυτών με τα αντίστοιχα που υπολογίστηκαν από τους υπαλλήλους του καταστήματος κατά την προεξόφληση και ότι διερευνούνται και τακτοποιούνται οι διαφορές.

4. Έλεγχος των εγγυημένων με δικαιόγραφα χορηγήσεων.

Για τον έλεγχο των χορηγήσεων της μορφής αυτής, ο ελεγκτής πρέπει, με βάση το αναλυτικό ισοζύγιο του αντίστοιχου λογαριασμού, να επιλέξει τους πελάτες που παρουσιάζουν τα σημαντικότερα υπόλοιπα και να προβεί στις ακόλουθες ελεγκτικές διαδικασίες:

(α) Να διαπιστώσει την ύπαρξη σύμβασης ανοικτού λογαριασμού και την κατάρτιση και υπογραφή πρόσθετων πράξεων ενεχυρίασης για τα γραμμάτια που ενεχυριάζονται κάθε φορά.

(β) Να διαπιστώσει ότι τα ενήμερα ενεχυριασμένα γραμμάτια καλύπτουν το υπόλοιπο του χρηματικού λογαριασμού, λαμβάνοντας υπόψη τα περιθώρια που καθορίζονται από τις πρόσφατες εγκρίσεις της Κ. Υ. Αν η χορήγηση ή μέρος αυτής καλύπτεται με γραμμάτια που έχουν λήξει, ο ελεγκτής πρέπει να κρατήσει σχετική σημείωση (χρόνος λήξης γραμματίων) και να εξετάσει ποιες ενέργειες έκανε το κατάστημα.

(γ) Να επιλέξει ορισμένες συναλλαγματικές σε ενέχυρο και να διαπιστώσει τα ακόλουθα:

- Ότι εισπράχθηκαν οι προμήθειες εισπραξης αξιών και τα έξοδά της τράπεζας και ότι σε αυτά έχει υπολογιστεί ο φόρος. Να βεβαιωθεί ότι σε περιπτώσεις επιστροφών στον πελάτη απλήρωτων συναλλαγματικών δεν επιστρέφονται οι προμήθειες εισπραξης και τα έξοδα που είχε εισπράξει η τράπεζα.
- Ότι οι συναλλαγματικές έχουν οπισθογραφηθεί υπέρ της τράπεζας λόγω ενεχύρου.
- Ότι οι συναλλαγματικές που έληξαν έχουν εισπραχθεί, δηλαδή το αντίτιμο αυτών έχει μεταφερθεί στην πίστωση του χρηματικού λογαριασμού και του λογαριασμού αξιών και ότι εισπράχθηκε τόκος καθυστέρησης από τη λήξη μέχρι την ημερομηνία εισπραξης.
- Ότι μεταξύ των γραμματίων σε ενέχυρο, που αναγράφονται «ενήμερα», δεν περιλαμβάνονται και γραμμάτια που έχουν λήξει.
- Ότι τα ενεχυριαζόμενα γραμμάτια είναι διάρκειας όχι μεγαλύτερης εκείνης που έχει οριστεί από τις Νομισματικές Αρχές. Τυχόν γραμμάτια μεγαλύτερης διάρκειας να αιτιολογηθούν.
- Ότι στα ενεχυριασμένα γραμμάτια δεν περιλαμβάνονται γραμμάτια ευκολίας, που μπορούν να εντοπιστούν όπως τέθηκε παραπάνω και ειδικά από τη σχέση συγγένειας του αποδέκτη και του πελάτη που προεξοφλεί τις συναλλαγματικές, την επαγγελματική μεταξύ τους σχέση, κ.λπ., αντλώντας τις σχετικές πληροφορίες από την ΤΕΙΡΕΣΙΑ.
- Να συμφωνήσει το υπόλοιπο του λογαριασμού των γραμματίων με το αντίστοιχο υπόλοιπο του Κ/Μ, το οποίο αναγράφεται στην τελευταία

εκκαθάριση των γραμματίων που συντάσσεται από το Κ/Μ, καθώς και τη συγκέντρωση κινδύνων του πελάτη.

- Να διαπιστώσει ότι οι ληξιπρόθεσμες συναλλαγματικές είναι σύμφωνες προς το αντίστοιχο υπόλοιπο του πελάτη.
- Να διαπιστώσει ότι το κατάστημα τηρεί φύλλα εργασίας παρακολούθησης των κινδύνων που αναλαμβάνει κάθε αποδέκτης.
- Να διαπιστώσει ότι οι συναλλαγματικές φυλάσσονται σε χρηματοκιβώτιο.

5. Έλεγχος των δανειακών συμβάσεων με ενέχυρο εμπορεύματα.

Στην περίπτωση αυτή ο ελεγκτής πρέπει να ελέγξει τόσο το χρηματικό λογαριασμό όσο και τα ενεχυριασμένα εμπορεύματα, εφαρμόζοντας τις ακόλουθες διαδικασίες:

1. Σχετικά με το χρηματικό λογαριασμό, ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει:

(α) Ότι υπάρχει σύμβαση δανειοδότησης του πελάτη νόμιμη, όπως επίσης και πρόσθετη πράξη, στην οποία περιγράφονται με λεπτομέρεια τα εμπορεύματα σε ενέχυρο και ο χώρος που φυλάσσονται ή τα ενεχυρόγραφα ή τίτλοι ψυγείων, τα πυρασφαλιστήρια, κ.λπ.

(β) Ότι η αξία των εμπορευμάτων σε ενέχυρο καλύπτει το υπόλοιπο του χρηματικού λογαριασμού, αφού λάβει υπόψη και τα περιθώρια που καθόρισε η Κ.Υ. Η αξία αυτών πρέπει να προκύπτει από πρόσφατες εκθέσεις εκτιμήσεων ειδικών πραγματογνωμόνων.

(γ) Ότι σε περιπτώσεις μερικών ή ολικών αποδόσεων των ενεχυριασμένων εμπορευμάτων έχει εξοφληθεί ανάλογο μέρος του δανείου.

(δ) Ότι γίνεται κανονική εξυπηρέτηση του δανείου.

(ε) Ότι οι τόκοι και οι προμήθειες χορήγησης, εφόσον πρόκειται για απλό δάνειο τακτής λήξης, προεισπράττονται.

2. Σχετικά με τα ενεχυριασμένα εμπορεύματα, ο ελεγκτής πρέπει να διενεργήσει εμπεριστατωμένο έλεγχο, σύμφωνα με τις παρακάτω λεπτομερειακές οδηγίες:

(α) Γενικές οδηγίες

- Ότι καταρτίστηκε σύμβαση σύσταση ενεχύρου υπέρ της τράπεζας. Η σύμβαση αυτή είναι απαραίτητη και στις περιπτώσεις ακόμα που το εμπράγματο δικαίωμα του ενέχυρου συνίσταται επί πιστωτικού τίτλου ή τίτλου αποθήκευσης μεταφοράς και αποκτάται με οπισθογράφηση του τίτλου σε διαταγή της τράπεζας. Ότι οι συμβάσεις αυτές, προκειμένου για ενέχυρα, υπό ενεχυροφυλακή και σε ψυγεία, έλαβαν «βέβαια χρονολογία» (με συμβολαιογραφικό έγγραφο ή με κοινοποίηση αυτών με δικαστικό επιμελητή).
- Ότι έχει γίνει η αφαίρεση του ενεχύρου από τα χέρια του οφειλέτη.
- Ότι έχει διασφαλιστεί η δημοσιότητα του ενεχύρου.
- Ότι έχει κατοχυρωθεί η ειδικότητα του ενεχύρου (αποθήκευσή του απόλυτα χωριστά από άλλα εμπορεύματα).
- Ότι η αποθήκευση του ενεχύρου έγινε σε αυτοτελείς και ασφαλείς χώρους, είτε κυριότητας της τράπεζας (με πληρωμή μισθώματος από μέρος του αποθέτη), είτε σε χώρους μισθωμένους από την τράπεζα ή υπεκμισθωμένους ή παραχωρημένους κατά χρήση ή στον ενεχυροφύλακα. Στις περιπτώσεις που η αποθήκη έχει εκμισθωθεί στην τράπεζα ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι η μίσθωση δηλώθηκε στην Εφορία της έδρας του καταστήματος, ότι τα κλειδιά της αποθήκης βρίσκονται στα χέρια της τράπεζας και ότι το ενοίκιο της αποθήκης φέρεται σε χρέωση του πελάτη και εισπράττεται από την τράπεζα κατά την χορήγηση.
- Ότι ενεργείται από το κατάστημα περιοδικός έλεγχος της ποσότητας, ποιότητας και της αξίας των ενεχυριασμένων και ότι συντάσσονται σχετικά πρακτικά ή εκθέσεις.
- Ότι έγινε πυρασφάλιση των ενεχυριασμένων εμπορευμάτων για την τρέχουσα αξία τους σε ασφαλιστικές εταιρείες αποδοχής της τράπεζας και ότι έχει αναγνωριστεί η τράπεζα ως ενεχυρούχος δανείστρια.

Σημειώνεται ότι, προκειμένου για εμπορεύματα που υπόκεινται σε δασμούς και φόρους, στο ασφαλιστέο ποσό πρέπει να περιλαμβάνονται οι δασμοί και οι φόροι.

- Ότι σε περίπτωση ενεχυρίασης πρώτων υλών που θα αναλωθούν για παραγωγή προϊόντων, στη σύμβαση ενεχυρίασης αναφέρονται τα έτοιμα προϊόντα που θα παραμείνουν τελικά σε ενέχυρο, καθώς και η ποσοτική σχέση της πρώτης ύλης προς το είδος ή τα είδη των επόμενων σταδίων παραγωγής και το έτοιμο προϊόν.
- Ότι υπογράφονται μεταξύ αποθέτη και τράπεζας πράξεις μερικής ή ολικής αντικατάστασης των ενεχυριασμένων εμπορευμάτων.
- Ότι τηρούνται εξωλογιστικές καταστάσεις για την παρακολούθηση των ενεχύρων.

(β) Έλεγχος τίτλων.

Ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει:

- Την ύπαρξη των ενεχυριασμένων εμπορευμάτων με την λήψη έγγραφης βεβαίωσης.
- Αν οι τίτλοι έχουν εκδοθεί στο όνομα του πελάτη. Η έκδοση τους στο όνομα της τράπεζας, κατά κανόνα, πρέπει να αποφεύγεται.
- Αν έγινε οπισθογράφηση του ενεχυρόγραφου (όχι και του αποθετηρίου) και αυτή περιλαμβάνει τα απαραίτητα στοιχεία που είναι: το ποσό του δανείου, το συμβατικό τόκο, την ημερομηνία λήξης, σε περίπτωση δε ανοικτού λογαριασμού το δικαίωμα της τράπεζας για το «ανά πάσα στιγμή» κλείσιμο του λογαριασμού. Το κλείσιμο του λογαριασμού αναγγέλλεται στο διαχειριστή, κοινοποιείται δε σε αυτόν και η επιταγή.
- Αν μεταγράφηκε η οπισθογράφηση του ενεχυρόγραφου.
- Αν έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα για τη μη ακύρωση των τίτλων και τη διακοπή της παραγραφής αυτών, που επέρχεται μετά 5ετία από την έκδοσή τους.

- Αν, για τις γενόμενες μερικές αποδόσεις, έχουν δοθεί έγγραφες οδηγίες του καταστήματος. και αν οι αποδόσεις αυτές έχουν καταχωρηθεί στο ενεχυρόγραφο.
- Αν η τυχόν διαμαρτύρηση του ενεχυρογράφου, που είναι απαραίτητη για τη διατήρηση των δικαιωμάτων της τράπεζα κατά των τυχόν οπισθόγραφων, έγινε εμπρόθεσμα, η οποία είναι μέχρι της μεθεπόμενης από τη λήξη.
- Αν, μετά τη διαμαρτύρηση, έγιναν εμπρόθεσμα οι ενέργειες για την εκποίηση του ενέχυρου (δηλοποίηση εντός 15ημέρου από τη διαμαρτύρηση και διενέργεια του πλειστηριασμού μετά 10ήμερο από τη δημοσίευση).

(γ) Έλεγχος ενεχύρων επί τίτλων ψυγείων.

Ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι:

- Τα ενεχυριασμένα εμπορεύματα υπάρχουν, κάνοντας φυσική καταμέτρηση αυτών, και ότι η ποιοτική τους κατάσταση είναι καλή.
- Η κατασκευή και λειτουργία των ψυγείων είναι καλή και ότι η επιχείρηση των ψυγείων είναι φερέγγυος και ο διαχειριστής ελεγμένου ήθους.
- Δεν υπάρχουν εταιρικές σχέσεις μεταξύ του οφειλέτη και της επιχείρησης των ψυγείων.
- Εκδόθηκε τίτλος αποθήκευσης στο όνομα του οφειλέτη και όχι της τράπεζας και ότι λήφθηκε, πριν από κάθε χορήγηση, έγγραφο των ψυγείων για μια επιβολή κατάσχεσης και αναγγελίας άλλης ενεχυρίασης των εμπορευμάτων.
- Λήφθηκε επιστολή του οφειλέτη προς τα ψυγεία, με την οποία γνωστοποιεί σε αυτά τη σύσταση του ενεχύρου, ότι η επιστολή διαβιβάστηκε αυθημερόν στα ψυγεία και ότι λήφθηκε επιστολή - βεβαίωση των ψυγείων, με ημερομηνία την επόμενη της χορήγησης του δανείου, για την τήρηση σημείωσης εκ μέρους τους για τη γενόμενη ενεχυρίαση και αποδοχή του διορισμού αυτών ως ενεχυροφύλακα.

- Το προϊόν του δανείου κατατέθηκε σε «δεσμευμένη» κατάθεση, η απόδοση της οποίας έγινε μετά τη λήψη της παραπάνω βεβαίωσης των ψυγείων.

(δ) Έλεγχος ενεχύρων σε ενεχυροφυλακή.

Ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει:

- Ότι τα ενεχυριασμένα εμπορεύματα υπάρχουν, διενεργώντας φυσική καταμέτρηση, και ότι η ποιοτική τους κατάσταση είναι καλή.
- Ότι το κατάστημα έλαβε από την Κεντρική Υπηρεσία ειδική έγκριση για την παράδοση του ενεχύρου υπό τη φύλαξη ενεχυροφύλακα, ο οποίος δε πρέπει να συνδέεται με σχέση συγγένειας ή εταιρική ή εξαρτημένης εργασίας με τον οφειλέτη.
- Ότι ο ενεχυροφύλακας έχει ληφθεί ως εγγυητής (αυτό πρέπει να επιδιώκεται).
- Ότι κατά τους ελέγχους των ενεχύρων, ο ενεχυροφύλακας παρίσταται και υπογράφει τα σχετικά πρακτικά.

6. Έλεγχος των εγγυημένων με χρεόγραφα χορηγήσεων.

Για τον έλεγχο των συγκεκριμένων χορηγήσεων, ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει:

(α) Ότι υπάρχει σύμβαση στην οποία έχουν καταγραφεί τα στοιχεία των χρεογράφων που ενεχυριάζονται (ποσό, αύξοντες αριθμοί, και οι προσαρτημένες μερισματαποδείξεις ή τοκομερίδια) και η απόδειξη με την οποία κατατέθηκαν σε ενέχυρο στο ταμείο τίτλων της τράπεζας.

(β) Ότι η χρηματιστηριακή αξία των χρεογράφων που έχουν ληφθεί σε ενέχυρο καλύπτει το υπόλοιπο του χρηματικού λογαριασμού, αφού ληφθούν τα περιθώρια που έχουν τεθεί από τη Κ.Υ. και τα οποία πρέπει να βρίσκονται μέσα στα όρια που καθορίζονται από τις Ν.Α.

(γ) Ότι η εξόφληση των χρηματοδοτήσεων αυτών γίνεται μέσα σε ένα εξάμηνο από τη χορήγηση.

(δ) Ότι ο πελάτης υπόγραψε υπεύθυνη δήλωση, με την οποία δηλώνει ότι πέρασε χρονικό διάστημα τουλάχιστον 6 μηνών από την ημερομηνία εξόφλησης άλλου όμοιου δανείου που του χορηγήθηκε από οποιαδήποτε τράπεζα.

(ε) Ότι στις περιπτώσεις ανάληψης μέρους των σε ενέχυρο τίτλων, αν τηρήθηκε σχετική σημείωση στην απόδειξη κατάθεσης.

(στ) Ότι για κάθε συμπληρωματική κατάθεση ή μερική ανάληψη ή αντικατάσταση των τίτλων σε ενέχυρο υπάρχει πρόσθετη πράξη, που να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος σε αυτή τη σύμβαση.

(ζ) Ότι το κατάστημα προβαίνει σε έγκαιρη είσπραξη των τοκομεριδίων και μερισματαποδείξεων που λήγουν και οι οποίες είναι προσαρτημένες στα χρεόγραφα σε ενέχυρο, και ότι τα ποσά που εισπράττονται φέρονται σε πίστωση του πελάτη στο λογαριασμό χορήγησης (με valeur την επόμενη της είσπραξης).

(η) Αναφορικά με τους ενεχυριασμένους τίτλους, ο ελεγκτής οφείλει να εξετάσει:

- Αν τα χρεόγραφα εμφανίζονται λογιστικά στους αντίστοιχους λογαριασμούς τάξεως.
- Αν έχουν εκδοθεί οριστικές αποδείξεις παραλαβής των χρεογράφων και αν πάνω σε αυτά σημειώνεται η ένδειξη «σε ενέχυρο».
- Αν οι σχετικές συμβάσεις έλαβαν «βέβαιη χρονολογία».
- Αν εισπράττονται φύλακτρα για τους τίτλους που αντιπροσωπεύουν αξία πέρα του τριπλάσιου του οφειλόμενου υπολοίπου της χρηματοδότησης.
- Την ύπαρξη των χρεογράφων. Αυτά που βρίσκονται στο κατάστημα καταμετρούνται, ενώ για αυτά που βρίσκονται σε άλλα καταστήματα για φύλαξη λαμβάνεται το σύμφωνο.

7. Έλεγχος των εγγυημένων με φορτωτικά έγγραφα χορηγήσεων.

Για τον έλεγχο αυτών των χορηγήσεων, ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι:

(α) Έχει υπογραφεί σύμβαση στην οποία περιγράφονται τα φορτωτικά έγγραφα, με βάση τα οποία διενεργούνται οι έναντι φορτωτικών εγγράφων χρηματοδοτήσεις. Για συμβάσεις πιστώσεων σε ανοικτό λογαριασμό πρέπει να διαπιστώσει ότι υπάρχουν πρόσθετες πράξεις.

(β) Ο πελάτης προσκόμισε τα απαραίτητα φορτωτικά έγγραφα, που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

(γ) Για απλή προκαταβολή έχουν προεισπραχθεί:

- Ο τόκος και η προμήθεια χορήγησης, καθώς και τα ποσά των φόρων που αναλογούν σε αυτά.
- Τα εισπρακτικά δικαιώματα της τράπεζας, καθώς και τα ποσά των φόρων που αναλογούν σε αυτά.

(δ) Για προκαταβολή ανοικτού λογαριασμού αν έχουν προεισπραχθεί τα εισπρακτικά δικαιώματα της τράπεζας καθώς και τα ποσά των φόρων που αναλογούν σε αυτά (οι τόκοι και η προμήθεια χορήγησης υπολογίζονται κάθε τρίμηνο).

(ε) Το ποσό που χορηγήθηκε δεν υπερβαίνει το όριο που καθορίζεται από τις αντίστοιχες εγκυκλίους (τιμολογιακή αξία του εμπορεύματος Χ το αντίστοιχο καθοριζόμενο ποσοστό).

(στ) Έχει γίνει έγκαιρα η εξόφληση της χορήγησης (η προθεσμία εξόφλησης είναι συνήθως 20ήμερη, που μπορεί όμως να παραταθεί για ένα 10ήμερο ακόμα).

(ζ) Για απλής προκαταβολής το επιπλέον της χορήγησης ποσό που έχει εισπραχθεί από τον πελάτη φέρεται σε πίστωση του γενικού λογαριασμού «Εισπράξεις για λογαριασμών τρίτων».

(η) Σχετικά με το ενέχυρο των φορτωτικών, ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει:

- Αν η φορτωτική φέρει οπισθογράφιση «εις διαταγήν» της τράπεζας, εφόσον πρόκειται για φορτωτική που έχει εκδοθεί «εις διαταγήν» του φορτωτή, ή οπισθογράφιση «εν λευκώ» εφόσον έχει εκδοθεί «εις διαταγήν».
- Αν το μεταφερόμενο εμπόρευμα ασφαλίστηκε κατά των κινδύνων μεταφοράς.
- Αν, προκειμένου για φορτωτικές που δεν είναι επιδεκτικές ενεχυρίασης, εκχωρήθηκαν οι απαιτήσεις των πελατών κατά των παραληπτών οίκων των του εξωτερικού και αν οι σχετικές συμβάσεις έλαβαν «βέβαιη χρονολογία».
- Αν το κατάστημα, σε περίπτωση που καθυστερεί η παραλαβή των εμπορευμάτων, έχει μεριμνήσει για την προστασία τους (πυρασφάλιση, αποταμίευση).
- Αν οι παραλήπτες είναι ελεγμένης φερεγγυότητας και αν η εκκρεμότητα των φορτωτικών εγγράφων δικαιολογείται (η φόρτωση εμπορευμάτων έγινε πρόσφατα κ.λπ.) προκειμένου να εκτιμηθεί η διασφαλιστική τους αξία.

8. Έλεγχος των χορηγήσεων εξαγωγικού εμπορίου.

Στην κατηγορία αυτή, ο ελεγκτής πρέπει:

- Να συσχετίσει το υπόλοιπο του λογαριασμού χρηματοδότησης του πελάτη με τις συμβάσεις ενεχυρίασης απαιτήσεων τις οποίες απαιτήσεις έχει ο πελάτης κατά των οίκων του εξωτερικού (ενέγγυες πιστώσεις).
- Να συσχετίσει το υπόλοιπο του λογαριασμού χρηματοδότησης του πελάτη με τα υπόλοιπα των ενεχυριασμένων ενέγγυων πιστώσεων.
- Να διαπιστώσει ότι το υπόλοιπο του λογαριασμού χορηγήσεων αποτελείται από επιμέρους χορηγήσεις, οι οποίες χρονολογούνται όχι πέρα από εξάμηνο ή προκειμένου για γεωργικά προϊόντα όχι πέρα από την εξαγωγική περίοδο. Για τυχόν καθυστερήσεις να ζητήσει εγκρίσεις των Ν.Α.

- Σε περιπτώσεις μη εκτέλεσης κάποιας εξαγωγής, και εφόσον η μη εκτελεσμένη εξαγωγή δεν έχει αντικατασταθεί από άλλη εξαγωγή, να διαπιστώσει ότι: α) υπολογίζεται τόκος της χρηματοδότησης, από την αρχή, με βάση αυξημένο επιτόκιο και β) εισπράττεται από την τράπεζα ποινική ρήτρα, η οποία αποδίδεται στο Δημόσιο.

9. Έλεγχος των βιοτεχνικών χορηγήσεων.

Σε αυτήν την περίπτωση ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι:

- Έχουν εκπληρωθεί οι όροι και οι προϋποθέσεις που έθεσε η Υποεπιτροπή Βιομηχανικών Πιστώσεων, που αναγράφονται στις εγκριτικές αποφάσεις της επιτροπής αυτής, για τα σημαντικότερα ποσά χορηγήσεων.
- Η τράπεζα έλαβε τις εξασφαλίσεις που ορίζονται στην εγκριτική απόφαση και επιπλέον ότι έλαβε επαρκείς εξασφαλίσεις για την κάλυψη των κινδύνων από το τμήμα της χορήγησης που δεν καλύπτεται με εγγύηση του Δημοσίου.
- Την κανονική εξυπηρέτηση της χορήγησης, σύμφωνα με τους όρους της εγκριτικής απόφασης.
- Σε περιπτώσεις καθυστερήσεων και μάλιστα οριστικών, η τράπεζα κίνησε τη διαδικασία είσπραξης από το Δημόσιο των χορηγήσεων τις οποίες το Δημόσιο είχε εγγυηθεί.

10. Έλεγχος των δανείων καταναλωτικής πίστης.

Για τα δάνεια αυτά ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στον ακόλουθο έλεγχο:

- Να διαπιστώσει την υπογραφή σχετικής σύμβασης μεταξύ τράπεζας και πελάτη.
- Να διαπιστώσει την ύπαρξη οριστικού τιμολογίου (ή δελτίου λιανικής πώλησης) του πωλητή, ότι τα περιγραφόμενα σε αυτά είδη είναι διαρκείας, χρήσιμα για τις ατομικές ή οικογενειακές ανάγκες του ιδιώτη-

πιστούχου και ότι το ποσό του δανείου του χορηγήθηκε δεν υπερβαίνει το 80% της αξίας του τιμολογίου. Επίσης, ότι το ποσό αυτό δεν είναι μεγαλύτερο από το όριο που έχει καθορίσει η Κ.Υ.

- Να ελέγξει την κανονική εξυπηρέτηση των δανείων και ότι το κατάστημα έλαβε επαρκείς εξασφαλίσεις.

11. Έλεγχος πιστωτικών καρτών.

Ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει:

- Αν οι χορηγούμενες πιστώσεις βρίσκονται μέσα στα καθορισμένα από τις Ν.Α. όρια (βλ. Δελτίο ΕΕΤ, τεύχος 44).
- Ότι υπολογίζονται κανονικά οι τόκοι.
- Την κανονική εξυπηρέτηση των χορηγήσεων της μορφής αυτής και να επισημάνει τυχόν καθυστερήσεις.

12. Έλεγχος των ειδικών χορηγήσεων

Ο έλεγχος των λογαριασμών «Ειδικές χορηγήσεις» και «Ειδικές καταθέσεις» διενεργείται συγχρόνως με τον έλεγχο των εγγυητικών επιστολών και πρέπει να περιλαμβάνει τις εξής διαδικασίες:

α) Να διαπιστώνεται ότι το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού «ειδικές χορηγήσεις» συμφωνεί πάντοτε με το πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού «ειδικές καταθέσεις».

β) Να διαπιστώνεται ότι δεν υπολογίζεται τόκος ούτε στις «ειδικές χορηγήσεις» ούτε στις «ειδικές καταθέσεις».

γ) Στις περιπτώσεις που οι «ειδικές χορηγήσεις» καλύπτονται με γραμμάτια προεξοφλημένα από την τράπεζα, να διενεργείται ο σχετικός έλεγχος, σύμφωνα με τις ελεγκτικές διαδικασίες του λογαριασμού «προεξοφλήσεις».

δ) Στις περιπτώσεις που οι «ειδικές χορηγήσεις» καλύπτονται με γραμμάτια σε ενέχυρο, να διενεργείται ο σχετικός έλεγχος, σύμφωνα με

τις ελεγκτικές διαδικασίες του λογαριασμού «λογαριασμοί εγγυημένοι με δικαιόγραφα».

ε) Στις περιπτώσεις που οι «ειδικές χορηγήσεις» καλύπτονται με υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης, ο ελεγκτής πρέπει να βεβαιώνεται για την εγγραφή αυτών επί ακινήτων των πελατών ή τρίτων, για την αξία των ακινήτων, για την πυρασφάλιση αυτών κ.λ.π.

13. Έλεγχος των χορηγήσεων σε καθυστέρηση.

Οι χορηγήσεις ή οι εξοφλητικές δόσεις αυτών που δεν πληρώνονται την ορισμένη ημερομηνία που έχει συμφωνηθεί μεταξύ πιστούχου και τράπεζας χαρακτηρίζονται ως «ληξιπρόθεσμες». Οι καθυστερήσεις στην εξόφληση των χορηγήσεων διακρίνονται σε προσωρινές και οριστικές.

Για τον έλεγχο αυτών πρέπει να εφαρμοστούν οι ακόλουθες διαδικασίες:

13.1. Προσωρινές καθυστερήσεις.

Ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει:

- Ότι οι δόσεις των χορηγήσεων που έληξαν μεταφέρθηκαν σε ιδιαίτερες υπομερίδες του ίδιου, όπου και οι άληκτες δόσεις, πρωτοβάθμιου λογαριασμού και ότι πάνω σε αυτές υπολογίζεται, εκτός από τον κανονικό (ενήμερο) τόκο, και τόκος καθυστέρησης χωρίς όμως να υπολογίζεται προμήθεια.
- Ότι οι δόσεις χορηγήσεων που έληξαν από μακρού χρόνου μεταφέρθηκαν σε λογαριασμούς οριστικών καθυστερήσεων και να ζητήσει εξηγήσεις και για ποιους λόγους δόσεις που έληξαν από μακρού εξακολουθούν να παραμένουν σε λογαριασμούς προσωρινών καθυστερήσεων.

13.2. Οριστικές καθυστερήσεις.

Ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι:

- Η μεταφορά των επισφαλών χορηγήσεων σε λογαριασμούς οριστικής καθυστέρησης γίνεται έγκαιρα.
- Η ανώμαλη εξέλιξη οφείλεται ή όχι στη μη καλή από την αρχή στάθμιση της χορήγησης, με βάση τα τραπεζικά κριτήρια και γενικά να εξετάσει τους λόγους για τους οποίους η χορήγηση περιήλθε σε καθυστέρηση. Ακόμα, αν τηρήθηκαν οι κανονισμένες από την Κ.Υ. προϋποθέσεις, αν υπάρχει έγκριση της Κ.Υ. και αν τηρήθηκαν οι όροι αυτής.
- Υπολογίστηκαν τόκοι κατά το «κλείσιμο των λογαριασμών» και τη μεταφορά τους σε οριστική καθυστέρηση.
- Η αναγγελία του κλεισίματος των ανοικτών λογαριασμών γνωστοποιείται στον πιστούχο και τους εγγυητές με δικαστικό επιμελητή ή με επιστολή του καταστήματος, στο αντίγραφο της οποίας βεβαιώνεται από αυτούς η λήψη της επιστολής.
- Για τις καλυμμένες με ασφάλειες απαιτήσεις σε οριστική καθυστέρηση λογίζονται τόκοι (με πίστωση των αποτελεσμάτων) ως εξής: (α) επί κεφαλαίου και εξόδων = ο τόκος υπερημερίας των τραπεζικών συναλλαγών, (β) επί οφειλόμενων τόκων = ο συμβατικός για τις τραπεζικές συναλλαγές τόκος, (γ) επί δικαστικών εξόδων = ο τόκος υπερημερίας του κοινού Δικαίου.

Σημειώνεται ότι, οι οφειλόμενοι τόκοι επί των τόκων υπερημερίας (τόκοι εξ ανατοκισμού), καθώς και οι τόκοι επί των δικαστικών εξόδων δεν αποφέρουν τόκους.

- Για τις απαιτήσεις σε καθυστέρηση που εισπράχθηκαν και στις οποίες δεν είχαν υπολογιστεί τόκοι, οι τόκοι υπολογίστηκαν αναδρομικά κατά την είσπραξη των απαιτήσεων.
- Αποφεύγεται ο λογισμός τόκων σε λογαριασμούς χορηγήσεων ανεπίδεκτων είσπραξης και ότι οι τόκοι αυτοί υπολογίζονται και παρακολουθούνται σε φύλλα εργασίας.

- Αποδίδεται στο Δημόσιο το ήμισυ της διαφοράς μεταξύ του τόκου υπερημερίας και του τόκου ενήμερης χορήγησης, στις περιπτώσεις που το Δημόσιο έχει εγγυηθεί τη χορήγηση.
- Τα ποσά που εισπράττει η τράπεζα συμψηφίζουν κατά προτεραιότητα: (α) τα δικαστικά έξοδα, (β) τα λοιπά έξοδα, (γ) τους τόκους και (δ) το κεφάλαιο.
- Παρακολουθείται η είσπραξη των δικαστικών εξόδων και αμοιβών που επιδικάζονται στην τράπεζα.
- Στους λογαριασμούς των οριστικών καθυστερήσεων δεν περιλαμβάνονται λογαριασμοί χορηγήσεων ανεπίδεκτων είσπραξης, οι οποίοι έπρεπε να είχαν μεταφερθεί στους «αποσβεστέους λογαριασμούς». Για την έρευνα αυτήν ο ελεγκτής πρέπει να καταγράψει τους σημαντικότερους λογαριασμούς οριστικών καθυστερήσεων, τους οποίους να συσχετίσει με τις αντίστοιχες εξασφαλίσεις.
- Στους επιεικείς διακανονισμούς απαιτήσεων σε καθυστέρηση υπάρχει πάντοτε έγκριση της Κ.Υ. και ότι οι εγκρίσεις αυτές δεν ανακοινώνονται έγγραφα στους οφειλέτες.

Τέλος, ο ελεγκτής πρέπει να ερευνήσει αν το κατάστημα προβαίνει στις απαιτούμενες ενέργειες για την όσο το δυνατό μεγαλύτερη εξασφάλιση των συμφερόντων της τράπεζας και για την ταχεία προώθηση των δικαστικών ενεργειών για εκκαθάριση των επίδικων υποθέσεων ειδικότερα:

- Αν το κατάστημα τηρεί αρχείο παρακολούθησης των επίδικων απαιτήσεων.
- Αν ερευνάται η περιουσιακή κατάσταση όλων όσων ενέχονται στις απαιτήσεις σε καθυστέρηση και αν λαμβάνονται εξασφαλίσεις πριν από τις δικαστικές ενέργειες, για να μη δίνεται χρόνος στους οφειλέτες να μεταβιβάσουν σε τρίτους τα περιουσιακά τους στοιχεία.
- Αν εγγράφονται προσημειώσεις και υποθήκες με σχετικό περιθώριο και αν η εγγραφή του κεφαλαίου γίνεται έντοκα, ώστε να εξασφαλίζονται κατά την αυτήν τάξη και οι τόκοι.

- Αν οι προσημειώσεις μετατρέπονται εμπρόθεσμα σε υποθήκες (μέσα σε 90 ημέρες αφότου καταστεί τελεσίδικη η απόφαση που επιδικάζει την απαίτηση), γιατί αλλιώς η προσημείωση αποσβένεται.
- Αν γίνεται παρακολούθηση όχι μόνο της ποιοτικής κατάστασης των ενεχυριασμένων εμπορευμάτων και των αποθηκών στις οποίες βρίσκονται αποθηκευμένα ενεχυριασμένα εμπορεύματα, αλλά και των ενυπόθηκων ακινήτων (ιδίως βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων) για τη διαπίστωση τυχόν δόλιας ενέργειας των οφειλετών (αφαίρεση μηχανημάτων κ.λ.π.).
- Αν παρακολουθείται η τύχη των μισθωμάτων και γενικά των καρπών των ενυπόθηκων ή προσημειωμένων ακινήτων.

Σχετικά με τις πτωχεύσεις πελατών - οφειλετών της τράπεζας, ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει:

- Αν μεταφέρθηκαν στις καθυστερήσεις όλες οι απαιτήσεις κατά του πτωχού.
- Αν διακόπηκε ο λογισμός των τόκων στις απαιτήσεις κατά πελατών που πτώχευσαν, εφόσον βέβαια αυτές δεν ασφαλίζονται προνομιακά με εμπράγματα εξασφαλίσεις.
- Αν οι απαιτήσεις της τράπεζας αναγγέλθηκαν και επαληθεύθηκαν εμπρόθεσμα τις πτωχεύσεις και αν υπάρχουν πληροφορίες για το ενεργητικό και παθητικό των πτωχεύσεων και για τις πτωχευτικές διανομές.
- Μήπως περατώθηκε η πτωχευτική διαδικασία ή έλαβε χώρα αποκατάσταση των πτωχών, για την περίπτωση συνέχισης των δικαστικών ενεργειών της τράπεζας.
- Μήπως οι απαιτήσεις υπέκυψαν σε παραγραφή.

Σχετικά με τους πλειστηριασμούς περιουσιακών στοιχείων των πελατών - οφειλετών της τράπεζας, ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει:

- Την έγκαιρη αναγγελία των απαιτήσεων της τράπεζας στον αρμόδιο συμβολαιογράφο.

- Την ύπαρξη πληροφοριών για τυχόν απαιτήσεις άλλων ενυπόθηκων δανειστών που προηγούνται της υποθήκης της τράπεζας. Επίσης το ύψος των απαιτήσεων του ΙΚΑ ή άλλων φορέων κοινωνικής ασφάλισης, του δημοσίου και ιδιωτών (υπαλλήλων, εργατών, δικηγόρων κ.λπ.), ναυτικών προνομίων, κ.λ.π., οι οποίες προηγούνται εκ του νόμου.
- Την εμπεριστατωμένη στάθμιση της πρώτης προσφοράς της περιουσίας που εκπλειστηριάζεται, καθώς και του ύψους της ενδεχόμενης πλειοδοσίας της τράπεζας, ώστε να ελέγχεται με κάθε δυνατή ακρίβεια η μερική ή ολική ικανοποίηση της τράπεζας, η ευχερής μεταπώληση των περιουσιακών στοιχείων που ενδεχόμενα θα κατακυρωθούν στην τράπεζα και η υπεραξία που θα προκύψει από τη μεταπώληση τους.
- Αν η Κεντρική Υπηρεσία της εκάστοτε τράπεζας έλαβε έγκαιρα περίληψη κατακυρωτικής έκθεσης και όλα τα άλλα έγγραφα που αποτελούν συστατικά της κυριότητας της τράπεζας επί των περιουσιακών στοιχείων που κατακυρώνονται σε αυτήν αν τα διαβίβασε έγκαιρα στο αντίστοιχο κατάστημα και αν, μετά την έγκριση αυτής, το κατάστημα πώλησε τα κινητά.
- Την καλή λογιστική εμφάνιση των περιουσιακών στοιχείων που κατακυρώνονται στην τράπεζα.
- Την καλή εκμετάλλευση των ακινήτων που κατακυρώνονται στην τράπεζα, τη συντήρηση και την πυρασφάλιση αυτών.
- Τη σύντομη είσπραξη των ποσών, για τα οποία κατατάχθηκε η τράπεζα στους πίνακες διανομής πλειστηριασμάτων, καθώς και τους λόγους για τυχόν καθυστερήσεις είσπραξης ορισμένων τέτοιων ποσών.

Σχετικά με τις παραγραφές πρέπει να ερευνάται:

- Η τήρηση βιβλίου παραγραφών, στις περιπτώσεις που η έκταση των εργασιών επιβάλλει την τήρηση τέτοιου βιβλίου.
- Η ύπαρξη έγκρισης της Κ.Υ. για την εγκατάλειψη οποιασδήποτε απαίτησης της τράπεζας που υπέπεσε σε παραγραφή.
- Η περίπτωση παραγραφής τόκων επιδικασμένων απαιτήσεων.

13.3 Αποσβεστέοι λογαριασμοί

Ο ελεγκτής πρέπει:

- Να ζητήσει τις καταστάσεις των προτεινόμενων στην Κ.Υ. για μεταφορά στους αποσβεστέους λογαριασμούς των απαιτήσεων, οι οποίες συντάσσονται περιοδικά από το κατάστημα.
- Για τις απαιτήσεις που μεταφέρθηκαν στους αποσβεστέους λογαριασμούς να ζητήσει και να εξετάσει τη σχετική απόφαση της Κ.Υ. (Δ/σης απαιτήσεων σε καθυστέρηση).
- Να εξετάσει για ποιους λόγους η Δ/ση απαιτήσεων σε καθυστέρηση δεν ενέκρινε τη μεταφορά ορισμένων απαιτήσεων στους αποσβεστέους λογαριασμούς, μολονότι το κατάστημα ζήτησε τη μεταφορά αυτών.
- Να ζητήσει τις καταστάσεις των προτεινόμενων στην Κ.Υ. οριστικών αποσβέσεων, (οι οποίοι συντάσσονται περιοδικά από το κατάστημα) και να εξετάσει το στάδιο διαγραφής κάθε απαίτησης.
- Να διαπιστώσει ότι ποσά αποσβεσμένων απαιτήσεων που έχουν εισπραχθεί μεταφέρθηκαν σε πίστωση των αποσβεστέων λογαριασμών (μερίδα οφειλέτη) και στη συνέχεια σε πίστωση της Διοίκησης. Τυχόν δε εισπραχθέντες τόκοι, που δεν είχαν καταλογιστεί, ότι καταχωρήθηκαν σε πίστωση των αντίστοιχων αποτελεσματικών λογαριασμών.
- Να διαπιστώσει ότι το κατάστημα παρακολουθεί περιοδικά την οικονομική κατάσταση των ενεχομένων στις απαιτήσεις που μεταφέρθηκαν στους αποσβεστέους λογαριασμούς, για την περίπτωση οικονομικής αναβίωσης τους.

13.4 Επάρκεια της πρόβλεψης για επισφαλείς απαιτήσεις.

Η εκτίμηση της πιθανής απώλειας από τις επισφαλείς χορηγήσεις γίνεται, για κάθε μια χορήγηση, από τα αρμόδια στελέχη των καταστημάτων της τράπεζας.

Ο εξωτερικός ελεγκτής της τράπεζας πρέπει να προβαίνει σε δειγματοληπτική επαλήθευση των εκτιμήσεων των αρμόδιων στελεχών της τράπεζας, για τις παραπάνω πιθανές απώλειες, λαμβάνοντας υπόψη τις εκθέσεις των τεχνικών υπηρεσιών της τράπεζας ή άλλων αρμόδιων τεχνικών για την εκτίμηση της αξίας των εμπράγματων εξασφαλίσεων, καθώς και άλλα απαραίτητα πληροφοριακά στοιχεία που ζητά από τους νομικούς συμβούλους κ.λ.π. της τράπεζας. Σε ό,τι ειδικότερα αφορά την ακρίβεια της εκτίμησης των ενδεχόμενων ζημιών από επισφαλείς χορηγήσεις, ο ελεγκτής πρέπει να προβαίνει περαιτέρω και σε μεταγενέστερη επαλήθευσή τους. Πέραν αυτού, ο ελεγκτής οφείλει να εξετάζει αν η σχηματισμένη Πρόβλεψη για ενδεχόμενες ζημίες από επισφαλείς απαιτήσεις καλύπτει το συνολικό ποσό των ζημιών από επισφαλείς απαιτήσεις, όπως εκτιμούνται από τα αρμόδια στελέχη των καταστημάτων της τράπεζας.

Ο ελεγκτής οφείλει ακόμα να εξετάσει αν το ποσοστό υπολογισμού αυτής είναι όμοιο με εκείνο της προηγούμενης χρήσης. Αν το ποσοστό αυτό διαφέρει, πρέπει να προσδιορίσει τη διαφορά μεταξύ του ποσού της πρόβλεψης που διενεργήθηκε και του ποσού που θα διενεργείτο αν εφαρμοζόταν το ποσοστό της προηγούμενης χρήσης και να καταχωρήσει σχετική σημείωση στο «Πιστοποιητικό Ελέγχου».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Έλεγχος των καταθέσεων

1. Έλεγχος των καταθέσεων.

Η Διοίκηση της τράπεζας, με εγκυκλίους της, πρέπει να καθορίζει με σαφήνεια τις διαδικασίες που διέπουν τις καταθέσεις για την αποδοχή, τις αναλήψεις, τον εκτοκισμό, τη λογιστική παρακολούθηση αυτών, κ.λ.π.

Ο εσωτερικός έλεγχος της τράπεζας πρέπει να στοχεύει στη διαπίστωση ότι εφαρμόζονται οι οδηγίες της Διοίκησης της τράπεζας και ειδικότερα ότι (βλ. Ι.Ε.Ε.Ε., Πρότυπα για την επαγγελματική εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου):

- Οι υπάλληλοι του καταστήματος συμμορφώνονται προς τις οδηγίες τη Διοίκησης και των Ν.Α.
- Γίνονται περιοδικές συμφωνίες των γενικών με τους αναλυτικούς λογαριασμούς.
- Γίνεται ορθή λογιστικοποίηση των συναλλαγών: (α) αποδοχής, (β) ανάληψης και (γ) τοκοφορίας των καταθέσεων.
- Παρακολουθούνται τα έντυπα αξίας (επιταγές, βιβλιάρια, ομόλογα).

2. Γενικές ελεγκτικές διαδικασίες για όλες τις κατηγορίες καταθέσεων.

Για τον έλεγχο των καταθέσεων οποιασδήποτε μορφής, ο ελεγκτής πρέπει:

(α) Με βάση τα αναλυτικά ισοζύγια, να βεβαιωθεί ότι δεν υπάρχουν χρεωστικά υπόλοιπα καταθέσεων. Αν υπάρχουν τέτοια υπόλοιπα πρέπει να διερευνήσει και να ζητήσει από τους αρμόδιους του καταστήματος πλήρεις εξηγήσεις για τις αιτίες που τα προκάλεσαν, καθώς επίσης να παρακολουθήσει τον τρόπο τακτοποίησής τους. Ο εντοπισμός των χρεωστικών υπολοίπων στους λογαριασμούς καταθέσεων γίνεται ευκολό-

τερος στις περιπτώσεις που το Κ/Μ συντάσσει καταθέσεις με τα υπόλοιπα αυτά (Προσοχή: υπάρχει σοβαρός κίνδυνος τα χρεωστικά υπόλοιπα να υποκρύπτουν απαγορευμένες χρηματοδοτήσεις προς τους πελάτες).

(β) Να εντοπίσει τους λογαριασμούς καταθέσεων που δεν παρουσίασαν κίνηση (κατάθεση ή ανάληψη) από πολύ χρόνο και να διενεργήσει δειγματοληπτικό έλεγχο για τα ποσά που αναλήφθηκαν από τους λογαριασμούς αυτούς, αντιπαραβάλλοντας την υπογραφή του πελάτη (καταθέτη) στο αντίστοιχο ένταλμα πληρωμής με το δείγμα υπογραφής αυτού, που υπάρχει «σκαναρισμένο» στο ηλεκτρονικό σύστημα της τράπεζας. Επίσης αν υπάρχουν οι απαραίτητες υπογραφές των αρμοδίων υπαλλήλων του καταστήματος πάνω στο αντίστοιχο ένταλμα πληρωμής. (Επιτάται η προσοχή του ελεγκτή στο ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος ανάληψης χρημάτων από πρόσωπα που γνωρίζουν το θάνατο, την εξαφάνιση, κ.λ.π. του καταθέτη και την άγνοια των κληρονόμων του για την ύπαρξη της κατάθεσης ή κίνδυνος μεταφοράς ποσών από τους λογαριασμούς των καταθέσεων αυτών σε λογαριασμό άλλου καταθέτη και στη συνέχεια ανάληψης των ποσών αυτών).

Στις περιπτώσεις που το Κ/Μ συντάσσει ειδικές καταστάσεις στις οποίες αναγράφονται οι γενόμενες αναλήψεις από λογαριασμούς που δεν παρουσιάζουν κίνηση, ο παραπάνω έλεγχος πρέπει να γίνεται με βάση τις καταστάσεις αυτές.

(γ) Να διενεργήσει έλεγχο στους (χρεωστικούς) τόκους των καταθέσεων, εφαρμόζοντας αναλογικά όλες τις ελεγκτικές διαδικασίες που περιγράφονται παραπάνω σχετικά με τον έλεγχο των τόκων των χορηγήσεων.

(δ) Σε περιπτώσεις ολικών αναλήψεων καταθέσεων που γίνονται μεταγενέστερα από την ημερομηνία λογισμού των τόκων (15/6 και 15/12) να προβεί σε επαλήθευση των τόκων που έχουν υπολογιστεί από τους υπαλλήλους του καταστήματος και έλεγχο της ορθής καταχώρησης αυτών σε βάρος των αποτελεσμάτων. Για να υποβοηθηθεί στην εργασία αυτή, να ζητήσει την κατάσταση που τυχόν συντάσσει το Κ/Μ, στην οποία εμφανίστηκαν οι τόκοι που υπολογίστηκαν από αυτό μέχρι το

τέλος του προηγούμενου μήνα από την ημερομηνία της ανάληψης και να υπολογίσει μόνο τους τόκους των ημερών από το τέλος του προηγούμενου απ την ανάληψη μήνα μέχρι την ημερομηνία της ανάληψης (βλ. Ι.Ε.Ε.Ε., Πρότυπα για την επαγγελματική εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου).

Στη συνέχεια είναι σκόπιμο να συσχετιστεί στους παραπάνω τόκους που έλεγξε με τους τόκους των «μηδενισθέντων» λογαριασμών που τυχόν υπολογίζει το Κ/Μ και τους αναγράφει σε ειδική κατάσταση και να ερευνήσει την τακτοποίηση τυχόν διαφορών.

(ε) Να διαπιστώσει ότι τηρούνται στο κατάστημα πρωτότυπα έγγραφα που φέρουν τα δείγματα των υπογραφών των καταθετών.

(στ) Να εξετάσει αν το κατάστημα έλαβε νέα καταστατικά των εταιρειών που η διάρκεια έληξε, με βάση σχετική κατάσταση που τυχόν συντάσσει το Κ/Μ.

3. Έλεγχος των καταθέσεων όψεως.

Για τον έλεγχο των καταθέσεων όψεως, ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στις ακόλουθες διαδικασίες:

(α) Να ζητήσει τις μηνιαίες καταστάσεις χρεωστικών υπολοίπων λογαριασμών καταθέσεων και να εξετάσει τις σχετικές διευκρινήσεις που υπέβαλλε το κατάστημα στο Κ/Μ.

(β) Να ζητήσει τις καταστάσεις του Κ/Μ στις οποίες καταχωρούνται οι τόκοι με ανακατάταξη, που συντάσσονται από το Κ/Μ κάθε εξάμηνο και να ερευνήσει, για τα σημαντικότερα κονδύλια, την αιτία δημιουργίας καθώς και την τακτοποίηση αυτών. Σε περιπτώσεις διαγραφής αυτών να εξετάσει τις σχετικές αποφάσεις της Κ.Υ.

Αν κατά σύστημα η μερίδα του καταθέτη μετατρέπεται σε χρεωστική, να κρατήσει σχετική σημείωση, γιατί παρά τις ισχύουσες απαγορευτικές αποφάσεις των Ν.Α., ο λογαριασμός της κατάθεσης μετατρέπεται σε λογαριασμό χρηματοδότησης, χωρίς να τηρηθούν οι

προυποθέσεις και οι διαδικασίες των χορηγήσεων. Επιπλέον δεν καταβάλλονται στο Δημόσιο οι νόμιμοι φόροι.

(γ) Να ζητήσει την κατάσταση του Κ/Μ στην οποία καταχωρούνται οι επιταγές επί λογαριασμών πελατών του καταστήματος που αγοράστηκαν από άλλα καταστήματα ή άλλες τράπεζες και να προβεί στον ακόλουθο έλεγχο:

- Για τους λογαριασμούς στους οποίους σημειώνεται «ανεπαρκές διαθέσιμο υπόλοιπο» (ακάλυπτες επιταγές) να ζητήσει από το τερματικό το σημερινό υπόλοιπο του λογαριασμού και να διαπιστώσει ότι αυτό είναι πιστωτικό.
- Για τους λογαριασμούς στους οποίους σημειώνεται «ανύπαρκτη επιταγή» να διαπιστώσει ότι υπάρχει απόδειξη του πελάτη σχετικά με τη παραλαβή του μπλοκ των επιταγών και δεν έχει ενημερωθεί σχετικά το Κ/Μ.

(δ) Να ζητήσει την κατάσταση του Κ/Μ στην οποία αναγράφονται τα έξοδα εισπραξης αξιών (διαμαρτυρικά, κ.λ.π.) με τα οποία θα έπρεπε να είχαν χρεωθεί οι λογαριασμοί καταθέσεων όψεως (ή ταμειευτηρίου) και τα οποία δεν καταχωρήθηκαν από το Κ/Μ στη χρέωση των λογαριασμών αυτών, γιατί δεν είχαν πιστωτικό υπόλοιπο, και να ελέγξει τα δικαιολογητικά τακτοποίησης αυτών.

(ε) Να ζητήσει την κατάσταση του Κ/Μ στην οποία εμφανίζονται οι χρεώσεις των καταθέσεων όψεως που έγιναν με επιταγές, που δεν καταχωρήθηκαν σε πίστωση του ταμείου του καταστήματος και την κατάσταση του Κ/Μ στην οποία εμφανίζονται οι χρεώσεις των καταθέσεων όψεως που δεν έγιναν με επιταγές, αλλά με χρεωστικά σημειώματα και να ελέγξει τις καταστάσεις αυτές με βάση τα σχετικά δικαιολογητικά (χρεωστικά σημειώματα, κ.λ.π.).

(στ) Να ζητήσει την κατάσταση του Κ/Μ στην οποία εμφανίζονται οι πιστώσεις των καταθέσεων όψεως που έγιναν με χρέωση του λογαριασμού «Διοίκηση» και να την ελέγξει με βάση τα σχετικά πιστωτικά έγγραφα των άλλων καταστημάτων της τράπεζας.

(η) Να ζητήσει την κατάσταση του Κ/Μ που περιλαμβάνει τις χρεώσεις ή πιστώσεις λογαριασμών καταθέσεων που φέρουν valeurs, οι οποίες διαφέρουν από την ημερομηνία της κατάστασης κατά 5 ημέρες και να διερευνήσει τις περιπτώσεις που αναγράφονται στην κατάσταση.

4. Έλεγχος των καταθέσεων ταμειευτηρίου.

Για τον έλεγχο των καταθέσεων της μορφής αυτής, ακολουθούνται διαδικασίες παρόμοιες εκείνων των καταθέσεων όψεως, που αναπτύσσονται στην προηγούμενη παράγραφο.

4.1. Έλεγχος των καταθέσεων ταμειευτηρίου υπό προειδοποίηση.

Για τον έλεγχο αυτών των καταθέσεων πρέπει να διαπιστωθεί ότι:

(α) Οι αναλήψεις πάνω από το επιτρεπτό όριο ανά τρίμηνο διενεργήθηκαν, αφού ο πελάτης έστειλε το κατάστημα πριν τρεις μήνες από την ανάληψη σχετική προειδοποιητική επιστολή. Σε περιπτώσεις αναλήψεων χωρίς προειδοποιητική επιστολή, ότι το κατάστημα έχει υπολογίσει τόκο υπέρ της τράπεζας για 3 μήνες και ότι ο τόκος αυτός έχει μεταφερθεί σε μείωση των χρεωστικών τόκων.

(β) Σε περίπτωση που υπάρχει προειδοποιητική επιστολή, πλην όμως η ανάληψη έγινε πριν την παρέλευση τριμήνου από την ημερομηνία λήψης από την τράπεζα της προειδοποιητικής επιστολής, ότι υπολογίζεται υπέρ της τράπεζας τόκος για την περίοδο από την ημερομηνία ανάληψης μέχρι την ημερομηνία λήψης του τριμήνου, ο οποίος τόκος έρχεται σε μείωση των χρεωστικών τόκων. Στο έργο του αυτό ο ελεγκτής μπορεί να βοηθηθεί από σχετικές καταστάσεις που τυχόν καταρτίζει το Κ/Μ.

(γ) Οι προειδοποιητικές επιστολές βρίσκονται σε ειδικό φάκελο ταξινομημένες κατ' αύξοντα αριθμό και ημερομηνία υποβολής αυτών και ότι υπάρχει «πρωτόκολλο καταχώρησης προειδοποιητικών επιστολών»,

που πρέπει να είναι απόλυτα ενημερωμένο κατά την ημερομηνία του ελέγχου.

4.2. Έλεγχος των καταθέσεων επί προθεσμία.

Για τον έλεγχο των καταθέσεων της μορφής αυτής ο ελεγκτής πρέπει να εφαρμόσει τις ακόλουθες διαδικασίες:

- Να συσχετίσει τα ομόλογα (που βρίσκονται σε ειδικό κλασέρ ταξινομημένα με απόλυτη αριθμητική σειρά) με τις καταστάσεις των καταθετών για τη διαπίστωση της συμφωνίας αυτών (ποσό, ονοματεπώνυμο καταθέτη, διάρκεια κατάθεσης αυτών κ.λ.π.).
- Να διαπιστώσει ότι το κατάστημα ειδοποιεί με συστημένη επιστολή τους καταθέτες για τη λήξη των καταθέσεων τους. Στην έρευνα αυτή μπορεί να βοηθηθεί λαμβάνοντας σαν βάση τις καταστάσεις λήξης των προθεσμιικών καταθέσεων που πρέπει να καταρτίζει το Κ/Μ.
- Να διαπιστώσει ότι, στις καταθέσεις που έληξαν και δεν ανανεώθηκαν, το κατάστημα δεν υπολογίζει τόκους για την περίοδο από τη λήξη μέχρι την ανάληψη, ή αν ανανεώθηκαν καθυστερημένα, ότι δεν υπολογίζει τόκους για την περίοδο από τη λήξη μέχρι την ανανέωση. Αν διαπιστώσει ότι και για την περίοδο αυτήν ότι το κατάστημα υπολόγισε τόκους, να κρατήσει σχετική σημείωση.
- Να διαπιστώσει ότι, σε περιπτώσεις ανατοκισμού κατά δήλωση του καταθέτη, αναγράφεται σχετική ρήτρα στα ομόλογα (λ.χ. με ανατοκισμό). Στις περιπτώσεις αυτές, και εφόσον ο καταθέτης αναλαμβάνει πρόωρα την κατάθεση του, οι ενδιάμεσοι τόκοι (της περιόδου από της ανάληψης μέχρι τη λήξη) υπολογίζονται επί του κεφαλαίου και των τόκων.
- Να διαπιστώσει ότι στα βιβλιάρια των καταθετών ενημερώνονται οι ανανεώσεις των καταθέσεων με όλα τα απαραίτητα στοιχεία (ημερομηνία λήξης, ανανεούμενο κεφάλαιο, επιτόκιο).
- Να διαπιστώσει ότι το κατάστημα υπολογίζει σε βάρος του πελάτη τόκους πρόωρης ανάληψης (δηλ. τόκους για την περίοδο από την ημερο-

μηνία ανάληψης μέχρι την ημερομηνία λήξης της κατάθεσης) και ότι οι τόκοι αυτοί φέρονται σε μείωση των χρεωστικών τόκων. Στην έρευνά του αυτήν μπορεί να βοηθηθεί από σχετική κατάσταση που καταρτίζει το Κ/Μ, από την οποία πρέπει να προκύπτει το ποσό των τόκων πρόωρης ανάληψης και το αν το ποσό αυτό συμψηφίστηκε με τους χρεωστικούς τόκους ή αν τους τελευταίους εισέπραξε το κατάστημα με γραμμάτιο είσπραξης.

4.3. Έλεγχος δεσμευμένων καταθέσεων.

Αναφορικά με τις καταθέσεις αυτές ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει:

- Ότι, για την απόδοση των καταθέσεων αυτών στους δικαιούχους, έχουν πραγματοποιηθεί οι προϋποθέσεις που καθόρισε ο καταθέτης κατά τη δημιουργία της κατάθεσης.
- Ότι, προκειμένου για καταθέσεις δικαιούχων που διαμένουν στο εξωτερικό, για κάθε απόδοση υπάρχει η έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος (Τ.Ε.).

5. Έλεγχος των τραπεζικών εργασιών σε συνάλλαγμα.

5.1. Έλεγχος της αγοραπωλησίας ξένων τραπεζογραμματίων.

Ο ελεγκτής κατά την αιφνιδιαστική του άφιξή του στο κατάστημα πρέπει να προβεί σε καταμέτρηση των ξένων τραπεζογραμματίων που αναγράφονται στο βιβλίο «Πρωτόκολλο Καταμετρήσεως Ταμείου» και να συμφωνήσει της συνολική αξία τους σε ευρώ με τα υπόλοιπα λογαριασμών τάξεως «Ταμείο Ξένων Τραπεζογραμματίων» και «Αγοραπωλησία Ξένων Τραπεζογραμματίων ».

Ο ελεγκτής πρέπει ακόμα να ελέγξει δειγματοληπτικά τις τιμές αγοράς και πώλησης ξένων τραπεζογραμματίων με τα βάση τα αντίστοιχα «Δελτία Τιμών Ξένων Τραπεζογραμματίων » της τράπεζας.

Στο τέλος της χρήσεως, ο ελεγκτής οφείλει να ελέγξει την εκκαθάριση του λογαριασμού Διοίκησης «Αγοραπωλησία συναλλάγματος ξένων τραπεζογραμματίων».

5.2 Έλεγχος της αγοραπωλησίας συναλλάγματος.

Οι λογαριασμοί «αγοράσυναλλάγματος» και «πώληση συναλλάγματος» της λογιστικής καταστημάτων πρέπει πάντοτε να είναι εξισωμένοι τυχόν υπόλοιπο αυτών οφείλεται σε εσφαλμένες εγγραφές, τις οποίες ο ελεγκτής πρέπει να διερευνήσει.

Στο τέλος της χρήσης, ο ελεγκτής οφείλει να ελέγξει την εκκαθάριση του μικτού λογαριασμού (στη λογιστική της διοίκησης) «Αγοραπωλησία συναλλάγματος». Η εκκαθάριση γίνεται ύστερα από αποτίμηση του διαθέσιμου συναλλάγματος το οποίο παρακολουθείται στο λογαριασμό «λογαριασμός διαθέσιμου συναλλάγματος», με βάση τις τιμές fixing της 31/12. Το αποτέλεσμα που προκύπτει από την εκκαθάριση του λογαριασμού αυτού (προμήθειες, συναλλαγματικές διαφορές, κέρδη από αγοραπωλησίες) μεταφέρεται στην πίστωση του αποτελεσματικού λογαριασμού «κέρδη συναλλάγματος».

6. Έλεγχος των καταθέσεων σε συνάλλαγμα.

Ο ελεγκτής οφείλει να ερευνήσει την έκταση του εσωτερικού ελέγχου που γίνεται από τους αρμόδιους του καταστήματος (κυρίως τον chief teller), με βάση τις επιβοηθητικές καταστάσεις που καταρτίζει το Κ/Μ. Έτσι:

(α) Με βάση την «κατάσταση αναλυτικής κίνησης», που περιλαμβάνει όλες τις μεταβολές που έγιναν από το κατάστημα και αφορούν λογαριασμούς του ίδιου ή άλλου καταστήματος, να διαπιστώσει ότι οι αρμόδιοι ερευνούν τις κινήσεις-μεταβολές που είναι έξω από τα καθορισμένα (ανεπίτρεπτες vaulters, επιτόκια εκτός πίνακα, κ.λ.π.).

(β) Με βάση την «κατάσταση εγγραφών που έγιναν από άλλα καταστήματα» να διαπιστώσει ότι οι αρμόδιοι ελέγχουν τις εγγραφές αυτές και ότι σε περίπτωση διαφωνίας επικοινωνούν με το κατάστημα που διενήργησε την κίνηση για συνεννόηση αποδοχής ή απόρριψης αυτής.

(γ) Με βάση την «κατάσταση χρεωστικών υπολοίπων» να διαπιστώσει ότι οι αρμόδιοι εντοπίζουν τις αιτίες δημιουργίας των χρεωστικών υπολοίπων, ότι ενημερώνεται η διεύθυνση του καταστήματος και ότι γίνεται τακτοποίηση αυτών.

(δ) Με βάση την «κατάσταση εκκρεμοτήτων» να διαπιστώσει ότι οι αρμόδιοι του καταστήματος ερευνούν και τακτοποιούν αυθημερόν τις εκκρεμότητες (π.χ. κατάθεση σε προθεσμιακό λογαριασμό πριν από τη λήξη του, κατάθεση σε διαφορετικό νόμισμα από το νόμισμα του λογαριασμού χωρίς να έχει προηγηθεί μετατροπή, κ.λ.π.) με αιτιολογημένες διορθωτικές εγγραφές.

6.1. Γενικές διαδικασίες ελέγχου των καταθέσεων σε συνάλλαγμα.

Για τον έλεγχο όλων των μορφών καταθέσεων σε συνάλλαγμα ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στις ακόλουθες διαδικασίες:

- Να διαπιστώσει ότι έχουν τεθεί υπόψη του όλοι οι λογαριασμοί συναλλάγματος, με βάση τη μηνιαία κατάσταση του Κ/Μ «υπόλοιπα λογαριασμών συναλλάγματος».
- Να συμφωνήσει τα αναλυτικά ισοζύγια με τις παραπάνω καταστάσεις, όπως και τα αναλυτικά ισοζύγια με τις αντίστοιχες ατομικές των καταθετών.
- Να εφαρμόσει αναλογικά τις διαδικασίες ελέγχου των καταθέσεων σε ευρώ.
- Να διαπιστώσει ότι οι καταθέτες έχουν δικαίωμα, με βάσεις τις αποφάσεις των Ν.Α., να έχουν λογαριασμούς καταθέσεων σε συνάλλαγμα.

6.2. Ειδικές διαδικασίες ελέγχου των καταθέσεων σε συνάλλαγμα.

Εκτός από τις διαδικασίες ελέγχου των προηγούμενων παραγράφων, ο ελεγκτής, ειδικά για τις καταθέσεις σε συνάλλαγμα που είναι εκχωρητέο στην Τράπεζα της Ελλάδος (Τ.Ε.) κατά τη δημιουργία των καταθέσεων, πρέπει στο τέλος της χρήσης να προβεί στις ακόλουθες συμφωνίες:

6.2.1. Καταθέσεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις Νομοθετικές Αποφάσεις.

(α) Να βεβαιωθεί ότι όλο το συνάλλαγμα που έχει κατατεθεί στην τράπεζα σε καταθέσεις της μορφής αυτής έχει εκχωρηθεί ή ανακατατεθεί στην Τ.Ε. Για το συνάλλαγμα που έχει εκχωρηθεί στην Τ.Ε. πρέπει να αθροίσει κατά νόμισμα τα υπόλοιπα της 31/12 όλων των λογαριασμών καταθέσεων και το συνολικό κατά νόμισμα ποσό να συγκριθεί με το αντίστοιχο υπόλοιπο του λογαριασμού «εκκρεμές συνάλλαγμα καταθέσεων», στον οποίο εμφανίζεται το συνάλλαγμα των καταθέσεων αυτών που εκχωρήθηκε στην Τ.Ε. Τα συγκρινόμενα ποσά πρέπει να συμφωνούν.

(β) Με βάση τις ισχύουσες «σταθερές τιμές» να αποτιμήσει το συνάλλαγμα που εμφανίζεται κατά την 31/12 στους λογαριασμούς «Εκκρεμές συνάλλαγμα καταθέσεων». Το συνολικό ποσό που βρίσκεται από την αποτίμηση αυτή πρέπει να συμφωνεί απόλυτα με το πιστωτικό υπόλοιπο σε ευρώ του λογαριασμού «Αντίτιμο εκκρεμούς συναλλάγματος».

(γ) Τα υπόλοιπα σε συνάλλαγμα της ειδικής Position, με βάση της οποίας εκχωρείται το συνάλλαγμα στην Τ.Ε. και η οποία ελέγχεται απ' αυτήν, πρέπει να συμφωνούν απόλυτα με τα αντίστοιχα υπόλοιπα σε συνάλλαγμα του λογαριασμού «Εκκρεμές συνάλλαγμα καταθέσεων».

Τυχόν διαφορές από τις παραπάνω συγκρίσεις να θέτονται υπόψη των αρμοδίων, να διερευνούνται και τακτοποιούνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Έλεγχος μεσολαβητικών εργασιών

1. Έλεγχος των μεσολαβητικών εργασιών.

Η Διοίκηση της τράπεζας, με εγκυκλίους της, πρέπει να καθορίζει με σαφήνεια τις διαδικασίες, τις προϋποθέσεις, τις προμήθειες κ.λ.π. κάθε Μιάς επιμέρους εργασίας που εντάσσεται στην κατηγορία των μεσολαβητικών εργασιών.

Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να διαπιστώνει ότι οι εργασίες αυτές διεξάγονται και λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τις εγκυκλίους διαταγές της Διοίκησης (βλ. Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου, Παναγιωτίδης Χ.).

2. Έλεγχος των επιταγών και των εντολών πληρωμής.

Για τον έλεγχο των εργασιών αυτών, ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στις ακόλουθες διαδικασίες:

- Διερευνώντας την πίστωση του λογαριασμού «Διοίκηση / Έκδοση επιταγών επί καταστημάτων» να επιλέξει ορισμένες σημαντικού ποσού επιταγές και να προβεί σε έλεγχο του ύψους της προμήθειας που λογίστηκε υπέρ της τράπεζας, και των εισπρακτέων εξόδων, καθώς και τον επ' αυτής φόρο.
- Να αναλύσει το υπόλοιπο του παραπάνω λογαριασμού και να ερευνήσει την παλαιότητα των ανεξόφλητων επιταγών, ζητώντας εξηγήσεις για εκείνες τις επιταγές που παραμένουν αρκετό χρόνο ανεξόφλητες.
- Να αναλύσει το υπόλοιπο του λογαριασμού «Διοίκηση/πληρωμή επιταγών επί καταστημάτων» και να ζητήσει εξηγήσεις για χρονίζοντα χρεωστικά υπόλοιπα.

Ανάλογες ελεγκτικές διαδικασίες πρέπει να γίνουν και για τις επιταγές που εκδίδονται από τους ανταποκριτές.

Οι παραπάνω ελεγκτικές διαδικασίες εφαρμόζονται και για τον έλεγχο των εντολών πληρωτέων.

3. Έλεγχος πιστωτικών επιστολών.

Ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στις ακόλουθες ελεγκτικές διαδικασίες:

- Να ζητήσει ανάλυση του πιστωτικού υπολοίπου του λ/σμού «Πιστωτικές επιστολές εσωτερικού», να διερευνήσει τη παλαιότητα των πιστωτικών επιστολών και να επιλέξει ορισμένες για περαιτέρω έλεγχο.
- Να διαπιστώσει ότι η τράπεζα εισέπραξε τα κανονικά ποσά προμήθειας και εξόδων.
- Να διαπιστώσει ότι η τράπεζα εισέπραξε ως κάλυμμα το ποσό της πιστωτικής επιστολής και ότι αυτό παρέμεινε έντοκο με επιτόκιο κατάθεσης όψεως, για την περίοδο από της κατάθεσης αυτού μέχρι της εξόφλησης της επιστολής ή της επιστροφής της στην τράπεζα σε περίπτωση που δεν έγινε χρήση αυτής.
- Στις περιπτώσεις που η τράπεζα δεν εισπράττει κάλυμμα, να διαπιστώσει ότι στα ποσά που η τράπεζα καταβάλλει στο δικαιούχο της επιστολής υπολογίζει τόκο χρηματοδότησης για την περίοδο από την ημέρα της καταβολής στο δικαιούχο μέχρι την ημέρα που ο δικαιούχος εξοφλήσει στην τράπεζα την επιστολή.

4. Έλεγχος συναλλαγματικών για είσπραξη.

Για τον έλεγχο των συναλλαγματικών ο ελεγκτής πρέπει:

(α) Με βάση τα συντασσόμενα από το κατάστημα «Συγκεντρωτικά Δελτία Αποστολής (στο Κ/Μ) Αξιόγραφων προς είσπραξη» μερικών ημερομηνιών να επιλέξει τα αντίστοιχα «Γραμμάτια προς είσπραξη».

(β) Να επιλέξει μερικές «Καταστάσεις υπολογισμού προμηθειών» που έχουν συνταχθεί από το Κ/Μ και να συγκρίνει τις προμήθειες, τα ταχυδρομικά και των επ' αυτών φόρο, που έχει υπολογίσει το Κ/Μ με τα αντίστοιχα που έχουν οι υπάλληλοι του καταστήματος. Αν υπάρχουν

διαφορές, να βεβαιωθεί ότι εισπράχθηκαν από τον πελάτη ή αποδόθηκαν σε αυτόν ή καταχωρήθηκαν σε πίστωση ή χρέωση του λογαριασμού του.

Να διαπιστώσει επίσης ότι στις περιπτώσεις που οι προμήθειες κ.λ.π. υπολογίστηκαν από τους υπαλλήλους του καταστήματος, εκδόθηκε σχετικό γραμμάτιο είσπραξης ή έγινε συμψηφιστική εγγραφή χρέωσης του πελάτη με πίστωση του αποτελεσματικού λογαριασμού «Προμήθειες/Αξιών προς είσπραξη».

(γ) Να ζητήσει τις συντασσόμενες από το Κ/Μ «Καταστάσεις αποστολής αξιόγραφων» μερικών ημερομηνιών που δεν έχουν λήξει ακόμα και να διαπιστώσει ότι υπάρχουν στο καταστήματα σώματα των συναλλαγματικών.

(δ) Για τα γραμμάτια βραχείας λήξης, δηλαδή τα γραμμάτια που λήγουν μέσα σε 20 ημέρες από της παραλαβής τους, και τα οποία δεν παρακολουθούνται από το Κ/Μ.

- Να διερευνήσει το σύστημα παρακολούθησής τους και τον τρόπο είσπραξης των υπέρ της τράπεζας ωφελειών (προμήθειες κ.λ.π.).
- Να διαπιστώσει την ύπαρξη στο κατάστημα των σωμάτων των γραμματίων αυτών.

5. Έλεγχος των εγγυητικών επιστολών.

Για τον έλεγχο αυτών, ο ελεγκτής πρέπει να εφαρμόσει τις ακόλουθες διαδικασίες:

5.1. Διαχείριση των εντύπων εγγυητικών επιστολών (Ε/Ε).

Ο ελεγκτής πρέπει να διερευνήσει την κανονική διαχείριση των εντύπων Ε/Ε, γιατί είναι «έντυπα αξίας», αλλά κυρίως για να βεβαιωθεί ότι δεν έχουν εκδοθεί Ε/Ε που να μην καταχωρήθηκαν στα βιβλία της τράπεζας. Έτσι ανάλογα με την οργάνωση της τράπεζας, ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στις κατάλληλες ελεγκτικές διαδικασίες, όπως π.χ.

(α) Να πάρει από την αρμόδια υπηρεσίας της Διοίκησης της τράπεζας τους αύξοντες αριθμούς των εντύπων Ε/Ε που χορηγήθηκαν στο υπό έλεγχο κατάστημα στη χρήση που ελέγχει και στην προηγούμενη χρήση.

(β) Να διαπιστώσει ότι τα παραπάνω έντυπα που χορηγήθηκαν στο κατάστημα καταχωρήθηκαν σε ειδικό «αρχείο διαχείρισης εντύπων Ε/Ε» που τηρεί το κατάστημα και με βάση το αρχείο αυτό να εξακριβώσει που βρίσκονται τα έντυπα:

- Στα χέρια του διαχειριστή εντύπων,
- στους υπάλληλους που είναι αρμόδιοι για την έκδοση Ε/Ε, ή
- χρησιμοποιήθηκαν για έκδοση Ε/Ε, με βάση τον αντίστοιχο φάκελο, όπου τα αντίγραφα των εντύπων Ε/Ε βρίσκονται ταξινομημένα κατά αύξοντα αριθμό.

(γ) Για τα έντυπα που δεν βρέθηκαν από την παραπάνω διαδικασία, να ζητήσει διευκρινήσεις από τους αρμόδιους του καταστήματος.

(δ) Να διαπιστώσει ότι οι Ε/Ε που επιστράφηκαν στο κατάστημα έχουν καταχωρηθεί στο αντίστοιχο «αρχείο καταχώρησης εξοφλούμενων Ε/Ε» και ότι έντυπα αυτών καταστρέφονται.

5.2. Έκδοση, ακύρωση Ε/Ε και έσοδα από Ε/Ε.

Ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στις ακόλουθες διαδικασίες:

(α) Να ελέγξει την αύξουσα αρίθμηση των Ε/Ε που εκδόθηκαν μέσα στην περίοδο που ελέγχει, με βάση τα αντίγραφα Ε/Ε, που βρίσκονται σε φακέλους ταξινομημένα κατ' αύξοντα αριθμό και να κρατήσει σημείωση των αντιγράφων Ε/Ε που τυχόν δε βρίσκει.

(β) Να διαπιστώσει ότι τα ημερήσια «Φύλλα Συμψηφιστικών εγγράφων», με τα οποία αναγγέλλονται στο Κ/Μ τα στοιχεία των Ε/Ε που εκδόθηκαν, καθώς και αυτών που επιστράφηκαν, φέρουν, εκτός από την υπογραφή εκείνου που τα συνέταξε, και υπογραφή ελεγκτή.

(γ) Να επιλέξει τις σημαντικότερες Ε/Ε που εκδόθηκαν στη χρήση που ελέγχει και να συντάξει κατάσταση στην οποία περιλαμβάνονται τα

εξής στοιχεία: α) αύξων αριθμό E/E, β) ημερομηνία έκδοσης γ) αριθμός εντύπων E/E δ) κωδικός αριθμός μερίδας του πελάτη στους λογαριασμούς τάξεως, ε) ονοματεπώνυμο εντολέα, στ) σκοπός της E/E, ζ) κατηγορία της E/E, η) ποσό E/E, κ.λ.π.

(δ) Να ελέγξει την καταχώρηση των E/E που επέλεξε, κατά την προηγούμενη διαδικασία, σε χρέωση των αντίστοιχων μερίδων των λογαριασμών τάξεως με τους οποίους παρακολουθούνται οι E/E.

(ε) Για τις παραπάνω επιλεγείσες E/E να προβεί στις ακόλουθες επιμέρους διαδικασίες:

- Να διαπιστώσει ότι η έκδοση της E/E επιτρέπεται από τις αποφάσεις των Ν.Α.
- Να διαπιστώσει την υπογραφή σχετικής σύμβασης με τον πελάτη. Σε περίπτωση έκδοσης E/E ύστερα από εντολή περισσότερων του ενός προσώπων, πρέπει να διαπιστώσει ότι τίθεται στο κείμενο της σύμβασης ο όρος της αλληλέγγυας και αδιαίρετης ευθύνης, ενώ σε περίπτωση ελέγχου τακτής λήξης ότι αναγράφεται η ρήτρα που απαλλάσσει τη τράπεζα από κάθε ευθύνη, μετά τη πάροδο της προθεσμίας.
- Να διαπιστώσει ότι υπάρχει έγκριση της Κ.Υ., εφόσον το ποσό της E/E υπερβαίνει το όριο της ευχέρειας του καταστήματος.
- Να διαπιστώσει ότι το κατάστημα έλαβε όλες τις εξασφαλίσεις (καλύμματα) που καθόρισε η Κ.Υ., κατά την έγκριση έκδοσης της E/E. Ακόμα, αν τα καλύμματα προέρχονται από μετρητά του εντολέα ή από χορηγήσεις της τράπεζας, να διαπιστώσει ότι κατατίθενται ή αποδίδονται ταμιακώς, στο όνομα της τράπεζας και όχι του εντολέα.
- Να διαπιστώσει ότι οι προμήθειες υπολογίστηκαν με βάση τα ποσοστά προμήθειας, που προσδιορίζονται από τους εγκυκλίους της τράπεζας ή με βάση ειδικά ποσοστά που έχουν εγκριθεί αρμόδια για το συγκεκριμένο πελάτη και να ελέγξει δειγματοληπτικά τους υπολογισμούς των προμηθειών και την επ' αυτών επιβάρυνση φόρου. Επίσης να διαπιστώσει ότι το Κ/Μ υπολόγισε προμήθειες για τις υπό έρευνα E/E για ολόκληρη τη χρήση.

- Να ελέγξει δειγματοληπτικά τα ισοζύγια των λογαριασμών τάξεως «Εντολές εγγυήσεων» και «Εγγυητικές επιστολές σε κυκλοφορία» με αντιπαραβολή προς τα υπόλοιπα των φακέλων που τηρούνται στο κατάστημα και να συμφωνήσει τα υπόλοιπα των δυο αντίθετων αυτών λογαριασμών τάξεως (βλ. ΣΟΛ, Διεθνείς Ελεγκτικές Οδηγίες).

(στ) Από τα ισοζύγια των λογαριασμών «εντολές εγγυήσεων» και «εγγυητικές επιστολές σε κυκλοφορία» να επιλέξει ορισμένες μερίδες πελατών και να διενεργήσει τον ακόλουθο έλεγχο:

- Να διαπιστώσει ότι τέθηκαν υπόψη του όλες οι Ε/Ε και συμφωνία του αθροίσματος με το υπόλοιπο της μερίδας του πελάτη ή με αντιπαραβολή των Ε/Ε με τις εγγραφές στη μερίδα του πελάτη.
- Να ελέγξει τις Ε/Ε που εκδόθηκαν μέσα στη χρήση που ελέγχει (ή, εφόσον υπάρχουν πολλές, τις σημαντικότερες). Ο έλεγχος θα περιλαμβάνει όλες τις διαδικασίες που περιγράφονται παραπάνω.
- Να ελέγξει πως βεβαιώνεται ο χρόνος επιστροφής των Ε/Ε που επιστρέφονται και ότι κατά την ημερομηνία της επιστροφής έγινε «φύλλο συμψηφιστικών εγγραφών».

(ζ) Να ελέγξει αν η τυχόν μερική ή ολική κατάπτωση Ε/Ε προς το εξωτερικό, που εκδόθηκε υπέρ εξαγωγικής επιχείρησης, είτε από την τράπεζα είτε από ανταποκρίτρια της τράπεζας κατ' εντολή αυτής, αναγγέλθηκε απαραίτητα στο Τμήμα Ελέγχου Εξαγωγών της Τ.Ε. Επίσης, αν η διαδικασία αυτή ακολουθείται και στις περιπτώσεων καταπτώσεων παρόμοιων Ε/Ε υπέρ ελληνικών τεχνικών εταιρειών.

(η) Προκειμένου για Ε/Ε σε συνάλλαγμα, που εκδόθηκαν κατ' εντολή πελατών της τράπεζας προς το εξωτερικό, να διαπιστώσει ότι ελέγχονται οι μηνιαίες καταστάσεις που συντάσσονται από το Κ/Μ για τη διαπίστωση της ορθότητας του αντιτίμου σε ευρώ, με το οποίο χρεώνονται οι εντολές.

(θ) Να ελέγξει αν κατά διαστήματα αναπροσαρμόζεται το αντίτιμο σε ευρώ των Ε/Ε που έχουν εκδοθεί σε Ξ.Ν., ανάλογα με τη διακύμανση της τιμής του ξένου νομίσματος, κυρίως προκειμένου για Ε/Ε μεγάλου ποσού.

5.3. Λογαριασμός «οφειλέτες προμηθειών εγγυητικών επιστολών».

Ο ελεγκτής πρέπει να διενεργήσει τον ακόλουθο έλεγχο:

- Να ελέγξει την έγκαιρη είσπραξη των προμηθειών και να διερευνήσει, κατά τα γνωστά, την παλαιότητα. Για τυχόν επισφάλειες να κρατήσει σημειώσεις.
- Να διαπιστώσει ότι για τα ανεξόφλητα ποσά προμηθειών λογίζονται τόκοι υπέρ της τράπεζας (και ο έπ' αυτών επιρριπτόμενος φόρος). Οι τόκοι υπολογίζονται μετά την παρέλευση τριμήνου από το χρόνο που λογίστηκαν οι προμήθειες.
- Να διαπιστώσει ότι όλες οι λογιζόμενες προμήθειες διέρχονται από τη χρέωση του προκείμενου λογαριασμού και ότι δε μεταφέρονται απευθείας στα έσοδα (τόκοι πιστωτικοί) με έκδοση γραμματίου είσπραξης.
- Να επισημάνει τυχόν παραγραφείσες απαιτήσεις της τράπεζας από προμήθειες (παραγράφονται μετά πενταετία από τη λήξη του έτους στο οποίο λογίστηκαν).
- Να διαπιστώσει ότι στις Ε/Ε, για τις οποίες δε λογίστηκε προμήθεια, είτε βάσει εγκρίσεων είτε λόγω επισφαλών απαιτήσεων, φέρουν θεώρηση της Δ/νσης του καταστήματος.
- Να διαπιστώσει ότι οι καταρτιζόμενες από το Κ/Μ, κατά μήνα, καταστάσεις προμηθειών που δεν λογίστηκαν ή λογίστηκαν έπ' ελάχιστον, με βάση τα παραστατικά που στέλλονται στο Κ/Μ από το κατάστημα, φυλάσσονται από τον αρμόδιο προϊστάμενο, έχουν τεθεί υπόψη μέλους της Δ/νσης και ότι οι αιτιολογίες που αναγράφονται στις καταστάσεις αυτές ανταποκρίνονται στη πραγματικότητα.
- Να ερευνήσει πότε λογιστικοποιούνται οι προμήθειες Ε/Ε που εκδίδονται ύστερα από εντολή τραπεζών εξωτερικού. Αν λογιστικοποιούνται κατά την είσπραξη (και όχι όπως θα έπρεπε κατά το λογισμό), να σημειώσει σημαντικούς ετεροχρονισμούς που παραβιάζουν την αυτοτέλεια των χρήσεων.

6. Έλεγχος της φύλαξης και διαχείρισης τίτλων.

Για τον έλεγχο αυτών, ο ελεγκτής οφείλει να προβεί σε καταμέτρηση του «ταμείου των τίτλων» και σε συμφωνία αυτών με τους αντίστοιχους λογαριασμούς τάξεως, καθώς και σε επιβεβαίωση των τίτλων που βρίσκονται σε άλλο κατάστημα για φύλαξη.

Όπως είναι ευνόητο, κατά τον έλεγχο των χορηγήσεων που εξασφαλίζονται με ενέχυρο επί τίτλων, ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώνει την ορθή λογιστική απεικόνιση αυτών και να προβαίνει στη καταμέτρηση τους.

Ο ελεγκτής πρέπει ακόμα να προβαίνει:

- Σε έλεγχο των εξοφλημένων τοκομεριδίων, τα οποία πρέπει να αντιπαραβάλλει με την αντίστοιχη μερίδα οφειλής της τράπεζας προς το δικαιούχο, (τα εξοφλούμενα τοκομερίδια πρέπει να ακυρώνονται με διάτρηση, χωρίς όμως να καταστρέφεται ο αριθμός του τίτλου).
- Σε διαπίστωση ότι το κατάστημα ελέγχει τις κληρώσεις των λαχειοφόρων ομολογιακών δανείων.
- Σε διαπίστωση ότι εισπράττονται τα κανονικά ποσά για φύλακτρα, δικαιώματα, κ.λ.π.

7. Έλεγχος των ενοικιάσεων θυρίδων χρηματοκιβωτίων.

Ο ελεγκτής πρέπει να προσδιορίσει, βοηθούμενος από το ειδικό βιβλίο που τηρεί το κατάστημα («Αρχείο καταχώρησης των συμβάσεων και των πληρεξουσίων»), τις θυρίδες που έχουν εκμισθωθεί και να ερευνήσει αν:

- Υπάρχουν συμβάσεις μίσθωσης.
- Εισπράχθηκαν εγγυήσεις για όλες τις εκμισθωμένες θυρίδες, με συνολική επαλήθευση του πιστωτικού υπολοίπου του λογαριασμού «εγγυήσεις ενοικιαστών χρηματοκιβωτίων» (αριθμός εκμισθωμένων θυρίδων Χ ποσό εγγύησης καθεμιάς).

- Τα μισθώματα εισπράττονται κανονικά (και σε αντίθετη περίπτωση ότι το κατάστημα ειδοποίησε το μισθωτή για τις οφειλές του, για ανανέωση μισθώσεων που έληξαν, κ.λ.π. ή ότι έλαβε τα αναγκαία μέτρα για τη λήξη των μισθώσεων των θυρίδων).

8. Έλεγχος της διαχείρισης των ενσήμων νομικών προσώπων.

Όπως ήδη τονίστηκε παραπάνω, ο ελεγκτής οφείλει να προβεί σε καταμέτρηση του «ταμείου ενσήμων» ταυτόχρονα με τη καταμέτρηση του «ταμείου ευρώ».

Ο ελεγκτής πρέπει να ερευνήσει ακόμα αν τηρούνται οι οδηγίες της Κ.Υ. που αναφέρονται στη διαδικασία εφοδιασμού, διάθεσης και λογιστικής εμφάνισης των ενσήμων, καθώς και στα ελλείμματα και πλεονάσματα που προκύπτουν από τη διαχείρισή τους.

9. Έλεγχος του ταμιακού αποθέματος της Τράπεζας της Ελλάδος.

Ο ελεγκτής πρέπει να διενεργήσει αιφνιδιαστική καταμέτρηση του αποθέματος αυτού, ταυτόχρονα με τη καταμέτρηση του ταμείου.

Ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει ακόμα:

- Μήπως μέσα στο χρηματοκιβώτιο που φυλάσσεται το απόθεμα της Τ.Ε. φυλάσσονται και μετρητά ή άλλα στοιχεία του καταστήματος.
- Μήπως μέρος του αποθέματος φυλάσσεται σε άλλους χώρους, εκτός του ειδικού χρηματοκιβωτίου, έστω κι αν αυτοί κρίνονται ασφαλείς.
- Μήπως γίνονται αναλήψεις από το απόθεμα, χωρίς ειδικές ή γενικές εντολές της Τ.Ε., έστω κι αν υπάρχει βεβαιότητα λήψης αυτών, κατά την ίδια την ημέρα τα ανάληψης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Έλεγχος εισαγωγών – εξαγωγών

1. Γενικές διαδικασίες ελέγχου των εισαγωγών.

Για κάθε εισαγωγή αγαθών από το εξωτερικό, ανεξάρτητα από τον τρόπο διακανονισμού της αξίας τους, ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι:

- Ο εισαγωγέας υπέβαλε στην τράπεζα τα νόμιμα δικαιολογητικά (προτιμολόγιο, τιμολόγιο προηγούμενης εισαγωγής ή τιμοκατάλογο του οίκου του εξωτερικού, κ.λ.π.) και ότι νομότυπα η τράπεζα χορήγησε την άδεια εισαγωγής ή η άδεια αυτή χορηγήθηκε από την Τ.Ε. σύμφωνα με τις αντίστοιχες αποφάσεις των Ν.Α.
- Χορηγήθηκε σχετική έγκριση από την τράπεζα ή κατά περίπτωση από την αρμόδια Νομαρχία και ότι εισπράχθηκε υπέρ της Τ.Ε. το κανονικό πάγιο τέλος στις περιπτώσεις τροποποίησης της έγκρισης εισαγωγής.
- Η τράπεζα εισέπραξε και απέδωσε στο Δημόσιο τη νόμιμη ποινή, στις περιπτώσεις που ο διακανονισμός της αξίας των εμπορευμάτων που εισήχθησαν δεν έγινε εμπρόθεσμα (μέσα σε 60 ή 120 ημέρες από την άφιξη των εμπορευμάτων, ανάλογα με το είδος αυτών) και γενικά ότι εισπράχθηκαν και παραδόθηκαν στο Δημόσιο τα κανονικά ποσά ποινών που επιβάλλονται στους εισαγωγείς για παράβαση των όρων της εισαγωγής.
- Η τράπεζα εισέπραξε τις προμήθειες, τους τόκους και τα έξοδα που δικαιούνται, καθώς και τα νόμιμα παράβολα και τέλη υπέρ της Τ.Ε., κ.λ.π.
- Η τράπεζα εισέπραξε το κανονικό ποσό των περιθωρίων και δασμών, με βάση τον πίνακα στον οποίο εμπίπτει το εισαγόμενο είδος (αναγράφεται στην έγκριση εισαγωγής) και τα ποσοστά που αναφέρονται στην ισχύουσα εγκύκλιο της Τ.Ε., και να διενεργήσει περαιτέρω τον ακόλουθο έλεγχο:

(α) Να διαπιστώσει ότι δεν αποδόθηκαν στους εισαγωγής ποσά περιθωρίων και δασμών πριν από την παρέλευση του νόμιμου χρονικού διαστήματος (αναγράφεται στην άδεια εισαγωγής).

(β) Να συμφωνήσει το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού «Τ.Ε. λογαριασμός μεταφερθέντων περιθωρίων και προκαταβολών δασμών» με τα σχετικά στοιχεία που η Τ.Ε. έστειλε στο κατάστημα, καθώς και με το αντίστοιχο πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού «Δικαιούχοι περιθωρίων και προκαταβολών δασμών / Μεταφερόμενα στη Τ.Ε.» και να διερευνήσει τα τυχόν υπάρχοντα χρεωστικά υπόλοιπα στην ανάλυση του τελευταίου λογαριασμού.

(γ) Να διαπιστώσει τη κανονική και εμπρόθεσμη απόδοση στους δικαιούχους των περιθωρίων και προκαταβολών δασμών που δεν μεταφέρονται στη Τ.Ε., τα οποία εμφανίζονται στο λογαριασμό «Δικαιούχοι περιθωρίων και προκαταβολών δασμών που δεν μεταφέρονται στην Τ.Ε.» (βλ. ΣΟΛ, Διεθνείς Ελεγκτικές Οδηγίες).

2. Έλεγχος εισαγωγών με ενέγγυες πιστώσεις.

Για τον έλεγχο αυτών, ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στις ακόλουθες ενέργειες:

(α) Από το τηρούμενο αρχείο στο οποίο καταχωρούνται οι ενέγγυες πιστώσεις, να επιλέξει για έλεγχο ορισμένους φακέλους ενέγγυων πιστώσεων που έχουν περατωθεί και άλλους που βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της εκτέλεσης.

(β) Να διαπιστώσει ότι το παραπάνω αρχείο ενημερώνεται κανονικά, συσχετίζοντας το ισοζύγιο του λογαριασμού «ενέγγυες πιστώσεις» με τις λογιστικές εγγραφές του αρχείου αυτού.

(γ) Με βάση τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στους φακέλους των πιστώσεων που επέλεξε για έλεγχο να διαπιστώσει ότι:

- Υπάρχει σύμβαση μεταξύ τράπεζας και πελάτη, στην οποία αναφέρεται το είδος της πίστωσης (ανακλητή, ανέκκλητη, κ.λ.π.), το ποσό αυτής τα φορτωτικά έγγραφα και γενικά οι όροι της πίστωσης.

- Εισπράχθηκε από τον εντολέα το κανονικό περιθώριο (ολικό ποσό πίστωσης Χ ποσοστό καθορισμένο με εγκύκλιο), που πρέπει να παραμένει άτοκο, μέχρι την εκτέλεση της πίστωσης ή αν αντί περιθωρίου σε μετρητά ο εντολέας παρέδωσε σε ενέχυρο χρεόγραφα ή άλλες αξίες ή να δεν ελήφθη περιθώριο να ζητήσει σχετικές εξηγήσεις.
- Εισπράχθηκε από τον εντολέα ολόκληρο ή μέρος του ποσού της πίστωσης.
- Εισπράχθηκαν από τον εντολέα τα κανονικά ποσά προμηθειών, παραβόλων, ανταποδοτικών τελών, περιθωρίων και δασμών και να διαπιστώσει την κανονική απόδοση στους δικαιούχους των παραβόλων και τελών.

Μετά το διακανονισμό της ενέγγυας πίστωσης, το πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού «ενέγγυες πιστώσεις εξωτερικού» εμφανίζει την προμήθεια που εισέπραξε η τράπεζα από τον εισαγωγέα και την οποία οφείλει στον Έλληνα αντιπρόσωπο του πωλητή οίκου του εξωτερικού. Ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι:

- Στο υπόλοιπο του λογαριασμού δεν περιλαμβάνονται περιθώρια και δασμοί που έπρεπε να είχαν αποδοθεί στην Τ.Ε.
- Στο λογαριασμό αυτόν δεν υπάρχουν υπομερίδες (δηλ. εισαγωγές με ενέγγυα πίστωση) με χρεωστικά υπόλοιπα αν τυχόν υπάρχουν πρέπει να τις διερευνήσει.

Ο ελεγκτής πρέπει να διερευνήσει ακόμα την παλαιότητα των σημαντικότερων ποσών προμηθειών που οφείλονται σε αντιπροσώπους και να βεβαιωθεί στις εντολές πληρωμής με τις οποίες αποδίνονται οι προμήθειες στους αντιπροσώπους επισυνάπτονται (θεωρημένα από την Εφορία) τιμολόγια παροχής υπηρεσιών των αντιπροσώπων.

3. Έλεγχος εισαγωγών έναντι φορτωτικών εγγράφων.

Για τον έλεγχο των εισαγωγών αυτών, ο ελεγκτής πρέπει να βεβαιωθεί ότι η τράπεζα εισέπραξε:

- Τις κανονικές προμήθειες και τα έξοδα που καθορίζονται με σχετική εγκύκλιο.
- Την αξία των εμπορευμάτων σε ευρώ (με βάση τη τιμή πώλησης συναλλάγματος), καθώς και την προμήθεια του αντιπροσώπου (με βάση τη τιμή αγοράς συναλλάγματος της ημέρας του διακανονισμού) και ότι υπολογίστηκε σωστά το κέρδος από τη πώληση του συναλλάγματος.
- Τα ασφάλιστρα μεταφοράς, εφόσον πρόκειται για πώληση cif, με τα οποία πρέπει να πιστώθηκε η ασφαλιστική εταιρεία.

Ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ακόμα ότι, σε προθεσμιακού διακανονισμού, η τράπεζα εκδίδει εκκαθάριση και κατά την πληρωμή της συναλλαγματικής και ότι εισέπραξε την κανονική προμήθεια.

4. Έλεγχος εισαγωγών με προέμβασμα της αξίας των εισαγόμενων.

Ο ελεγκτής οφείλει να βεβαιωθεί ότι:

- Με βάση τις ισχύουσες αποφάσεις των Ν.Α., επιτρέπεται η διενέργεια της εισαγωγής με προέμβασμα.
- Η τράπεζα εισέπραξε ολόκληρη την αξία των εμπορευμάτων που πρόκειται να εισαχθούν, και στην περίπτωση που το προέμβασμα αποτελεί μέρος της αξίας αυτών, ότι υφίσταται επιστολή του εισαγωγέα με την οποία καθορίζει τον τρόπο πληρωμής της υπόλοιπης αξίας.
- Η τράπεζα εισέπραξε τις κανονικές προμήθειες και τα έξοδα που καθορίζονται από τις εγκυκλίους της αρμόδιας Κ.Υ.

5. Έλεγχος εξαγωγών με ενέγγυες πιστώσεις.

Ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στις ακόλουθες ενέργειες:

- Από το αρχείο (μητρώο) καταχώρησης των ενέγγυων πιστώσεων, να επιλέξει για έλεγχο ορισμένους φακέλους.
- Να βεβαιωθεί ότι τηρήθηκαν οι συναλλαγματικές διατυπώσεις, αντιπαραβάλλοντας τα φορτωτικά έγγραφα με τα στοιχεία που αναγράφ-

ονται στο θεωρημένο τιμολόγιο και στο αντίγραφο της δήλωσης εξαγωγής που προορίζεται για τη μεσολαβούσα τράπεζα, η οποία πρέπει να φέρει θεώρηση του Επιμελητηρίου.

- Να διακρίνει αν η ελεγχόμενη τράπεζα ανοίγει την πίστωση υπέρ του εξαγωγέα ή απλώς ανακοινώνει σ' αυτόν την πίστωση που άνοιξε η τράπεζα του εξωτερικού (του εισαγωγέα) και να διαπιστώσει ότι η προμήθεια βεβαίωσης της πίστωσης εισπράχθηκε κατά την εκτέλεση της πίστωσης (αν βαρύνει τον αλλοδαπό εισαγωγέα) ή κατά το άνοιγμα ή την ανακοίνωση της πίστωσης αν αυτή βαρύνει τον Έλληνα εξαγωγέα.
- Να διαπιστώσει ότι τα φορτωτικά έγγραφα εκτέλεσης της πίστωσης παραδίδονται στην τράπεζα με επιστολή του εξαγωγέα που πρωτοκολλάται και ότι αυτά καταχωρούνται σε ειδικό αρχείο διαγραφόμενα μόνο όταν ταχυδρομηθούν.
- Να διαπιστώσει ότι στις περιπτώσεις που η τράπεζα κατέβαλε το ποσό της πίστωσης στο δικαιούχο, παρά την ύπαρξη διαφορών στα φορτωτικά έγγραφα και οι οποίες δε ρυθμίστηκαν, η τράπεζα ζητεί από το δικαιούχο επιστολή ευθύνης (letter of indemnity).
- Να διαπιστώσει ότι η τράπεζα εισέπραξε τα εγκυκλώς προβλεπόμενα ποσά προμηθειών και εξόδων.
- Να βεβαιωθεί ότι τα φορτωτικά έγγραφα ταχυδρομήθηκαν (και μάλιστα με δυο διαδοχικές αποστολές) χωρίς καμιά καθυστέρηση και ότι στις περιπτώσεις που το ποσό της πίστωσης είναι εξαιρετικά μεγάλο.

Στις περιπτώσεις προχρηματοδότησης του δικαιούχου της ενέγγυας πίστωσης, ο ελεγκτής πρέπει να βεβαιωθεί ότι:

- Το ποσό της προχρηματοδότησης δεν υπερβαίνει το καθορισμένο από τις Ν.Α. όριο.
- Ο δικαιούχος της προχρηματοδότησης υπόγραψε και παράδωσε στο κατάστημα που εκτελεί την πίστωση υποσχετική επιστολή, με την οποία υπόσχεται ότι μέσα σε 30 ημέρες το αργότερο θα προσκομίσει τα αντίστοιχα φορτωτικά έγγραφα για την εκτέλεση της πίστωσης.

- Ο προχρηματοδοτούμενος υπόγραψε γραμμάτιο πρωτοφειλής για το ισόποσο της προχρηματοδότησης, το οποίο επιστρέφεται σ' αυτό κατά την εκτέλεσης της πίστωσης.
- Υπολογίστηκαν σωστά τα δικαιώματα της τράπεζας (τόκοι και προμήθειες χορήγησης πλέον φόρου).

6. Έλεγχος εξαγωγών έναντι φορτωτικών εγγράφων.

Ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στις ακόλουθες ενέργειες:

- Από το «αρχείο εγγραφής αξιών προς είσπραξη» (θεωρημένο από την εφορία) να επιλέξει για έλεγχο ορισμένους φακέλους εξαγωγών.
- Να βεβαιωθεί ότι τηρήθηκαν οι συναλλαγματικές διατυπώσεις, αντιπαραβάλλοντας τα αντίγραφα των φορτωτικών εγγράφων με το αντίγραφο της δήλωσης εξαγωγής, η οποία πρέπει να φέρει θεώρηση του Επιμελητηρίου.
- Να διαπιστώσει ότι η τράπεζα εισέπραξε τα εγγυητικώς προβλεπόμενα ποσά προμηθειών και εξόδων.
- Να διαπιστώσει ότι, στις περιπτώσεις προθεσμιακών διακανονισμών πέραν των 6 μηνών, ή προκειμένου για βιομηχανικά προϊόντα πέραν των 12 μηνών, δόθηκε έγκριση της Τ.Ε. και ότι ο αλλοδαπός εισαγωγέας επιβαρύνθηκε με τόκους σε συνάλλαγμα, ειδάλλως ότι υπάρχει σχετική έγκριση της Υποεπιτροπής Ελέγχου Συναλλάγματος.
- Να βεβαιωθεί ότι οι αρμόδιοι υπάλληλοι κάνουν τακτικά έλεγχο των αξιών που βρίσκονται σε εκκρεμότητα, βάσει του παραπάνω βιβλίου εγγραφής, και ότι προβαίνουν σε υπόμνηση για την τύχη της αξίας στις περιπτώσεις που πέρασε σημαντικό χρονικό διάστημα (το αργότερο μήνας) από την ταχυδρόμηση των φορτωτικών εγγράφων και η τράπεζα δεν πήρε σχετική απάντηση.

7. Έλεγχος εξαγωγών με προέμβασμα συναλλάγματος.

Ο ελεγκτής πρέπει να προβεί στις ακόλουθες ενέργειες:

- Από το ειδικό «αρχείο προεμβασμάτων» να επιλέξει ορισμένους φακέλους για έλεγχο.
- Να διαπιστωθεί ότι ο δικαιούχος του προεμβάσματος υπόγραψε σχετική υπεύθυνη δήλωση στην οποία αναφέρει τους όρους εξαγωγής και ότι στη σχετική βεβαίωση αγοράς συναλλάγματος που εκδόθηκε αναγράφεται η φράση «προεισαγωγή συναλλάγματος για μελλοντική εξαγωγή», καθώς και απόδειξη είσπραξης για ποσό σε ευρώ, υπολογιζόμενο με βάση τη τιμή αγοράς της ημερομηνίας είσπραξης.
- Να βεβαιωθεί ότι η τράπεζα εισέπραξε τις κανονικές προμήθειες, καθώς και τα τυχόν έξοδα σε περίπτωση ταχυδρομικής αποστολής των φορτωτικών εγγράφων στην τράπεζα του εξωτερικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Έλεγχος λοιπών λογαριασμών

1. Έλεγχος λοιπών λογαριασμών ισολογισμού.

1.1. Λογαριασμοί «Διοίκηση – Καταστήματα».

Πρόκειται για τους λογαριασμούς συνδέσμου των αυτοτελών λογιστικών Διοίκησης και Καταστημάτων. Η παρακολούθηση και συμφωνία των λογαριασμών αυτών γίνεται από το Κ/Μ της τράπεζας, το οποίο αποστέλλει στα καταστήματα καταστάσεις (φύλλα) μηνιαίας συμφωνίας. Ο ελεγκτής οφείλει να διαπιστώσει ότι οι διαφορές που τυχόν αναγράφονται στα μηνιαία φύλλα συμφωνίας εντοπίστηκαν από τους αρμόδιους υπαλλήλους του καταστήματος και ότι έγιναν οι σχετικές διορθωτικές εγγραφές.

1.2. Λογαριασμός «Εκκρεμείς Λογαριασμοί».

Με βάση το ισοζύγιο του αναλυτικού καθολικού, ο ελεγκτής πρέπει να διερευνήσει το περιεχόμενο όλων των αναλυτικών μερίδων και να διερευνήσει και ελέγξει τα σημαντικότερα (χρεωστικά και πιστωτικά) υπόλοιπα, κατά τα γνωστά, (παλαιότητα, επισφάλειες, έξοδο, έσοδο, οφειλές φόρων, κ.λ.π.) και να κρατήσει λεπτομερείς σημειώσεις που θα του χρησιμεύσουν κατά τη σύνταξη του ισολογισμού της τράπεζας και της έκθεσης προς το Δ.Σ.

Εφιστάται η προσοχή του ελεγκτή στο ότι στο λογαριασμό αυτόν περιλαμβάνονται ανομοιογενή κονδύλια (διάφορες εκκρεμότητες, έσοδα, έξοδα, λογαριασμοί τάξεως, απαιτήσεις από καταχρήσεις, κ.λ.π.).

1.3. Λογαριασμός «Ελληνικό Δημόσιο».

Με τον λογαριασμό αυτόν παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της τράπεζας προς το Δημόσιο από φόρους και τέλη. Τα ποσά των φόρων και τελών που εισπράττονται και γενικότερα λογίζονται από τα καταστήματα μεταφέρονται κάθε μήνα στη Διοίκηση (Δ/νση Γενικού Λογιστηρίου), η οποία συντάσσει τις σχετικές δηλώσεις και αποδίδει στο Δημόσιο τα κανονικά ποσά. Ειδικότερα για τους φόρους επί πιστωτικών τόκων το Κ/Μ συντάσσει σχετική κατάσταση, στην οποία εμφανίζονται τα κανονικά ποσά φόρων αφενός και τα αντίστοιχα ποσά που καταλόγισε το κατάστημα σε βάρος των λογαριασμών χορηγήσεων, καθώς και οι μεταξύ αυτών διαφορές. Ο ελεγκτής πρέπει να ζητήσει τη σχετική αλληλογραφία του καταστήματος με τη Δ/νση Γενικού Λογιστηρίου, με την οποία το κατάστημα αιτιολογεί τις διαφορές αυτές.

1.4. Λογαριασμός «Αγορά Επιταγών Δημοσίου».

Ο λογαριασμός χρεώνεται με τα ποσά που καταβάλει το κατάστημα για την αγορά επιταγών του Δημοσίου. Αν το κατάστημα τηρεί λογαριασμό της Τ.Ε., οι επιταγές εξαργυρώνονται στο υποκατάστημα της Τ.Ε. Αν δεν τηρεί τέτοιο λογαριασμό της Τ.Ε., οι επιταγές αποστέλλονται την επομένη στο κεντρικό κατάστημα της τράπεζας, το οποίο προβαίνει στην εξαργύρωση των επιταγών.

Ο ελεγκτής οφείλει να διαπιστώσει:

(α) Σε περίπτωση που το κατάστημα προβαίνει στην εξαργύρωση των επιταγών ότι:

- Το υπόλοιπο του λογαριασμού τακτοποιείται με χρέωση της Τ.Ε. και να ζητήσει τη σχετική «Απόδειξη Καταθέσεως».
- Υπολογίστηκε η κανονική προμήθεια υπέρ του καταστήματος, με χρέωση της Τ.Ε.

(β) Σε περίπτωση αποστολής των επιταγών στο κεντρικό κατάστημα της τράπεζας, ότι ολόκληρο το υπόλοιπο του λογαριασμού μεταφέρθηκε σε χρέωση του κεντρικού καταστήματος.

1.5. Λογαριασμός «Αγορά Τραβηκτικών».

Πρόκειται για «εντολές πληρωμής εσωτερικού», έκδοσης άλλων τραπεζών ή άλλων καταστημάτων της τράπεζας, που εξόφλησε το κατάστημα, για τις οποίες το κατάστημα δεν έχει ακόμα λάβει ειδοποίηση για το ότι το αντίτιμό τους κατατέθηκε σε κάποιο κατάστημα της τράπεζας.

Ο ελεγκτής πρέπει να ερευνήσει την παλαιότητα των εντολών πληρωμής που συγκροτούν το υπόλοιπο του λογαριασμού και να εξετάσει τη μεταγενέστερη από την ημερομηνία της Λογιστικής Κατάστασης τακτοποίηση αυτών.

1.6 Λογαριασμός «Αγορά Επιταγών Τραβηκτικών».

Πρόκειται για τις επιταγές έκδοσης ιδιωτών επί άλλων τραπεζών που εξόφλησε το κατάστημα.

Ο ελεγκτής πρέπει να επαληθεύσει το υπόλοιπο του λογαριασμού με τις καταστάσεις που συνέταξε και απέστειλε το Κ/Μ στο κατάστημα, οι οποίες μαρτυρούν ότι το κατάστημα απέστειλε τις επιταγές στο Κ/Μ.

2. Ειδικότερες διαδικασίες ελέγχου των χρεωστικών και πιστωτικών τόκων.

Οι διαδικασίες για τον έλεγχο πολλών αποτελεσματικών λογαριασμών(εσόδων-εξόδων) της τράπεζας δε διαφέρουν από τις γνωστές διαδικασίες που εφαρμόζουν οι ελεγκτές σε όλες τις κατηγορίες επιχειρήσεων (όπως π.χ. για τον έλεγχο εσόδων-εξόδων από ακίνητα, των εσόδων από χρεόγραφα, των αμοιβών προσωπικού, των γενικών εξόδων, κ.λ.π.). Εδώ

αρκούμεστε μόνο να επισημάνουμε ορισμένες διαδικασίες για τον έλεγχο των παρακάτω λογαριασμών.

2.1 Τόκοι χρεωστικοί.

Πρόκειται για τους τόκους καταθέσεων, ο υπολογισμός των οποίων γίνεται από το Κ/Μ και σε ελάχιστες περιπτώσεις (ενδιάμεσοι τόκοι, τόκοι καταθέσεων προθεσμίας επί μερικών αναλήψεων, τόκοι πρόωρης ανάληψης, κ.λ.π.) από τους υπαλλήλους του καταστήματος. Ο έλεγχος των τόκων αυτών εκτελέσθηκε στα περί ελέγχου των λογαριασμών καταθέσεων. Πέραν των όσων εκεί εκθέτονται, ο ελεγκτής πρέπει:

- Να συμφωνήσει το σχολιαζόμενο λογαριασμό με τα φύλλα υπολογισμού τόκων του Κ/Μ.
- Να ερευνήσει μήπως σημαντικά ποσά δεδουλευμένων τόκων μετατοπίστηκαν στην επόμενη χρήση, εκ του ότι ορισμένες εγγραφές τόκων δεν έγιναν ή δε στάλθηκαν έγκαιρα στο Κ/Μ μέσα στη χρήση, άλλα έγιναν ή στάλθηκαν σε αυτό μέσα στη επόμενη χρήση.

2.2 Τόκοι πιστωτικοί.

Πρόκειται για τους τόκους και προμήθειες των χορηγήσεων, που υπολογίζονται από το Κ/Μ και σε ορισμένες περιπτώσεις από τους υπαλλήλους του καταστήματος. Ο έλεγχος των τόκων αυτών εκτέθηκε στα περί ελέγχου των χορηγήσεων. Πέραν των όσων εκεί εκθέτονται, ο ελεγκτής πρέπει να εφαρμόσει ανάλογες διαδικασίες με αυτές που εκθέτονται αμέσως παραπάνω με τους χρεωστικούς τόκους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Έλεγχος ταμιακών διαθεσίμων

1. Έλεγχος των ταμιακών διαθεσίμων – καταμετρήσεις περιουσιακών στοιχείων.

1.1. Περιουσιακά στοιχεία που υπάγονται στην κατηγορία των διαθεσίμων της τράπεζας.

Στην κατηγορία των διαθεσίμων περιλαμβάνονται τα μετρητά και όλα τα στοιχεία που μπορούν να μετατραπούν αμέσως σε μετρητά και από τη μετατροπή τους ν' αποδώσουν ποσό αντίστοιχο με τη λογιστική τους αξία. Ειδικότερα στις τράπεζες στην κατηγορία των διαθεσίμων περιλαμβάνονται:

- Τα ρευστά διαθέσιμα (χαρτονομίσματα - κέρματα).
- Οι δοσοληπτικοί λογαριασμοί με την κεντρική τράπεζα και τις άλλες τράπεζες εσωτερικού και εξωτερικού.
- Οι βραχυπρόθεσμες καταθέσεις σε τράπεζες.
- Άλλα «οιονεί» ρευστά διαθέσιμα, όπως λήξαντα τοκομερίδια, μερισματοποδείξεις μετόχων, κ.λ.π., (βλ. Ελεγκτική Ι, Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής, Δήμου Ν.).

2. Έλεγχος ταμείου.

2.1. Βιβλία ταμείου.

Αναφορικά με το ταμείο, το κατάστημα πρέπει να τηρεί τα εξής βοηθητικά βιβλία:

- Πρωτόκολλο Καταμετρήσεων Ταμείου.
- Βιβλίο Κίνησης Αποθέματος Τράπεζας Ελλάδος.
- Πρωτόκολλο Καταμέτρησης του Αποθέματος Τράπεζας Ελλάδος.
- Βιβλίο Κίνησης ενσήμων ΙΚΑ.

- Βιβλίο Κίνησης Ενσήμων Ν.Π.Δ.Δ.
- Πρωτόκολλο Καταμέτρησης Ενσήμων ΙΚΑ.
- Πρόχειρο βιβλίο παρακολούθησης Ενσήμων ΙΚΑ.
- Φακέλους, στους οποίους βρίσκονται ταξιθετημένοι οι τίτλοι κατ' είδος χρεογράφων και κατά αλφαβητική σειρά καταθέτη. Επί των φακέλων αυτών κρατείται από των ταμία σημείωση των καταθέσεων και αποδόσεων τίτλων κάθε φορά.

Ο ελεγκτής πρέπει να διαπιστώσει ότι τα παραπάνω τηρούνται κανονικά και είναι ενήμερα, σύμφωνα με όσα ορίζονται στις σχετικές εγκυκλίους της τράπεζας.

2.2 Εσωτερικός έλεγχος των ταμιακών διαθεσίμων.

Τα διαθέσιμα της τράπεζας πρέπει να καλύπτονται από ένα πλήρες και εξασφαλιστικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου, γιατί: α) απαρτίζονται από χρηματικά μέσα, δηλαδή αντικείμενα κατ' εξοχήν επιδεικτικά καταχρήσεων, β) είναι τεράστιος ο όγκος των συναλλαγών των τραπεζών σε χρηματικά διαθέσιμα, αφού η τράπεζα εμπορεύεται χρήματα και γ) από τη σωστή διαχείρισή τους εξαρτάται η κερδοφόρα πορεία της τραπεζικής επιχείρησης.

Ένα πλήρες σύστημα εσωτερικού ελέγχου των διαθεσίμων πρέπει να εξασφαλίζει τα ακόλουθα:

(α) Τη φυσική προστασία τους.

- Τα ταμεία πρέπει να βρίσκονται σε ασφαλείς θέσεις και να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα ασφάλειας των χρηματαποστολών. Επιπλέον, η τράπεζα πρέπει να έχει ασφαλιστική κάλυψη έναντι των κινδύνων που απορρέουν από τη διαχείριση και μεταφορά των διαθεσίμων (ληστείες, κλοπές, απώλειες, πυρκαγιές κ.λ.π.).
- Τα χρηματοκιβώτια να ανοίγονται πάντοτε με δύο κλειδιά, το ένα από τα οποία να κρατεί ο Διευθυντής του Καταστήματος και το άλλο ο υπεύθυνος ταμίας και να ανοίγονται μόνο όταν παρίστανται και οι δύο.

- Οι Ταμίες να είναι αποκλειστικά υπεύθυνοι για τα ρευστά διαθέσιμα που βρίσκονται στα ταμεία τους. Κατά συνέπεια ο ταμίας πρέπει να έχει το ένα από τα δυο κλειδιά (το άλλο να το έχει ο Διευθυντής του Καταστήματος) του χρηματοκιβωτίου του.
- Να εφαρμόζεται ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα περιοδικών αιφνιδιαστικών καταμετρήσεων του ταμείου και να γίνεται συμφωνία αυτών με τα λογιστικά βιβλία.
- Να ορίζεται ένα μέγιστο όριο «ταμείου» των Ταμιών της Τραπέζης.

(β) Τις δοσοληψίες με άλλες τράπεζες.

- Οι διαδικασίες έκδοσης, καταχώρησης των επιταγών και οι συμφωνίες των λογαριασμών με άλλες τράπεζες να διεξάγονται από διαφορετικά πρόσωπα.
- Οι λογαριασμοί με άλλες τράπεζες να συμφωνούνται περιοδικά (τουλάχιστο μια φορά το μήνα) από αρμοδίους υπαλλήλους της τράπεζας και οι συμφωνίες αυτές να ελέγχονται από αρμόδιο στέλεχος της τράπεζας. Να παρακολουθούνται και ερευνούνται οι «εγγραφές καθ' οδόν» που εντοπίζονται από τις συμφωνίες αυτές.
- Πρέπει να έχουν καθοριστεί όρια ποσών για την έκδοση επιταγών ή τη διακίνηση χρηματικών ποσών που αφορούν άλλες τράπεζες και η σχετική έγκριση έκδοσης των επιταγών και διακίνησης των χρημάτων να δίνεται από περισσότερα από ένα πρόσωπα.

(γ) Τις μεταφορές χρημάτων με τεχνικά μέσα (telex, swift, κ.λ.π.).

- Η έγκριση της μεταφοράς, η κωδικοποίηση και η αποστολή να γίνεται από διαφορετικά πρόσωπα.
- Να λαμβάνονται επαρκή μέτρα φυσικής προστασίας των κλειδαριθμών, passwords, κ.λ.π. και να μεταβάλλονται περιοδικά οι κωδικοποιήσεις.
- Στα Terminals μεταφοράς να έχουν πρόσβαση μόνο οι αρμόδιοι υπάλληλοι.
- Τα στοιχεία όλων των «μεταφορών» να επιθεωρούνται σε καθημε-

ρινή βάση απ αρμόδια στελέχη της τράπεζας.

(δ) Να γίνεται συστηματική παρακολούθηση του λογαριασμού που εμφανίζει το υπόλοιπο των επιταγών που βρίσκονται στη διαδικασία της είσπραξης.

2.3. Καταμέτρηση ταμείου.

2.3.1. Καταμέτρηση του Ταμείου τραπεζογραμματίων.

Κατά την αιφνιδιαστική άφιξή του στο Κατάστημα, ο ελεγκτής πρέπει να διενεργήσει καταμέτρηση του «χρηματικού» (χαρτονομισμάτων, κερμάτων) που βρίσκεται στα ταμεία του καταστήματος.

Οι καταμετρήσεις πρέπει να γίνονται το πρωί προτού αρχίσουν οι συναλλαγές της ημέρας ή μετά το πέρας αυτών και τη σύνταξη της ημερήσιας ταμιακής συμφωνίας και να διενεργούνται ταυτόχρονα στα μετρητά που βρίσκονται στον κεντρικό ταμία (χρηματοκιβώτιο) και τους ταμιολογιστές (tellers). Σε περίπτωση που το κατάστημα διαθέτει τις Θυρίδες, Αυτοκινητοθυρήδες, Ανταλλακτήρια ή απόθεμα της Τράπεζας της Ελλάδος, οι καταμετρήσεις του χρηματικού αυτών πρέπει να διενεργούνται ταυτόχρονα με την καταμέτρηση του χρηματικού του κεντρικού ταμία και των ταμιολογιστών. Για τα Καταστήματα που έχουν κατάθεση σε Υποκαταστήματα της Τ.Ε., ο ελεγκτής πρέπει να επιβεβαιώσει το υπόλοιπο αυτής, με σχετική έγγραφη πιστοποίηση του Υποκαταστήματος της Τ.Ε.

Τα καταμετρηθέντα πρέπει να συμφωνηθούν με τα δεδομένα του βιβλίου «Πρωτόκολλο Καταμετρήσεων Ταμείου» και με τη «Συγκεντρωτική κατά Υπηρεσίες Κατάσταση Ημερήσιας Συμφωνίας Ταμείου». Όταν φθάσει στο κατάστημα η αντίστοιχη Λογιστική Κατάσταση του Κ/Μ (ισοζύγιο γενικού καθολικού) το υπόλοιπο του λογαριασμού «Ταμείο» πρέπει να συμφωνηθεί με το «Πρωτόκολλο Καταμετρήσεων Ταμείου» της ημερομηνίας καταμέτρησης.

Οι υπόλογοι διαχειριστές πρέπει να παρακολουθούν συνεχώς την καταμέτρηση, να μην απομακρύνονται από το χώρο του ταμείου και να μην αποξενώνονται από τα κλειδιά των ταμείων που διαχειρίζονται, μέχρι πέρας της καταμέτρησης, οπότε παραλαμβάνουν όλα τα καταμερηθέντα. Στην καταμέτρηση πρέπει να παρίσταται και ο διευθυντής ή ο αρμόδιος Υποδιευθυντής του καταστήματος. Κατά τη διάρκεια της καταμέτρησης, η παρουσία άλλων προσώπων στο χώρο του ταμείου πρέπει να απαγορεύεται.

Ο ελεγκτής σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να παραλαμβάνει τα κλειδιά των διαχειριστών. Σε περίπτωση που, για οποιοδήποτε λόγο, δεν μπορέσει να εξασφαλίσει για τον εαυτό του το κλειδί του Διευθυντή, τότε τοποθετείται το κλειδί του διαχειριστή σε χρηματοκιβώτιο που ασφαρίζεται με διπλό κλειδί, το ένα από τα οποία παραδίνεται στο διαχειριστή και το άλλο κρατεί ο ελεγκτής.

Πριν από την έναρξη της καταμέτρησης, ο ελεγκτής πρέπει να μονογράψει τα τελευταία χρησιμοποιημένα γραμμάτια είσπραξης και εντάλματα πληρωμής και μετά την καταμέτρηση να ελέγξει τα ταμιακά δικαιολογητικά τουλάχιστον της ημέρας της ταμιακής συμφωνίας, βάσει της οποίας έγινε η καταμέτρηση, με ιδιαίτερη δε προσοχή να ελέγξει τα δικαιολογητικά που εκδόθηκαν την ημέρα της καταμέτρησης.

Κατά τη διάρκεια του ελέγχου του καταστήματος, ο ελεγκτής είναι δυνατό, κατά την κρίση του, να επαναλάβει την καταμέτρηση του ταμείου.

Ο ελεγκτής πρέπει ακόμα να εξετάσει:

- Αν, αντί για μετρητά, υπάρχουν στο ταμείο προσωρινές αποδείξεις οποιαδήποτε φύσης ή αποδείξεις προκαταβολών σε υπαλλήλους έναντι αποδοχών τους.
- Αν οι αρμόδιοι του καταστήματος προβαίνουν σε καθημερινή συμφωνία του ταμείου και αν υπογράφεται κανονικά η «ταμιακή συμφωνία». Αν ο Διευθυντής ή ο Υποδιευθυντής, μια φορά τουλάχιστον την εβδομάδα, διενεργεί αιφνιδιαστικά λεπτομερειακή καταμέτρηση στο ταμείο και γίνεται σχετική μνεία στα πρακτικά καταμέτρησης.

- Αν τα γραμμάτια είσπραξης και τα εντάλματα πληρωμής φέρουν έντυπη αρίθμηση. Αν τηρείται αρχείο παραλαβής στελεχών γραμματίων και ενταλμάτων και αν τα σε χρήση στελέχη φυλάσσονται σε ώρες διακοπής της εργασίας και
- Αν τα Πρωτόκολλα Καταμέτρησης του ταμείου και οι σφραγίδες φυλάσσονται σε χρηματοκιβώτιο μετά το πέρας των συναλλαγών.

2.3.2. Καταμέτρηση και έλεγχος των Ξένων Τραπεζογραμματίων.

Ταυτόχρονα με την καταμέτρηση του ταμείου σε ευρώ, ο ελεγκτής πρέπει να ενεργήσει καταμέτρηση και στο «ταμείο ξένων τραπεζογραμματίων» και να συμφωνήσει τα δεδομένα της καταμέτρησης με τα αναγραφόμενα στο βιβλίο «Πρωτόκολλο Καταμετρήσεων Ταμείου», καθώς και με το λογιστικό υπόλοιπο του λογαριασμού «Ξένα Τραπεζογραμμάτια».

Ο ελεγκτής ακόμα πρέπει να ελέγξει:

- Αν στα σχετικά εντάλματα πληρωμής σημειώνεται οι αριθμοί των τραπεζογραμματίων αξίας πάνω από ένα ποσό ή του ισότιμου αυτών προκειμένου για άλλα νομίσματα, καθώς και τα στοιχεία του κομιστή αυτών.
- Αν τα τραπεζογραμμάτια καταχωρούνται στο βιβλίο «Πρωτόκολλο Καταμετρήσεων Ταμείου» ξένου νομίσματος.
- Μήπως ο teller, κατά την αγορά ξένων τραπεζογραμματίων, υπερβαίνει το όριο της «ευχέρειάς» του.
- Αν εκδίδεται παραστατικό ή άλλο στοιχείο (π.χ. αθροιστική ταινία υπογεγραμμένη) για κάθε αγορά τραπεζογραμματίων.
- Αν τηρούνται τα όσα προβλέπονται από τις εγκυκλίους της τράπεζας, αναφορικά με την παράδοση των ξένων τραπεζογραμματίων.

2.3.3. Καταμέτρηση του ταμείου ενσήμων.

Ταυτόχρονα με την καταμέτρηση του ταμείου σε ευρώ, ο ελεγκτής πρέπει να διενεργήσει καταμέτρηση και στο «ταμείο ενσήμων», δηλαδή τα ένσημα του ΙΚΑ και των Ν.Π.Δ.Δ. και να συμφωνήσουν αυτά που θα βρεθούν κατά την καταμέτρηση με τα δεδομένα του βιβλίου «Πρωτόκολλο Καταμετρήσεων Ένσημων ΙΚΑ», καθώς και με το «Δελτίο Κίνησης» και τα υπόλοιπα των αντίστοιχων λογαριασμών της Λογιστικής Κατάστασης.

Μετά την καταμέτρηση και τη συμφωνία, ο ελεγκτής πρέπει να ζητήσει από το ΙΚΑ και τα διάφορα Ν.Π.Δ.Δ., από τα οποία το Κατάστημα προμηθεύεται τα ένσημα, επαλήθευση του υπολοίπου ενσήμων που πρέπει να βρίσκονται στο κατάστημα.

2.3.4. Καταμέτρηση του Αποθέματος της Τράπεζας Ελλάδος.

Αν το Κατάστημα διατηρεί ταμιακό απόθεμα της Τ.Ε., πρέπει να γίνει καταμέτρηση αυτού, ταυτόχρονα με την καταμέτρηση του ταμείου. Τα μετρητά που βρέθηκαν κατά την καταμέτρηση πρέπει να συμφωνούν με τα δεδομένα του αρχείου, που τηρεί το κατάστημα. Στο αρχείο αυτό καταχωρείται κάθε κίνηση του αποθέματος και κάθε εγγραφή μονογράφεται από τον διευθυντή και τον ταμία του καταστήματος.

2.3.5. Καταμέτρηση συναλλαγματικών προς είσπραξη.

Κατά την άφιξή του στο κατάστημα, ο ελεγκτής πρέπει να προβεί σε καταμέτρηση των γραμματίων που δόθηκαν στο κατάστημα από τους πελάτες του, για είσπραξη ή για εγγύηση και, κατά την ημέρα της καταμέτρησης, βρίσκονται στο χαρτοφυλάκιο του καταστήματος. Επίσης, ο ελεγκτής πρέπει να καταμετρήσει τα γραμμάτια που έστειλαν στο κατάστημα για είσπραξη άλλα καταστήματα της τράπεζας ή άλλες τράπεζες.

Ο ελεγκτής πρέπει να μελετήσει το σύστημα της λογιστικής παρα-

κολούθησης των παραπάνω γραμματίων, να προσδιορίσει ποια γραμμάτια πρέπει να βρίσκονται στο Κατάστημα την ημέρα της καταμέτρησης και να προβεί στην καταμέτρησή τους.

Στις τράπεζες, το Κ/Μ αποστέλλει στο κατάστημα «Καταστάσεις αξιόγραφων-Ληξιάριο», στις οποίες αναγράφονται, με όλα τους τα στοιχεία, τα γραμμάτια κατά την ημερομηνία λήξης.

Ο ελεγκτής πρέπει να επιλέξει τις καταστάσεις ορισμένων, μεταγενέστερων της καταμέτρησης, ημερομηνιών και να διαπιστώσει ότι υπάρχουν στο κατάστημα τα σώματα των συναλλαγματικών.

Αν ορισμένα γραμμάτια δεν παρακολουθούνται από το Κ/Μ, συνήθως, τα βραχείας λήξης (δηλ. αυτά που λήγουν κατά ανώτατο όριο, μέσα σε 20 ημέρες από την παραλαβή τους από το κατάστημα πελατείας), ο ελεγκτής πρέπει να προσδιορίσει ποια είναι τα γραμμάτια αυτά και να διαπιστώσει την ύπαρξή τους.

2.3.6. Καταμέτρηση των ταξιδιωτικών επιταγών.

Κατά την άφιξή του στο κατάστημα, ο ελεγκτής πρέπει να διενεργήσει αιφνιδιαστική καταμέτρηση των ταξιδιωτικών επιταγών που βρίσκονται στο κατάστημα και να συμφωνήσει τα ευρήματα της καταμέτρησης με τα υπόλοιπα των λογαριασμών τάξεως με τους οποίους παρακολουθούνται οι ταξιδιωτικές επιταγές.

2.3.7. Καταμέτρηση του ταμείου τίτλων.

Ο ελεγκτής πρέπει να καταμετρήσει τους τίτλους που έχουν παραδοθεί στο κατάστημα για φύλαξη, ενέχυρο ή διαχείριση και να συμφωνήσει τα απογραφέντα τεμάχια με τα υπόλοιπα των λογαριασμών τάξεως «Ταμείο τίτλων» και «δικαιούχοι τίτλων». Σε περίπτωση που οι τίτλοι φυλάσσονται σε άλλο κατάστημα, πρέπει να γίνει έλεγχος των σχετικών αποδείξεων τίτλων για φύλαξη και να γίνει επαλήθευση αυτών με επιβεβαιωτική επιστολή, που αποστέλλει το Λογιστήριο του ελεγχόμ-

ενου καταστήματος στο κατάστημα φύλαξης των τίτλων.

2.3.8. Σύνταξη Πρωτοκόλλων Καταμέτρησης.

Ο ελεγκτής πρέπει να συντάξει πρωτόκολλα καταμέτρησης, για όλα τα παραπάνω περιουσιακά στοιχεία που καταμέτρησε. Στα πρωτόκολλα πρέπει να αναγράψει τα ευρεθέντα κατά την καταμέτρηση, τα οποία να συγκρίνει με τα λογιστικά υπόλοιπα των αντίστοιχων λογαριασμών, ώστε από τη σύγκρισή τους να προκύψει η συμφωνία ή να προσδιοριστούν οι τυχόν υπάρχουσες διαφορές (ελλείμματα – πλεονάσματα).

Για την κατοχύρωση του, ο ελεγκτής πρέπει να γράψει στα πρωτόκολλα καταμέτρησης ότι, εκτός από τον αρμόδιο ταμία, καθόλη τη διάρκεια της καταμέτρησης, ο ταμίας παρέλαβε όλα τα καταμετρηθέντα.

Τέλος, τα πρακτικά καταμέτρησης πρέπει να υπογραφούν από τους ελεγκτές, τον ταμία και το διευθυντή ή τον υποδιευθυντή του καταστήματος που παρέστη στην καταμέτρηση.

3. Έλεγχος των ταμιακών δικαιολογητικών.

Ο ελεγκτής οφείλει να διενεργήσει δειγματοληπτικό έλεγχος στα ταμιακά παραστατικά (γραμμάτια είσπραξης και εντάλματα πληρωμής) για να διαπιστώσει την κανονική έκδοση και υπογραφή αυτών, την πληρότητα των δικαιολογητικών που επισυνάπτονται σ' αυτά, την ασφαλή τους φύλαξη, κ.λ.π. Είναι γεγονός ότι η έκταση του δείγματος εξαρτάται από το μέγεθος και τον αριθμό των λαθών που διαπιστώνει ο ελεγκτής κατά τον έλεγχό του.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ο ελεγκτής οφείλει να ερευνήσει:

- Αν ο ταμίας και οι υπόλοιποι αρμόδιοι έχουν συντάξει και υπογράψει τα δικαιολογητικά σύμφωνα με τις οδηγίες της τράπεζας.

Πρόκειται για πληρωμές βάσει πληρεξουσίου ή βάσει εξουσιοδοτικής επιστολής. Στην πρώτη περίπτωση αν αναγράφονται στο πληρεξούσιο

όλα τα απαραίτητα στοιχεία (όπως αριθμός, χρονολογία, ονοματεπώνυμο και έδρα του συμβολαιογράφου που το συνέταξε) και στη δεύτερη αν αναγράφεται στα αντίστοιχα δικαιολογητικά «δυνάμει της συνημμένης... εξουσιοδοτικής επιστολής ή «δυνάμει της από... εξουσιοδοτικής επιστολής που βρίσκεται σε ειδικό φάκελο». Επίσης, στις εφάπαξ εξουσιοδοτικές επιστολές πρέπει να τίθενται η ένδειξη «Εξοφλήθη» και η ημερομηνία, για την αποφυγή επαναχρησιμοποίησής της.

Για πληρωμές σε εταιρείες, εξετάζεται αν στα δικαιολογητικά έχει γραφεί η επωνυμία της εταιρείας ή έχει τεθεί η σφραγίδα αυτής πάνω από τις υπογραφές των εκπροσώπων της. Στην περίπτωση όπου έχουμε νομικό πρόσωπο τότε ελέγχεται αν πάνω από την υπογραφή έχουν αναγραφεί τα στοιχεία της σχετικής πράξης και η ιδιότητα του εισπράττοντας και αν επισυνάπτεται στο ένταλμα πληρωμής η πράξη αυτή.

- Αν στο πίσω μέρος των γραμματίων και των ενταλμάτων καταγράφονται αναλυτικά σύμφωνα με τη κατηγορία και το ποσό των τραπεζογραμματίων που εισπράττονται ή καταβάλλονται.
- Αν τα συμψηφιστικά εντάλματα πληρωμής ταυτίζονται με τα ποσά των γραμματίων είσπραξης.
- Αν τα αναγραφόμενα δικαιολογητικά των φακέλων υφίσταται στην πραγματικότητα.
- Αν οι αρμόδιοι υπάλληλοι του καταστήματος ασκούν σωστά τον ενδεδειγμένο εσωτερικό έλεγχο, υπογράφοντας πάνω στα δικαιολογητικά.
- Αν στα ημερήσια δικαιολογητικά επισυνάπτονται υπογεγραμμένα τα εξής στοιχεία: (α) Η Κατάσταση Ημερήσιας Κίνησης Συμφωνίας Ταμείου (β) Τα φύλλα συμφωνίας Ταμιακής Κίνησης (γ) Τα φύλλα συμφωνίας και παράδοσης Ταμείου των tellers, (δ) Οι ταινίες των αθροιστών των tellers, (ε) Τα φύλλα συμφωνίας Ταμιακής Κίνησης κάθε Υπηρεσίας, (στ) Κατάσταση επιταγών που διακανονίστηκαν μέσω του Γραφείου Συμψηφισμού, (ζ) Κατάσταση επιταγών ιδιωτών.

4. Έλεγχος των λογαριασμών με την κεντρική υπηρεσία και με άλλες τράπεζες εσωτερικού – εξωτερικού.

Ο τρόπος, με τον οποίο γίνεται ο έλεγχος των λογαριασμών της ελεγχόμενης τράπεζας με την Τράπεζα της Ελλάδος και με τις άλλες τράπεζες, είναι παρόμοιος με εκείνον που ακολουθείται για τον έλεγχο στις βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις.

- Πρώτα απ' όλα, πρέπει να ελεγχθεί αν υπάρχει συμφωνία μεταξύ των υπολοίπων των λογαριασμών των τραπεζών με εκείνα της ελεγχόμενης τράπεζας κατά την 31/12. Αυτό, διαπιστώνεται με τα αντίγραφα των λογαριασμών που αποστέλλονται στο κατάστημα από τις άλλες τράπεζες και για τυχόν διαφορές ο ελεγκτής οφείλει να κάνει τις απαραίτητες διορθωτικές εγγραφές. Πρέπει, επίσης, να διαπιστώσει ότι αρμόδιοι υπάλληλοι της τράπεζας, που δεν έχουν καμία σχέση με το ταμείο ή με την υπογραφή επιταγών, ελέγχουν τις συμφωνίες αυτές στο τέλος κάθε μήνα ενώ κάποιο στέλεχος τις ελέγχει περιοδικά (βλ. www.sol.gr).

Ειδικότερα για τους λογαριασμούς των ξένων τραπεζών, για τη συμφωνία των οποίων, λόγω του μεγάλου αριθμού αυτών και του μεγάλου όγκου των συναλλαγών της τράπεζας με αυτούς, ασχολείται ιδιαίτερη υπηρεσία, ο ελεγκτής οφείλει να διαπιστώσει ότι τα υπόλοιπα των λογαριασμών των ανταποκριτών εξωτερικού έχουν συμφωνηθεί αν όχι την 31/12 τουλάχιστον μια φορά μέσα στην ελεγχόμενη χρήση.

- Υποχρέωση του ελεγκτή είναι να ελέγξει για μια περίοδο τη δοσοληπτική κίνηση των λογαριασμών των τραπεζών σε αντιπαραβολή με τα ποσά και τις ημερομηνίες των extraits που τις αποστέλλουν οι άλλες τράπεζες, με σκοπό να βεβαιωθεί ότι υπάρχει πλήρης και χρονολογικά ακριβής αντιστοίχιση των εγγραφών στους λογαριασμούς των τραπεζών και των extraits και ότι δεν υπάρχουν αδικαιολόγητες χρονικά υστερήσεις.
- Ο ελεγκτής οφείλει να επιβεβαιώσει τα υπόλοιπα των λογαριασμών των τραπεζών, που αποστέλλεται απευθείας από τις τράπεζες στη διεύθυνσή του.

- Τέλος, ο ελεγκτής οφείλει να ελέγξει την ορθότητα της λογιστικοποίησης των δεδουλευμένων τόκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Χρηματοοικονομικά πλαίσια ελέγχου

1. Χρηματοοικονομικά πλαίσια του εσωτερικού ελέγχου στα πιστωτικά ιδρύματα.

Για να υπάρξει σωστή λειτουργία στα πιστωτικά ιδρύματα μιας χώρας πρέπει να δίδεται μείζονα σημασία στην άσκηση εποπτείας αυτών. Οι τράπεζες αποτελούν τον κύριο μοχλό ανάπτυξης κάθε χώρας. Έπειτα, η ύπαρξη και η λειτουργία τους άπτεται των συμφερόντων ενός μεγάλου και ετερόκλητου κοινού από μετόχους ή συνεταίρους, καταθέτες, επενδυτές, πιστολήπτες, καταναλωτές, απλούς αποδέκτες υπηρεσιών, πάσης φύσεως πελάτες. Επομένως, η αξιοπιστία της λειτουργικής ικανότητας του τραπεζικού συστήματος πρέπει να είναι κύριο μέλημα των νομοθετικών ρυθμίσεων.

Ως εποπτεία, λοιπόν, στα πλαίσια ενός τραπεζικού συστήματος μπορεί να νοηθεί η νομοθετικά προβλεπόμενη αρμοδιότητα συγκεκριμένης διοικητικής αρχής να αποφασίζει για τη σύσταση και να επιβλέπει την πορεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, επεμβαίνοντας σε αυτήν ρυθμιστικά, ελεγκτικά και κυρωτικά, ώστε να διασφαλίζεται η καλή και αξιόπιστη λειτουργία τους, η εξυπηρέτηση των στόχων της εθνικής οικονομικής και νομισματικής πολιτικής και η προστασία των ποικίλων, εμπλεκόμενων στο σύστημα και στη λειτουργία του, συμφερόντων.

Σύμφωνα με τη Νομοθεσία οι Εθνικές Αρχές είναι εξουσιοδοτημένες, βάσει νόμου, να ελέγχουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Στην χώρα μας, η αρμόδια εποπτική αρχή είναι η Τράπεζα της Ελλάδος. Αυτό ορίζεται τόσο στο νόμο 2548/1997, όσο και στο ίδιο το καταστατικό της Τράπεζα της Ελλάδος. Βάσει της διάταξης του εδαφίου δ της παραγράφου 1 του ν. 2548/1997, η Τράπεζα της Ελλάδος, μεταξύ των άλλων αρμοδιοτήτων της, «ασκεί την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλων επιχειρήσεων και οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα» δηλαδή, των εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης, εταιρειών πρακτορείας επιχειρημα-

τικών απαιτήσεων, εταιρειών αμοιβαίων εγγυήσεων, ταμείων αντεγγύησης, αναταλλακτηρίων συναλλάγματος και εταιρειών διαμεσολάβησης στις τραπεζικές αγορές (βλ. Οι Τράπεζες και η Εποπτεία τους, Ψυχομάνης Σπ.).

Στόχος της εποπτείας είναι, αφενός μεν «η σταθερότητα και η αποτελεσματικότητα του πιστωτικού συστήματος και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας», αφετέρου δε η «διαφάνεια των διαδικασιών και όρων των συναλλαγών των υποκειμένων σε αυτή». Επίσης, στην έννοια της εποπτείας συμπεριλαμβάνεται και η επιβολή κυρώσεων, σε περιπτώσεις παραβάσεων ή παρακώλυσης ελέγχων. Παράλληλα από τον ίδιο νόμο προβλέπεται η δυνατότητα σωρευτικής ή διαζευκτικής επιβολής των ποινών της άτοκης κατάθεσης στην Τράπεζα της Ελλάδος για διάρκεια μέχρι ένα έτος ή του προστίμου υπέρ του ελληνικού δημοσίου. Οι εποπτικές, πάντως, αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος ασκούνται με πράξεις του Διοικητή της ή εξουσιοδοτημένων από αυτόν οργάνων.

Τέλος, η εποπτεία μπορεί να διακριθεί αφενός μεν σε εκείνη, που ασκείται σε πιστωτικά ιδρύματα προληπτικά, κατά τη σύσταση και την έναρξη της λειτουργίας τους, δηλαδή, κατά την ίδρυση ή την εγκατάσταση ή την παροχή υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση, αφετέρου δε σε εποπτεία, που ασκείται κατά τη λειτουργία τους, την οποία αναλύσαμε σε προηγούμενα κεφάλαια.

2. Έλεγχος φερεγγυότητας.

Ο ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να ελέγξει την φερεγγυότητα του εκάστοτε ελεγχόμενου πιστωτικού ιδρύματος. Σύμφωνα με το ΠΔ/ΤΕ 2053/18.3.92, οφείλεται να ελεγχθεί η σχέση μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων προς την συνολική ονομαστική αξία των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων του ενεργητικού του, η οποία, ωστόσο, προσδιορίζεται με βάση προκαθορισμένο ποσοστιαίο συντελεστή (βλ. www.Emporiki.gr), ανάλογα με το πιστωτικού κινδύνου. Εντός ισολογισμού στοιχεία του

ενεργητικού είναι εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία ανήκουν στην τράπεζα, όπως μετρητά, πάγια, συμμετοχές, απαιτήσεις κ.λ.π. Εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού είναι τα στοιχεία τα οποία δεν καταγράφονται στον ισολο-

γισμό, όπως οι πράξεις Repor, οι εγγυήσεις, οι πιστώσεις έναντι εγγράφων, οι πράξεις σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα κ.λ.π.

Η σχέση, λοιπόν, μεταξύ ιδίων κεφαλαίων και στοιχείων του ενεργητικού αποσκοπεί να ανακόψει την ροπή των πιστωτικών ιδρυμάτων προς ιδιαίτερα κερδοφόρες, πλην όμως επικίνδυνες χρηματοδοτήσεις και δημιουργούσα έμμεσα ασφάλεια για τους τραπεζικούς πιστωτές, προσδιορίζεται με την πρόβλεψη ενός ποσοστιαίου συντελεστή (συντελεστής φερεγγυότητας), ο οποίος εκφράζει τα ίδια κεφάλαια ως ποσοστό του συνόλου των στοιχείων του ενεργητικού, σταθμιζομένων με βάση τους επίσης προβλεφθέντες συντελεστές επικινδυνότητας.

Υπό τον όρο της αμοιβαιότητας, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να εκχωρεί την αρμοδιότητα παρακολούθησης του συντελεστή φερεγγυότητας πιστωτικών ιδρυμάτων, που λειτουργούν στην Ελλάδα ως θυγατρικές κοινοτικού πιστωτικού ιδρύματος, στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους της ΕΚ, όπου το μητρικό πιστωτικό ίδρυμα έχει την έδρα του.

Τέλος, σε περίπτωση που παραβιασθούν τα όρια φερεγγυότητας από κάποιο πιστωτικό ίδρυμα, η Τράπεζα της Ελλάδος, οφείλει πριν την επιβολή κυρώσεων να συστήσει συμμόρφωση και να παρακολουθήσει την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα των ληφθέντων προς τούτο κατάλληλων μέτρων. Οι κυρώσεις, που μπορούν να επιβληθούν στη μη συμμόρφωση, είναι η ανάκληση της άδειας λειτουργίας, διορισμός επιτρόπου, αποκλεισμός από πιστώσεις, απαγόρευση ενέργειας πράξεων επί συναλλάγματος, άτοκες καταθέσεις στην Τράπεζα της Ελλάδος και πρόστιμα.

3. Έλεγχος ρευστότητας.

Ρευστότητα είναι η ταμειακή ευχέρεια μιας τράπεζας να προβαίνει οποτεδήποτε σε πληρωμές τοις μετρητοίς προς εξόφληση χρηματικών της υποχρεώσεων. Η έλλειψή της, πράγματι, επηρεάζει δυσμενώς τα αισθήματα εμπιστοσύνης και τις αντιδράσεις του συναλλακτικού κοινού, το οποίο δεν ανέχεται την εκδήλωση της παραμικρής αδυναμίας επιστροφής των κεφαλαίων του, που έχει εμπιστευθεί στο σύστημα. Φυσικά, η γενική έλλειψη ρευστότητας οδηγεί στη πτώχευση του πιστωτικού ιδρυματος.

Ο έλεγχος της ρευστότητας γίνεται, όπως ορίζει ο νόμος, από την Τράπεζα της Ελλάδος. Εκείνη καθορίζει το ποσοστό των ταμειακών διαθεσίμων των τραπεζών, που είναι υποχρεωμένες να τηρούν έναντι των άμεσων υποχρεώσεών τους, και να εκδίδει κανονισμούς και οδηγίες για κάθε άλλο στοιχείο του ενεργητικού και παθητικού τους. Η άσκηση του ελέγχου προϋποθέτει τη διατύπωση αρχών που θα υποχρεώνουν, τα πιστωτικά ιδρύματα να διαχειρίζονται τα κεφαλαιά τους με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η πρόσφορη η χρονική και ποσοτική αλληλουχία μεταξύ εισπράξεων και πληρωμών. Η αλληλουχία, αυτή, πρέπει να ισορροπεί μεταξύ ενεργητικού και παθητικού με βάση των ειδικότερων χαρακτηριστικών τους, δηλαδή, των ποσών που αντιπροσωπεύουν, της πιστωτικής χρονικής διάρκειά τους, κ.λπ. Αυτοί οι κανόνες, όμως, δεν έχουν ακόμα πλήρη ισχύ στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το Π.Δ./Τ.Ε. 2156/10.12.92, οι ελληνικές τράπεζες είναι υποχρεωμένες να υποβάλλουν κάθε τρίμηνο στην κεντρική τράπεζα τους διάφορα στοιχεία, με βάση τα οποία μπορεί απλώς να ελέγχεται η διαμορφωμένη ήδη κατάσταση ρευστότητας μιας τράπεζας. Με την ΠΔ/ΤΕ 2560/1.4.2005, όμως, θεσπίστηκαν για πρώτη φορά ελάχιστοι δείκτες ρευστότητας (βλ. Οι Τράπεζες και η Εποπτεία τους, Ψυχομάνης Σπ.).

Κυρώσεις, επί ελλείψεως ρευστότητας ή επί παραβάσεως των κανόνων, που έχει θέσει σχετικά η Τράπεζα της Ελλάδος, είναι οι ίδιες με τις προβλεπόμενες στην περίπτωση του ελέγχου φερεγγυότητας.

Επιπλέον, όμως, η παράγραφος 1β του άρθρου ν. 2076/92, στην περίπτωση της σημαντικά μειωμένης ρευστότητας λόγω πιθανής ανεπάρκειας των ιδίων κεφαλαίων, ορίζει ότι η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να παρατείνει, δημοσιεύοντας στο ΦΕΚ πράξη του Διοικητή της και μετά από ακρόαση του νομίμου εκπροσώπου του πιστωτικού ιδρύματος, τον χρόνο εκπλήρωσης όλων ή μέρους των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του, για χρονικό διάστημα δυο μηνών ή και ενός ακόμα μήνα. Ταυτόχρονα, διορίζεται στο πιστωτικό ίδρυμα επίτροπος, ενώ αναστέλλονται τόσο οι προθεσμίες και η άσκηση των διαδικαστικών πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης, όσο και οι αιτήσεις λήψεως ασφαλιστικών μέτρων και κήρυξης της πτώχευσης.

Από τη ρευστότητα, με την παραπάνω έννοια, είναι ασφαλώς διακριτέα η «ρευστότητα» ως ταμειακή ευχέρεια μιας τράπεζας να διαθέτει οποτεδήποτε χρηματικές πιστώσεις σε πελάτες της. Είναι προφανές πως η πρώτη επηρεάζει τη δεύτερη. Ο έλεγχος, όμως, ανήκει στο πεδίο άσκησης νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής από την κεντρική τράπεζα. Οι υποχρεωτικές αυτές καταθέσεις μπορούν να επιβάλλονται στα πιστωτικά ιδρύματα είτε ως κύρωση για την υπέρβαση των ορίων πιστωτικής επέκτασής τους, είτε ως «υποχρεωτικά ελάχιστα αποθεματικά», διεπόμενα από 1.1.2001 από τις γενιές διατάξεις σχετικών Κανονισμών της ΕΚΤ.

4. Έλεγχος κεφαλαιακής επάρκειας.

Με τον όρο «κεφαλαιακή επάρκεια» εννοούμε την ανάγκη διαρκούς διατήρησης «ιδίων κεφαλαίων», ως κεφαλαίων υπέγγυων έναντι κινδύνων, που είναι δυνατόν να προέλθουν από ορισμένες υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου τραπεζικές συναλλαγές επί τίτλων, επιτοκίων και συναλλάγματος. Γί' αυτό η Τράπεζα της Ελλάδος θέσπισε κανόνα ότι τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να διατηρούν διαρκώς ίδια κεφάλαια. Επιπροσθέτως, επέβαλλε στα πιστωτικά ιδρύματα υποχρε-

ώσεις υποβολής ιδιαίτερων στοιχείων αναγκαίων για τον έλεγχο της κεφαλαιακής τους επάρκειας.

Οι κίνδυνοι αυτοί αναλύονται σε:

(α) Κινδύνους θέσεις. Πρόκειται για κινδύνους ενός χαρτοφυλακίου συναλλαγών από ανοικτές θέσεις, θετικές ή αρνητικές, δηλαδή, από τοποθετήσεις αγοράς ή πωλήσεως, υπό προθεσμίας ή προαίρεση ή δικαίωμα αντίστροφης πράξης ενός πιστωτικού ιδρύματος σε χρεωστικούς τίτλους, μετοχές και παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα επί χρεωστικών τίτλων, μετοχών, επιτοκίων και συναλλάγματος.

(β) Κινδύνους τιμών συναλλάγματος. Οι συγκεκριμένοι κίνδυνοι αφορούν το σύνολο των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων και οι οποίοι προέρχονται από απρόσμενες μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

(γ) Κινδύνους αντισυμβαλλόμενου και διακανονισμού/παράδοσης. Είναι κίνδυνοι εμπορικοί οι οποίοι προέρχονται από την πλευρά του αντισυμβληθέντος ή κατά το στάδιο του διακανονισμού και της παράδοσης, σε περιπτώσεις ατελών αγοραπωλησιών τίτλων, συμφωνιών επαναγοράς και επαναπωλήσής τους, συμφωνιών δανειοδοσείας και δανειολεψίας τίτλων και συναλλαγών επί εξωχρηματιστηριακών παράγωγων μέσων, που αφορούν το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.

(δ) Κινδύνους από υπέρβαση μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, που προέρχονται από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.

(ε) Πιστωτικούς κινδύνους. Π.χ. πτώχευση.

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι όλων των ανωτέρω κινδύνων υπολογίζονται, τόσο σε ατομική όσο και σε ενοποιημένη βάση, όταν πρόκειται για ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία είτε έχουν θυγατρική επιχείρηση πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα ή ΕΠΕΥ ή συμμετοχή σε αυτές, είτε έχουν, ως μητρική επιχείρηση, ελληνικό χρηματοδοτικό ίδρυμα.

Οι προβλεπόμενες κυρώσεις για τις περιπτώσεις μη τήρησης των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας είναι οι γενικές εκείνες του άρθρου 22

παράγραφος 1 του νόμου 2076/92, που μπορούν να επιβληθούν, κατά τα ανωτέρω, και στα πλαίσια των ελέγχων φερεγγυότητας και ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

5. Έλεγχος προβλέψεων έναντι απαιτήσεων από πιστοδοτήσεις.

Για την εξασφάλιση μιας συνετής και χρηστής διοίκησης των πιστωτικών ιδρυμάτων, γίνεται έλεγχος από το ιδρυτικό στάδιο έως το στάδιο ανάπτυξης των τραπεζικών δραστηριοτήτων. Ελέγχεται, κυρίως, και αξιολογείται των προβλέψεων, δηλαδή των ασφαλειών, που σχηματίζουν τα ιδρύματα από πάσης φύσεως πιστοδοτήσεις (δάνεια, άλλες πιστώσεις, εγγυητικές επιστολές κ.λ.π.). ο έλεγχος επιχειρείται είτε επιτόπια και περιοδικά από όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος, είτε με βάση στοιχεία απαιτήσεων και προβλέψεων, τα οποία υποχρεούνται οι τράπεζες να υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος ανά εξάμηνο.

Είναι, πλέον, υποχρεωτικό οι ορκωτοί ελεγκτές (από άρθρο 18, παρ. 5, εδ. 5, ν. 3076/92), αφού ελέγξουν τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις, να εκφέρουν γνώμη κατά πόσο θεωρούν επαρκείς τις σχηματισθείσες προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις ή κατά πόσο εκτιμούν ότι αυτές υπολείπονται των απαιτούμενων. Ομοίως, οι ελεγκτές, στην ετήσια έκθεσή τους, οφείλουν να αναφέρουν αναλυτικά τις σχετικές εκτιμήσεις τους και να αποφαινούνται για τις τυχόν πλημμέλειες του λογιστικού συστήματος ή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, του πιστωτικού ιδρύματος.

Για την ακριβέστερη, πάντως, αξιολόγηση της επάρκειας των σχηματισμένων προβλέψεων έναντι προβληματικών πιστοδοτήσεων, η Τράπεζα της Ελλάδος καθόρισε ένα γενικό πλαίσιο ποσοτικών κριτηρίων, με βάση συγκεκριμένη επικινδυνότητα μιας απαίτησης και αντίστοιχο ποσοστιαίο συντελεστή. Για παράδειγμα, ένα δάνειο, το οποίο, λόγω καταγγελίας ή λήξεως της συμφωνημένης διάρκειάς του, έχει τεθεί λογιστικά σε «οριστική καθυστέρηση», θεωρείται ότι μια τράπεζα διαθέτει επαρκείς προβλέψεις, όταν οι ασφάλειες που έχει λάβει,

υπερβαίνουν σε πραγματική, εφικτή αξία το 40% τουλάχιστο του χρεωστικού και οφειλομένου υπολοίπου της δανειακής απαίτησης. Για τις απαιτήσεις με ανεπαρκή πρόβλεψη λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος και της φερεγγυότητάς του. Τέλος, σε περιπτώσεις παραβάσεων είναι δυνατή η επιβολή κυρώσεων οι οποίες αναφέρθηκαν παραπάνω.

6. Χρηματοδοτικά ανοίγματα

Ο όρος «χρηματοδοτικά ανοίγματα» σημαίνει, την οποιαδήποτε, πιστωτικής φύσεως, εργασία ενός πιστωτικού ιδρύματος, από την οποία γεννάται απαίτηση επιστροφής της πιστώσεως κατά τρίτου, κάθε συμμετοχή στο κεφάλαιο μιας άλλης επιχείρησης και κάθε άλλη υποχρέωση, που αναλαμβάνεται από το πιστωτικό ίδρυμα, στα πλαίσια συναλλαγών επί παραγώγων (swaps,options, futures), ή σε περιπτώσεις έμμεσων πιστώσεων (εγγυήσεις, ενέγγυες πιστώσεις κ.λ.π.).

Σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 92/121/ΕΟΚ καθορίζεται ότι:

- Τα παραπάνω στοιχεία λαμβάνονται υπόψη κατά 100%, χωρίς να υπολογίζονται οι συντελεστές στάθμισης κινδύνου ή βαθμοί κινδύνου που αναφέρονται στις διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2054/92.
- Τα εκτός ισολογισμού στοιχεία, που αφορούν επιτόκια και τιμές συναλλάγματος υπολογίζονται με τις μεθόδους του παραρτήματος 2 της εν λόγω ΠΔ/ΤΕ, χωρίς εφαρμογή των συντελεστών στάθμισης αντισυμβαλλόμενου, που προβλέπονται στο εν λόγω παράρτημα.
- Στα χρηματοδοτικά ανοίγματα δεν συνυπολογίζονται:α) τα ανοίγματα που προκύπτουν κατά το συνήθη διακανονισμό πράξεων συναλλάγματος και για το χρονικό διάστημα μέχρι και 48 ωρών μετά το συμφωνημένο χρόνο πληρωμής, β) τα χρηματοδοτικά ανοίγματα που προκύπτουν κατά το διακανονισμό αγοραπωλησίας τίτλων και για το χρονικό διάστημα μέχρι 5 εργάσιμες ημέρες κατά την ημερομηνία, που πραγματοποιήθηκε το πρώτο, χρονικά σκέλος της συναλλαγής.

- Για τον υπολογισμό των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων α) οι απαιτήσεις σε συνάλλαγμα μετατρέπονται σε ευρώ με την τρέχουσα τιμή fixing, β) συνυπολογίζονται οι τόκοι των δανείων, που λογίζονται και δεν εισπράττονται.

Παρακάτω ακολουθούν οι περιορισμοί και οι απαγορεύσεις των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των τραπεζών.

6.1. Περιορισμοί και απαγορεύσεις των «μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων».

Ως «μεγάλο χρηματοδοτικό άνοιγμα» θεωρείται, κάθε χρηματοδοτικό άνοιγμα, το οποίο φθάνει ή υπερβαίνει το 10% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος. Γί' αυτό, προβλέπεται από το νόμο η γνωστοποίηση των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων στην Τράπεζα της Ελλάδος, το καθένα μεν εντός δεκαημέρου, συνολικά δε εντός εικοσαημέρου από τη λήξη κάθε εξαμήνου. Επίσης, υποβάλλονται στην Τράπεζα της Ελλάδος, περιοδικές μηνιαίες καταστάσεις για τα χρηματοδοτικά ανοίγματα των πιστωτικών ιδρυμάτων προς κατοίκους εξωτερικού, ανά χώρα και ανά ευρύτερη οικονομική και γεωγραφική ζώνη.

Απαγορευμένο είναι, γενικά, κάθε χρηματοδοτικό άνοιγμα όταν υπερβαίνει το 25% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος. Ειδικότερα τα ατομικά ή συνολικά χρηματοδοτικά ανοίγματα προς α) τη μητρική επιχείρηση του πιστωτικού ιδρύματος, η οποία δεν είναι πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα και δεν υπάγεται σε καθεστώς ενοποιημένης εποπτείας, β) τις θυγατρικές του επιχειρήσεις, οι οποίες δεν υπόκεινται σε ενοποιημένη εποπτεία μαζί με το μητρικό πιστωτικό ίδρυμα, γ) τις θυγατρικές επιχειρήσεις της μητρικής του και δ) τις επιχειρήσεις, που ελέγχονται από πρόσωπα με ειδική συμμετοχή στο πιστωτικό ίδρυμα ή συμπεριλαμβανόμενα μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων μετόχων του, απαγορευμένη είναι η υπέρβαση του 20% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος. Το άθροισμα, εξάλλου, των μεγάλων χρηματοδοτι-

κών ανοιγμάτων ενός πιστωτικού ιδρύματος απαγορεύεται να υπερβεί το 800% των ιδίων κεφαλαίων του.

Εξαιρούνται από το συνυπολογισμό τους στη διαπίστωση των παραπάνω ορίων συγκεκριμένα, χρηματοοικονομικά ανοίγματα, που είτε δεν ενέχουν πιστωτικούς ή άλλους κινδύνους, είτε ενέχουν περιορισμένους κινδύνους, οπότε λαμβάνονται υπόψη με εφαρμογή ποσοστιαίου συντελεστή 20%. Τα τελευταία είναι τα υφιστάμενα έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων, όταν δεν αποτελούν ίδια κεφάλαια τους, τα υφιστάμενα, επίσης, έναντι ελληνικών ΟΤΑ, περιφερειακών κυβερνήσεων ή τοπικών αρχών κρατών μελών της ΕΚ και τα καλυπτόμενα με την εγγύηση των εν λόγω αρχών ή νομικών προσώπων.

Εάν παραβιασθούν τα όρια και οι υποχρεώσεις, τα οποία θέτει η νομοθεσία, τότε η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις όπως ανάκληση της αδείας, του διορισμού επιτρόπου, του αποκλεισμού από την παροχή πιστώσεων, της απαγόρευσης διενέργειας πράξεων επί συναλλάγματος ή και άλλων πράξεων, της επιβολής προστίμων κ.λπ. Ωστόσο, δεν προβλέπεται από τη σχετική διάταξη η ακύρωση των πιστώσεων στις συμμετοχές, όταν αυτές υπερβαίνουν τα ανώτατα όρια.

Μολαταύτα, είναι προφανές ότι ο νομοθέτης επιδιώκει τον σαφή προσδιορισμό των ορίων του διοικητικού ελέγχου των περιπτώσεων συγκέντρωσης κινδύνων κατά τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων και η χάραξη κατευθυντήριων γραμμών ανάπτυξης των δραστηριοτήτων τους, ώστε να εξασφαλίζεται σωστή διαχείριση και να αποφεύγονται επικίνδυνες για την ίδια την υπόσταση του πιστωτικού του ιδρύματος και την αξιοπιστία του τραπεζικού συστήματος, ενέργειες.

6.2. Απαγορεύσεις παροχής πιστώσεων σε μέλη του ΔΣ τράπεζας, μετόχους και επιχειρήσεις από το ίδιο φυσικό πρόσωπο ή συγγενείς.

Υπάρχει δυνατότητα χρηματοδοτικού ανοίγματος σε μέλη του Δ.Σ. του πιστωτικού ιδρύματος, δηλαδή να παρέχονται πιστώσεις σε

μετόχους και σε επιχειρήσεις, που ελέγχονται από το ίδιο φυσικό πρόσωπο ή συγγενείς τους.

Για την παροχή πιστώσεως, λοιπόν, σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου ενός πιστωτικού ιδρύματος, χωρίς την επάρκεια εμπράγματων ασφαλειών, επιτρέπεται μόνο κατόπιν ειδικής αποφάσεως της γενικής συνέλευσης των μετόχων, με την ισχύ μιας και μόνο χρήσεως. Είναι προφανές πως μια τέτοια περίπτωση πίστωσης πρέπει να είναι πάντοτε εξασφαλισμένη με τις συνήθειες, κατά ποιότητα και ποσότητα, εμπράγματα ασφαλείας, τις οποίες η τράπεζα ζητά στις ομοειδείς συναλλαγές της με τους λοιπούς πελάτες της.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τις διατάξεις του άρθρου 23 του ν.2190/1920 έχουν εξαχθεί οι ακόλουθοι απαγορευτικοί κανόνες και οι ερμηνευτικές παρατηρήσεις:

α) Απαγορεύεται, καταρχήν, η παροχή πιστώσεων, πάσης φύσεως, σε μέλη μόνο του Δ.Σ. μιας τράπεζας, χωρίς τις εμπράγματα ασφαλείες, τις οποίες η συγκεκριμένη τράπεζα ζητά και λαμβάνει από τους πελάτες της για παρόμοιες πιστωτικές συναλλαγές. Ο νόμος, δηλαδή, λαμβάνει υπόψη τις πιστώσεις, που παρέχονται συνήθως στις τραπεζικές συναλλαγές έναντι εμπράγματων ασφαλειών, και απαγορεύει, απλώς, την ευνοϊκότερη μεταχείριση του μέλους του Δ.Σ. Δεν έχει σκοπό, όμως, να καταστήσει επαχθέστερη τη θέση του μέλους του Δ.Σ. της τράπεζας, έναντι των λοιπών πελατών της, επιβάλλοντας σ' αυτό την εξαιρετική υποχρέωση παροχής εμπράγματης ασφάλειας σε κάθε είδους πιστωτική του συναλλαγή. Η ίδια, πάντως, απαγόρευση ισχύει σε μέλη του Δ.Σ. σε θυγατρικά πιστωτικά ιδρύματα. Εξαίρεση από τον κανόνα συνιστά η πρόβλεψη της δυνατότητας να παρέχονται πιστώσεις σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου, χωρίς τις συνήθειες στις ομοειδείς συναλλαγές εμπράγματα ασφαλείας, όταν την παροχή τους την έχει επιτρέψει η γενική συνέλευση, με ειδική απόφασή της, και η χωρίς εμπράγματη ασφάλεια πιστωτική σύμβαση καταρτίζεται εντός της ίδιας χρήσεως.

Επιτρέπεται, ωστόσο, η παροχή πάσης φύσεως πιστώσεων σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου της τράπεζας με τις συνήθειες επαρκείς,

όχι αναγκαία, εμπράγματα εξασφαλίσεις, που η τράπεζα απαιτεί στις τρέχουσες συναλλαγές της με πελάτες. Οι εξασφαλίσεις αυτές δεν μπορούν να είναι κατώτερες εκείνων που η διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος επιβάλλει. Γι' αυτό, η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να απαιτήσει τις ίδιες εμπράγματα ασφάλειες, από τα πιστοδοτούμενα μέλη, με αυτές που λαμβάνονται από τους απλούς πελάτες. Επιτρέπονται, τέλος, και οι πάσης φύσεως πιστώσεις προς ιδρυτές, γενικούς διευθυντές, συγγενείς τους εξ' αίματος ή εξ' αγχιστείας, μέχρι και του τρίτου βαθμού και τους συζύγους τους, χωρίς οποιαδήποτε προϋπόθεση.

β) Απαγορεύονται, επίσης, οι συμβάσεις, που εκφεύγουν των ορίων της συνήθους τραπεζικής συναλλαγής, π.χ. εκποιήσεις ακινήτων, εγγυήσεις προς την τράπεζα υπέρ τρίτων κ.λ.π., οι οποίες καταρτίζονται είτε με μέλη του Δ.Σ., είτε με ιδρυτές, γενικούς διευθυντές, διευθυντές, συγγενείς τους εξ' αίματος ή εξ' αγχιστείας, μέχρι και του τρίτου βαθμού και τους συζύγους τους. Οι συμβάσεις αυτές επιτρέπονται μόνο, αν έχει συναινέσει η γενική συνέλευση των μετόχων με ειδική απόφαση, στην οποία δεν αντιτάχθηκαν μέτοχοι εκπροσωπώντας το 1/3 τουλάχιστον του εκπροσωπούμενου στη συνέλευση μετοχικού κεφαλαίου. Όμως, σε περίπτωση παράβασης της παραπάνω απαγόρευσης ακυρώνεται η σύμβαση.

γ) Απαγορεύεται η παροχή πιστώσεων και, επιπλέον, η συμμετοχή σε επιχείρηση, που ελέγχεται από τους κύριους ή τους δέκα μεγαλύτερους μετόχους του πιστωτικού ιδρύματος ή συγγενείς τους μέχρι και β' βαθμού, όταν η πίστωση ή συμμετοχή υπερβαίνει το ανώτατο όριο, που έχει θέσει με απόφασή της η Τράπεζα της Ελλάδος. Επιφυλάσσεται, ωστόσο, η εξουσία στην κεντρική τράπεζα να προβαίνει σε ειδικότερες σε σχέση με τη νομοθεσία αυτή, αυστηρότερες ρυθμίσεις, όσον αφορά την παραπάνω κατηγορία μετόχων. Ενδεχομένως, η σχετική διάταξη παρέχει απλώς την εξουσία στην Τράπεζα της Ελλάδος να επιβάλλει την υποχρέωση στις τράπεζες να υποβάλουν αίτημα περί χορηγήσεως ειδικής άδειας για τη παροχή πίστωσης σε επιχειρήσεις μετόχων τους. Η παράβαση, πάντως, μιας τέτοιας ειδικότερης απαγόρευ-

σης επισύρει τις ίδιες συνέπειες, όπως και επί παροχής πιστώσεως σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου χωρίς εμπράγματα ασφάλειες, ισχύουν όσα προαναφέρθηκαν.

δ) Τέλος, απαγορεύονται οι πάσης φύσεως πιστωτικές παροχές, χωρίς τις συνήθως λαμβανόμενες εμπράγματα ασφάλειες, και κάθε άλλη σύμβαση εκφεύγουσα των ορίων των τρεχουσών τραπεζικών συναλλαγών, ιδίως, η αποδοχή εγγύησης προς επιχειρήσεις που ελέγχονται, άμεσα ή έμμεσα, από μέλη του διοικητικού συμβουλίου της τράπεζας, ιδρυτές, γενικούς διευθυντές, συγγενείς τους εξ' αίματος ή εξ' αγχιστείας, μέχρι και του τρίτου βαθμού και τους συζύγους τους. Οι συνέπειες, ασφαλώς, της παράβασης είναι οι απορρέουσες από την αντίστοιχη εκάστοτε εφαρμογή των παραπάνω απαγορευτικών διατάξεων.

7. Άλλες απαγορεύσεις.

7.1. Απαγόρευση «εκτοκισμού» δανείων.

Τα πιστωτικά ιδρύματα, σύμφωνα με τις νομοθετικές διατάξεις, υποχρεούνται να σταματούν τον εκτοκισμό δανείων μετά τη συμπλήρωση έξι μηνών, όταν τόκοι που έχουν λογισθεί στα δάνεια παραμένουν ανείσπρακτοι. Μετά το πέρας του εξαμήνου επιτρέπεται μόνο ο εξωλογιστικός προσδιορισμός των τόκων, περιλαμβάνοντας τόκους υπερημερίας, οι οποίοι και θα λογιστικοποιούνται μόνο και εφόσον εισπραττούνται. Επιπλέον, σχετικά με τα δάνεια της μορφής αλληλόχρεων λογαριασμών, εφόσον οι λογιζόμενοι και οι μη εισπραττόμενοι τόκοι προσαυξάνουν τα χρεωστικά υπόλοιπα των λογαριασμών, θα πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον ισόποση πίστωση των λογαριασμών αυτών εντός του δωδεκαμήνου που έπεται της ημερομηνίας λογισμού των τόκων προκειμένου να συνεχιστεί ο εκτοκισμός των δανείων.

Παρόλαυτα, ο οφειλέτης εξακολουθεί να οφείλει τους συμφωνημένους ή νόμιμους τόκους και μετά τη πάροδο του εξαμήνου ή του δωδεκαμήνου, ανάλογα, και μέχρι πλήρους εξοφλήσεως του χρέους του,

κατά κεφάλαιο, τόκους και έξοδα. Σκοπός της παύσης του εκτοκισμού είναι, με τη μη εμφάνιση των τόκων στις λογιστικές καταστάσεις, μόνο, η αποφυγή φορολογικής επιβάρυνσης της τράπεζας για αμφίβολο εισόδημα από τόκους. Με τον τρόπο αυτό, δεν εμφανίζονται, ούτε φορολογούνται, κέρδη στο πιστωτικό ίδρυμα. Βεβαίως, οι τόκοι υπολογίζονται ανεπισήμως κανονικά και όταν, τελικά, εισπραχθούν καταχωρούνται, πλέον, λογιστικά στο ενεργητικό του πιστωτικού ιδρύματος.

Με ανάλογο τρόπο, παύει ο εκτοκισμός και των τόκων, που προκύπτουν στα πλαίσια παροχής πιστώσεων με τρέχοντα λογαριασμό. Ο εκτοκισμός, δηλαδή, στην περίπτωση αυτή, παύει από της τελευταίας χρέωσης στο λογαριασμό των ήδη δεδουλευμένων τόκων, εφόσον, όμως δεν ακολουθήσει εντός δωδεκαμήνου ισόποση πιστωτική καταχώρηση. Αν επιτευχθεί είσπραξη μετά το δωδεκάμηνο, χρεωστική και πιστωτική καταχώρηση γίνονται ταυτόχρονα. Παράλληλα, όμως, ο λογαριασμός χρεώνεται εξωλογιστικά με απαίτηση των οφειλόμενων τόκων και είναι δυνατό να επιδιωχθεί δικαστικά η είσπραξη των τόκων.

7.2. Απαγόρευση παροχής δανείων προς αποπληρωμή οφειλόμενων τόκων.

Σε συνάφεια προς την παραπάνω «παύση εκτοκισμού δανείων», συνέχεια της σχετικής νομοθετικής διάταξης είναι, αφενός μεν, η απαγόρευση παροχής νέων δανείων, αφετέρου δε, η οποιαδήποτε με ισοδύναμο αποτέλεσμα ρύθμιση της οφειλής. Επιτρέπονται μόνο οι συμβάσεις γενικότερης ρύθμισης οφειλών του δανειολήπτη, εφόσον αυτές στηρίζονται σε εμπεριστατωμένη μελέτη του πιστωτικού ιδρύματος ως προς τη δυνατότητα εξυπηρέτησης των ρυθμιζόμενων οφειλών με βάση συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα.

Σε περίπτωση παράβασης των προαναφερθέντων, μπορούν να επιβληθούν, οι γενικές, διοικητικής φύσεως, κυρώσεις, που επιβάλλονται σε κάθε παράβαση νόμου ή διοικητικής πράξεως. Η απαγόρευση, ωστόσο, της προκειμένης δανειακής σύμβασης δεν αποκλείει από το

σκοπό της την ακυρότητα. Εφόσον το δάνεισμα παραμένει στη τράπεζα για αποπληρωμή των οφειλόμενων τόκων άλλης πιστώσεως ή η νέα ρύθμιση δεν συνεπάγεται εκταμίευση, οι συνέπειες της απαγόρευσης και της ακυρότητας περιορίζονται σε αντιλογιστικές απλώς καταχωρήσεις, οι οποίες μπορούν ασφαλώς να γίνονται χωρίς πρόβλημα.

7.3. Απαγόρευση κεφαλαιοποίησης τόκων.

Σε συνέχεια των παραπάνω διατάξεων, έχουμε την απαγόρευση της κεφαλαιοποίησης των τόκων, που δεν προβλέπεται σε αρχική δανειακή σύμβαση μεσομακροπρόθεσμης χρηματοδότησης ή σε σύμβαση γενικότερης ρύθμισης οφειλών. Δανειακή σύμβαση μεσομακροπρόθεσμης χρηματοδότησης είναι κάθε δανειακή σύμβαση, η οποία, με οικονομικά καθαρά κριτήρια και κατά τις κρατούσες στις συναλλαγές αντιλήψεις, δεν έχει περιορισμένο χρόνο λήξεως. Απαγορευμένη είναι, έτσι, η κεφαλαιοποίηση των τόκων, δηλαδή, ο ανατοκισμός, όταν αυτός δεν έχει συμφωνηθεί μεταξύ των μερών σε δανειακή σύμβαση διάρκειας άνω των έξι μηνών από την αρχή ή, μεταγενέστερα μεν, στα πλαίσια, όμως, μιας γενικότερης συμβατικής ρύθμισης οφειλών.

Στην περίπτωση, λοιπόν, του ανατοκισμού δεν ισχύει η απαγόρευση της λογιστικής καταγραφής των τόκων για λόγους εξυγίανσης των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων και αποφυγής φορολογικών επιβαρύνσεων και διανομής πλασματικών κερδών. Δηλαδή, είναι υποχρεωτικό να υπολογίζονται οι τόκοι, συγχρόνως, λογιστικά και εξωλογιστικά.

Απαγόρευση παροχής πιστώσεων προς απόκτηση μετόχων της πιστοδότριας τράπεζας. Η συγκεκριμένη απαγόρευση αναφέρεται στις πιστώσεις που έχουν σκοπό την απόκτηση μετοχών της τράπεζας από τον πιστολήπτη, είτε αυτός είναι ήδη μέτοχος ή ιδρυτής ή μέλος του διοικητικού συμβουλίου της τράπεζας ή διευθυντής ή συγγενής ή σύζυγος των ανωτέρω, είτε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο. Είναι προφανές ότι, ο σκοπός της διατάξεως είναι αποφυγή συμπαιγνιών, καταχρήσεων

και απάτης. Η απαγόρευση, κατά τα λοιπά, αφορά τόσο τις πιστώσεις για την χρηματιστηριακή ή την εξωχρηματιστηριακή αγορά μετοχών της τράπεζας, όσο και τις περιπτώσεις αποκτήσεως μετοχών προερχόμενων από αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου. Σε αυτήν την περίπτωση η ακυρότητα των συμβάσεων είναι αναπόφευκτη συνέπεια της απαγόρευσης.

8. Ο έλεγχος της πίστωσης.

Με τον όρο «έλεγχος της πίστωσης» εννοούμε την ορθή πιστωτική λειτουργία των τραπεζών η οποία ελέγχεται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Βεβαίως, η άσκηση πιστωτικής πολιτικής γίνεται ελεύθερα από τις ελληνικές κυβερνήσεις, στα πλαίσια, των αρχών της ελεύθερης αγοράς και του ελεύθερου ανταγωνισμού, οι οποίες, ωστόσο, πρέπει να σέβονται την αρχή της διατήρησης των τιμών. Συνεπώς, το Σύνταγμα και οι ελληνικές κυβερνήσεις μπορούν να χαράσσουν πιστωτική πολιτική και να μεταβιβάζουν ειδικές αρμοδιότητες επί πιστωτικών θεμάτων στην Τράπεζα της Ελλάδος ή και να αφαιρούν από αυτήν εκχωρηθείσες ήδη αρμοδιότητες.

Η Τράπεζα της Ελλάδος και οι ελληνικές κυβερνήσεις οφείλουν να μεριμνούν για τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, αν και έχει οξυνθεί το πρόβλημα της ανόδου των τιμών. Η σημερινή, πράγματι, κατάσταση πλήρους απελευθέρωσης στον τομέα των ενεργητικών και παθητικών τραπεζικών πιστωτικών εργασιών επιτρέπει στις τράπεζες να έχουν απεριόριστη ρευστότητα, χωρίς να επιβαρύνουν ιδιαίτερα ή ουσιαστικά το παθητικό τους. Συχνά, μάλιστα, τα εισρέοντα από δανεισμούς κεφάλαια συμπεριλαμβάνονται στα «ίδια κεφάλαιά» τους και όλα αυτά επιτρέπονται από κοινοτικές διατάξεις. Τέτοιους τρόπους συνιστούν, ιδίως, οι πράξεις προσωρινής εκχώρησης απαιτήσεων ή τίτλων, τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης, η τιτλοποίηση απαιτήσεων, η επιβάρυνση των καταθέσεων με έξοδα και προμήθειες, η προσφορά επιτοκίων καταθέσεων κατώτερων του ύψους του πληθωρισμού, η

εφαρμογή υψηλών επιτοκίων χορηγήσεων και άλλες ευρηματικές μέθοδοι. Έτσι, η ρευστότητα διοχετεύεται περαιτέρω από τα πιστωτικά ιδρύματα στην αγορά, με την παροχή πάσης φύσεως πιστωτικών διευκολύνσεως. Με αυτόν τον τρόπο, λοιπόν, το πλεονάζον χρήμα στην αγορά δημιουργεί με τη σειρά του το πληθωρισμό, ο οποίος ακυρώνει, τον κοινοτικό στόχο της σταθερότητας των τιμών.

Η Τράπεζα της Ελλάδος οφείλει να συνεισφέρει στην επίτευξη του κοινοτικού και καταστατικού της στόχου της διατήρησης της σταθερότητας στις τιμές, γι' αυτό οι σχετικές διατάξεις ορίζουν πως εκείνη πρέπει να:

α) Να καθορίζει τα ποσά των χορηγήσεων προς παραγωγικούς κλάδους, είτε αυτά προέρχονται από τα διαθέσιμα των τραπεζών, είτε δίνονται από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Αν γίνει παράβαση των όρων παροχής πιστώσεως τότε η Τράπεζα της Ελλάδος έχει τη δυνατότητα ανάκλησης της πιστώσεως. Αν, μάλιστα, η παράβαση έχει γίνει με γνώση της, εκ μέρους του πιστολήπτη, ή από αποκλειστική υπαιτιότητά του, τότε η παράνομη πίστωση κηρύσσεται ληξιπρόθεσμη από τη Νομισματική Επιτροπή. Από αυτά συμπεραίνουμε ότι αν για την παράβαση δεν ευθύνεται ο πιστολήπτης τότε η Τράπεζα της Ελλάδος αρκείται, μόνο, στην ανάκληση της πιστώσεως. Η απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος, και στις δύο περιπτώσεις, συνεπάγεται την καταγγελία της πιστωτικής συμβάσεως. Το γεγονός, ωστόσο, αυτό δεν μπορεί να επηρεάσει την ισχύ των ήδη δημιουργηθεισών έναντι τρίτων ενοχών από προηγηθείσα συμφωνία παροχής έμμεσης πίστωσης στον πιστολήπτη, όπως επί εκδόσεως εγγυητικής επιστολής, ανοίγματος μιας ενέγγυας πίστωσης κ.λπ. Επιπλέον, όταν ο δανειζόμενος χρησιμοποιεί τη ληφθείσα πίστωση για άλλους σκοπούς, διαφορετικούς από τους δηλωθέντες, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να τον αποκλείσει από κάθε περαιτέρω χρηματοδότηση για ορισμένο ή αόριστο χρόνο.

β) Καθορίζει, επίσης, με αποφάσεις της τα επιτόκια και τις λοιπές επιβαρύνσεις των πιστώσεων, των ομολογιακών δανείων, των

τραπεζικών ομολόγων, των πάσης φύσεως καταθέσεων και τις επιβαρύνσεις για την παροχή υπηρεσιών.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, σήμερα, έχει περιπέσει σε αδράνεια, ως προς τη ρύθμιση των παραπάνω θεμάτων, θεωρώντας ότι η ελευθερία στον ανταγωνισμό και εξάρτηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν της αφήνουν όρια εμπλοκής. Γί' αυτό είναι αναγκαίο, πλέον, να λάβει κάποια μέτρα όπως:

- Να περιορίσει την επέκταση της πιστωτικής δραστηριότητας των τραπεζών, κυρίως στον τομέα της καταναλωτικής πίστης, αφού εκείνη προκαλεί την αύξηση του πληθωρισμού.
- Να θεσπίσει κατώτατα όρια επιτοκίων στο ύψος τουλάχιστον του τρέχοντος πληθωρισμού, διασφαλίζοντας έτσι την αγοραστική δύναμη των καταθέσεων του κοινού.
- Να προστατεύσει τους πιστωτές από την εκμετάλλευση, μέσω θεσπίσεως ή αποδοχής ήδη ισχύοντων ανωτάτων ορίων επιτοκίων χορηγήσεων και μέσω απαγορεύσεως των ανατοκισμών στις πιστώσεις.

Σύμφωνα, όμως, με την τελευταία διοικητική πράξη που εξέδωσε η Τράπεζα της Ελλάδος, δεν έλαβε κάποια μέτρα αλλά απεφάνθη ότι τα τραπεζικά επιτόκια διαμορφώνονται ελεύθερα, ο διοικητικός καθορισμός ανωτάτου ορίου στα τραπεζικά επιτόκια και ο συσχετισμός τους προς το εκάστοτε ισχύον για τα εξωτραπεζικά επιτόκια ανώτατο όριο δεν συμβιβάζονται ούτε προς τις αρχές της νομισματικής πολιτικής, ούτε προς τα κριτήρια θέσπισης και ισχύος ανωτάτων ορίων εξωτραπεζικών επιτοκίων. Παρόλαυτα, οι αρχές της νομισματικής πολιτικής και του ελεύθερου ανταγωνισμού δεν αποτελούν εμπόδια στην έλλογη διοικητική παρέμβαση. Ελευθερία ανταγωνισμού ή εναρμονισμένης πρακτικής προς την χειρότερη, την ακριβότερη παροχή, δεν είναι εξ' ορισμού επιτρεπτή. Έπειτα, ο συσχετισμός τραπεζικών και εξωτραπεζικών επιτοκίων είναι νομικά, για λόγους ισονομίας, αναπόφευκτος. Στον συσχετισμό αυτό προχώρησε ήδη η νομολογία του Αρείου Πάγου αναγνωρίζοντας ότι η θέσπιση ανωτάτων ορίων στα εξωτραπεζικά επιτόκια λαμβάνει υπόψη τις χρηματοπιστωτικές συνθήκες, βασιζόμενη, σε επιτόκια καθοριζόμενα

από την ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα, και ότι εμμέσως αυτών αποτελούν όρια και των τραπεζικών, που στα πλαίσια του ελεύθερου ανταγωνισμού μπορούν και οφείλουν να διαμορφώνονται σε κατώτερα λογικά επίπεδα. Συνεπώς, η απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία παραβλέπει το αληθές νόημα των διατάξεων των νόμων περί νομισματικής πολιτικής, εξωτραπεζικών επιτοκίων, ανταγωνισμού, και καταχρήσεως δικαιωμάτων, και παρακάμπτει τη νομολογιακή θέση του ανωτάτου δικαστηρίου προς όφελος των τραπεζών, πέρα λοιπόν από την υπερβάλλουσα τάση για τραπεζική κερδοσκοπία, συνιστά υπέρβαση εξουσίας.

Πέρα από αυτά, όμως, ο έλεγχος της τήρησης των κανόνων, που αφορούν την χορήγηση και εκτέλεση των πιστώσεων, έχει ανατεθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία έχει εξουσιοδοτηθεί να προβαίνει σε έρευνες βιβλίων και στοιχείων τόσο των πιστωτικών ιδρυμάτων, που χορήγησαν την πίστωση, όσο και των πιστοληπτών. Οι ελεγχόμενοι είναι αναγκασμένοι να εμφανίζουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία για τη διεξαγωγή του ελέγχου.

Σε περίπτωση παραβάσεως, η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί, διαζευκτικά ή σωρευτικά, είτε να αίρει από την υπεύθυνη τράπεζα την εξουσιοδότηση να ενεργεί πράξεις επί συναλλάγματος, είτε να την αποκλείει για ορισμένο ή αόριστο χρόνο από περαιτέρω χρηματοδοτήσεις, είτε να αυξάνει το ποσοστό των αναγκαστικών καταθέσεων σε αυτήν, είτε να αυξάνει το επιτόκιο χρηματοδοτήσεως της. Επίσης, η παράβαση συνιστά αξιόποινη πράξη γι' αυτό τιμωρούνται, τόσο οι απλοί υπάλληλοι, όσο και ο διοικητής ή ο γενικός διευθυντής και ο υπεύθυνος σύμβουλος της τράπεζας, με φυλάκιση ή με χρηματική ποινή ανάλογα.

Τελειώνοντας, πρέπει να επισημανθεί πως οι διοικητικές πράξεις της Τράπεζας της Ελλάδος έχουν ισχύ από την στιγμή που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Εξάλλου, όπως κάθε άλλη διοικητική πράξη, και οι πράξεις του διοικητή της Τράπεζα της Ελλάδος, κανονιστικές και ατομικές, υπόκεινται στο δικαστικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας για οποιονδήποτε λόγο ακυρώσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

Management εσωτερικού ελέγχου

1. Management εσωτερικού ελέγχου.

Στην έννοια του διαχειριστικολογιστικού Εσωτερικού Ελέγχου περιλαμβάνονται, η κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών και λογιστικών υπηρεσιών της επιχείρησης και η καθιέρωση και η συστηματική εφαρμογή ενός πλέγματος κανόνων, διαδικασιών, μέτρων και ελέγχων, με σκοπό τον περιορισμό των κινδύνων από λάθη ή άλλες ανωμαλίες στη διεξαγωγή των επιμέρους λειτουργιών και συναλλαγών της, τη διαφύλαξη της περιουσία της και την εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών και των λοιπών βιβλίων και στοιχείων της. Δηλαδή, ο εσωτερικός έλεγχος μιας επιχείρησης αποσκοπεί στο να παράσχει λογικές διασφαλίσεις στο ότι:

- Υπάρχει διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.
- Όλες οι οικονομικές συναλλαγές της επιχείρησης, και μόνο αυτές, εισάγονται στο λογιστικό σύστημα.
- Η σύλληψη και επεξεργασία των οικονομικών συναλλαγών από το λογιστικό σύστημα γίνεται κατά σωστό τρόπο.
- Οι παραγωγικοί πόροι της επιχείρησης χρησιμοποιούνται κατά τον αποδοτικότερο τρόπο.
- Οι οικονομικές συναλλαγές της επιχείρησης διεξάγονται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της διοίκησης της επιχείρησης και
- Οι οικονομικές εκθέσεις (λογιστικές καταστάσεις, πληροφοριακά στοιχεία κ.λ.π.) που παράγονται από το λογιστικό σύστημα είναι σωστές.

Η οργάνωση και εφαρμογή ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου στις λεπτομέρειες του εξαρτάται από τις ιδιαίτερες συνθήκες και ανάγκες κάθε επιχείρησης. Ωστόσο γίνεται δεκτό ότι η επάρκεια ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου στο διαχειριστικολογιστικό τομέα εξαρτάται από την εφαρμογή ορισμένων βασικών αρχών και προϋποθέσεων που είναι:

- Επαρκής λογιστική οργάνωση.

- Οργανωμένο τμήμα πληροφορικής και συστημάτων διοίκησης.
- Διαχωρισμός λειτουργικών διαδικασιών.
- Κατανομή αρμοδιοτήτων.
- Ικανότητα και ακεραιότητα του προσωπικού.
- Παραστατικά στοιχεία και
- Μέτρα προστασίας των περιουσιακών στοιχείων.

Οι τραπεζικές εργασίες, πολλές σε αριθμό και ποικίλες στη φύση τους, διεξάγονται από ένα δίκτυο καταστημάτων, που για πολλές τράπεζες είναι εγκατεστημένα ανά την επικράτεια και σε πολλές χώρες του εξωτερικού. Επιπλέον τα τραπεζικά καταστήματα εμπορεύονται χρήματα, δηλαδή το πιο δελεαστικό σε καταχρήσεις εμπόρευμα. Η οργάνωση λοιπόν των τραπεζών και το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αυτών επιβάλλεται από τα πράγματα να είναι άρτια.

Ο εσωτερικός έλεγχος σε κάθε κατάσταση τράπεζας διεξάγεται από τους υπαλλήλους και τα στελέχη του εκάστοτε πιστωτικού ιδρύματος. Ο διαχωρισμός των λειτουργικών διαδικασιών και η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των υπαλλήλων πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να εξυπηρετεί το σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Η κατανομή αρμοδιοτήτων, όπως προϊστάμενος και υπάλληλοι επί των καταθέσεων κλπ. και πάνω από αυτούς οι υποδιευθυντές και τέλος ο διευθυντής του καταστήματος, οι οποίοι δρουν μέσα σε ορισμένα όρια και σύμφωνα με οδηγίες που θέτει η Διοίκηση της τράπεζας, αποτελεί την πρώτη βάση οργάνωσης του εσωτερικού ελέγχου. Η υπογραφή καθενός από αυτούς στα δικαιολογητικά μαρτυρεί την έγκριση της πράξης και τη διενέργεια του απαραίτητου ελέγχου.

Τονίζεται ότι οι αρμοδιότητες του προσωπικού των καταστημάτων πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένες και σχεδιασμένες κατ'έτσιον τρόπο ώστε να εφαρμόζεται απόλυτα η βασική αρχή του εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με την οποία: *καμιά διαχειριστική πράξη και λογιστική καταχώρηση δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνεται από ένα και μόνο υπάλληλο, αλλά η εργασία καθενός πρέπει, απαραίτητα, να είναι συμπληρωματική της εργασίας, ενός τουλάχιστον, άλλου υπαλλήλου και*

να ελέγχεται από ένα τρίτα υπάλληλο τον εσωτερικό ελεγκτή ή τον εποπτεύοντα προϊστάμενο (βλ. Ελεγκτική Ι, Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής, Ν. Δήμου).

Επίσης, ο σχεδιασμός πρέπει να είναι τέτοιος, ώστε να εφαρμόζεται και η άλλη βασική αρχή της μη ανάθεσης στο ίδιο πρόσωπο ασυμβίβαστων αρμοδιοτήτων, π.χ. : ο ταμίας απαγορεύεται να είναι και λογιστής και αντίστροφα, οι διαχειριστές αξιών (γραμματίων, χρεογράφων, κ.λ.π.) απαγορεύεται να τηρούν τους σχετικούς λογαριασμούς και να εκδίδουν τα σχετικά παραστατικά, πολύ δε περισσότερο να εισπράττουν ή να εξοφλούν τους τίτλους που διαχειρίζονται.

Ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών που, όπως είπαμε, διενεργείται από τους υπαλλήλους των καταστημάτων της τράπεζας, συμπληρώνεται από τον έλεγχο που διενεργείται από μια ανεξάρτητη υπηρεσία της τράπεζας που λέγεται επιθεώρηση. Η επιθεώρηση είναι στην πραγματικότητα ένα μέρος του άλλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας και δεν αποτελεί αυτόν τούτο τον εσωτερικό έλεγχο, όπως πεπλανημένα νομίζεται συνεχώς στη χώρα μας. Έτσι, ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών διακρίνεται:

- Σε προληπτικό, που διεξάγεται κατά το χρόνο διενέργειας της συναλλαγής και γενικότερα της λογιστικής πράξης και στοχεύει στην πρόληψη (ακούσιων ή εκούσιων) λαθών και
- Σε κατασταλτικό, που διεξάγεται από τη επιθεώρηση, μετά τη διενέργεια των συναλλαγών και γενικότερα των λογιστικών πράξεων, και στοχεύει στον εντοπισμό και την αποκάλυψη (ακούσιων ή εκούσιων) λαθών.

2. Υπηρεσία Εσωτερικών Ελεγκτών της Τράπεζας (Επιθεώρηση).

Η Επιθεώρηση αποτελεί, συνήθως, ιδιαίτερη ανεξάρτητη Διεύθυνση, που υπάγεται απευθείας στη Διοίκηση της τράπεζας προς την οποία και αναφέρεται. Η Διεύθυνση της Επιθεώρησης στελεχώνεται

από ικανούς και έμπειρους υπαλλήλους με άρτια μόρφωση και τα απαραίτητα φυσικά χαρακτηριστικά (παρατηρητικότητα, ευφυΐα, αντικειμενικότητα, κρίση, κ.λ.π.). Τα στελέχη της επιθεώρησης πρέπει να εξειδικεύονται στις επιμέρους τραπεζικές εργασίες, ώστε ο έλεγχος να είναι αποτελεσματικότερος. Οι εργασίες της Διεύθυνσης αυτής διέπονται από ειδικό Κανονισμό και αναφέρονται στη διενέργεια πλήρους διαχειριστικού, λογιστικού και διοικητικού ελέγχου δραστηριότητας των καταστημάτων της τράπεζας. Περιβάλλεται, δηλαδή, η Επιθεώρηση ευρύτατες ελεγκτικές αρμοδιότητες, στις οποίες περιλαμβάνεται και η έκφραση γνώμης για τη σκοπιμότητα των πράξεων ή παραλείψεων των καταστημάτων της τράπεζας.

Για να σχηματίσει ο αναγνώστης μια εικόνα της έκτασης των αρμοδιοτήτων και ευθυνών, των αντικειμένων ελέγχου και εκθέσεων της Επιθεώρησης της τράπεζας, παραθέτονται τα παρακάτω από τον Κανονισμό της Διεύθυνσης Επιθεώρησης μιας τράπεζας:

Αντικείμενα έρευνας, ελέγχου και μελέτης είναι:

α) Η ασφάλεια, ρευστότητα και απόδοση των τοποθετήσεων των καταστημάτων που επιθεωρούνται και η εξέλιξη αυτών, καθώς και η δυνατότητα επωφελοús περαιτέρω ανάπτυξή τους.

β) Η εξέλιξη των καταθέσεων των καταστημάτων που επιθεωρούνται. Η δραστηριότητα της Διεύθυνσης και των υπαλλήλων του καταστήματος για προσέλκυση αποταμιεύσεων, σύμφωνα με τις γενικές ή ειδικές οδηγίες της Διοίκησης.

γ) Η μορφή ,η έκταση και οι μέθοδοι ανταγωνισμού. Η δραστηριότητα των καταστημάτων για την αντιμετώπιση του. Στα συμπεράσματα σχετικής έρευνας πρέπει να υποδεικνύονται τα ληπτέα μέτρα και να υποβάλλονται προτάσεις στη Διοίκηση, για τη παροχή ενδεχόμενων ευχερειών, με σκοπό τη θετική και αποτελεσματική αντιμετώπιση του ανταγωνισμού.

δ) Η έρευνα της οικονομικής κατάστασης και σύνθεση των περιφερειών των επιθεωρούμενων καταστημάτων, του εδάφους που υπάρχει για τραπεζική μεσολάβηση και εισήγηση ενδεχομένως για δυνατότητα

ίδρυσης μονάδων ή ανταποκρίσεων της τράπεζας, ή αντίθετα κατάργησης καταστημάτων που υπάρχουν.

ε) Η επάρκεια του προσωπικού. Η απόδοσή του σε σχέση με τη βαθμολογική του σύνθεση. Η ορθολογική χρησιμοποίηση και πλήρης αξιοποίηση αυτού. Η υπόδειξη μεταβολών που τυχόν ενδείκνυται. Ο ενδεδειγμένος έλεγχος της προσπάθειας που καταβάλλεται στα καταστήματα για υπηρεσιακή κατάρτιση των νεοπροσλαμβανόμενων υπαλλήλων, η επισήμανση των παραλείψεων και ο κατάλογος των ευθυνών. Η ονομαστική μνεία των υπαλλήλων που θεωρούνται ώριμοι για τη χρησιμοποίηση τους ως στελεχών της τράπεζας.

στ) Η επάρκεια, από άποψη χώρων και προβολής της τράπεζας, της εγκατάστασης των μηχανημάτων.

ζ) Η διενεργούμενη εκμετάλλευση, διαχείριση και συντήρηση των κτημάτων της τράπεζας.

Όσον αφορά τους παράγοντες ασφάλειας, ρευστότητας και απόδοσης των τοποθετήσεων των καταστημάτων, ερευνούνται ειδικότερα και τα ακόλουθα θέματα:

α) Η οικονομική κατάσταση των πιστούχων και ιδιαίτερα των σοβαρότερων απ' αυτούς και η προοπτική εξέλιξης των εργασιών τους, σαν καθοριστικοί παράγοντες ομαλής ρευστοποίησης των χορηγήσεων.

β) Η πληρότητα και ενημερότητα των πιστωτικών καταλόγων. Αν, με βάση τα στοιχεία που προκύπτουν κατά τη διενέργεια της επιθεώρησης, οι πιστώσεις, που καθορίζονται με τους πιστωτικούς καταλόγους ή με ειδικές εγκρίσεις, ανταποκρίνονται προς την οικονομική επιφάνεια και επιχειρηματική δραστηριότητα των πιστούχων. Ο έλεγχος της βασιμότητας του χαρακτηρισμού των πελατών σαν ανεπιθύμητων.

γ) Η διενέργεια των χορηγήσεων στα εγκριμένα κατά πελάτη όρια και με τους εγκριμένους όρους και προϋποθέσεις, ιδιαίτερα δε η ύπαρξη των καθορισμένων κάθε φύσης ασφαλειών (υποθηκών, προσημειώσεων, σε ενέχυρο εμπορευμάτων, γραμματίων, κ.λ.π.) και των απ' αυτές περιθωρίων, η τήρηση των νόμιμων διατυπώσεων προς σύσταση τους, η

ύπαρξη εκτιμήσεων των ακινήτων για υποθήκη ή των σε ενέχυρο εμπορευμάτων και οξιών, η ύπαρξη πυρασφαλειών κ.λ.π.

δ) Η ποσοτική επαλήθευση (στις περιπτώσεις όπου η ποσοτική επαλήθευση είναι ανέφικτη, το ανέφικτο πρέπει να αιτιολογείται), ο ποιοτικός έλεγχος και η διαπίστωση ασφαλούς φύλαξης των εμπορευμάτων σε ενέχυρο. Η διενέργεια από τα καταστήματα του διαταγμένου, για το σκοπό που προαναφέρθηκε ελέγχου των ενέχυρων της τράπεζας.

ε) Ο ποιοτικός, σύμφωνα με τις οδηγίες της Διοίκησης, έλεγχος των γραμματίων ή συναλλαγματικών, που προεξοφλούνται ή δίνονται για ενέχυρο η εγγύηση, και η τυχόν συγκέντρωση σοβαρών κινδύνων από ορισμένους εκδότες γραμματίων ή συναλλαγματικών. Ανάλογος έλεγχος συγκέντρωσης κινδύνων από τριτεγγυήσεις.

στ) Η ανάθεση στα καταστήματα και των εργασιών των πελατών τους που δε χρηματοδοτούνται απ' αυτά.

ζ) Η έρευνα της θέσης των ασφαλών ή επισφαλών απαιτήσεων που βρίσκονται σε οριστική καθυστέρηση και αν ακόμα έχουν αποσβεσθεί, το ύψος αυτών σε σχέση με το σύνολο των τοποθετήσεων των καταστημάτων, ο τρόπος και ο προβλεπόμενος χρόνος ρευστοποίησης τους, οι λόγοι τους οποίους αποδίδεται η δημιουργία των καθυστερήσεων και μάλιστα ο καταλογισμός ευθυνών. Ιδιαίτερα ερευνάται ο έγκαιρος έλεγχος που γίνεται από τα καταστήματα για τη φερεγγυότητα όλων όσων ενέχονται για καθεμιά σε καθυστέρηση χορήγηση και η έγκυρη επίσης λήψη των ενδεδειγμένων ασφαλιστικών και εξώδικων ή ένδικων μέτρων για την ταχύτερη εξασφάλισή τους και είσπραξη. Στο πόρισμα της Επιθεώρησης σημειώνονται οι παραλείψεις που διαπιστώθηκαν σχετικά με τα θέματα αυτά, καταλογίζονται οι ευθύνες και υποδεικνύονται τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν.

η) Οι επιθεωρητές, εφόσον κρίνουν ότι διαφαίνονται κίνδυνοι από υφιστάμενες χορηγήσεις, διατάσσουν τη λήψη πρόσθετων εξασφαλίσεων και γενικά κάθε μέτρου, για αποτροπή διαφαινόμενων ζημιών της τράπεζας, αναφέροντας αμέσως στη Διεύθυνση της Επιθεώρησης.

Αντικείμενο εμπεριστατωμένου ελέγχου είναι ακόμα:

α) Η επαλήθευση με λεπτομερή καταμέτρηση των Ταμείων χρηματικού, ενσήμων ΙΚΑ και Νομικών Προσώπων και τίτλων σε ενέχυρο, εγγύηση ή για φύλαξη.

β) Η διαπίστωση της ύπαρξης των τίτλων όλων των δανείων που έχουν χορηγηθεί (συμβάσεων, γραμματίων, συναλλαγματικών) και συμβάσεων εγγυητικών επιστολών και της ασφαλούς φύλαξης αυτών, σύμφωνα με τα οδηγίες της Διοίκησης.

γ) Η επαλήθευση των υπολοίπων όλων των γενικών λογαριασμών ενεργητικού και παθητικού του λογιστικού των καταστημάτων.

δ) Η ασφάλεια των καταστημάτων. Η ευπρόσωπη εμφάνιση των γραφείων αυτών. Η συντήρηση των επίπλων, μηχανικών μέσων και σκευών. Η διαχείριση του υλικού. Η τάξη και ενημερότητα του αρχείου των καταστημάτων.

ε) Η ασφαλής, σύμφωνα με τις εντολές της Διοίκησης, φύλαξη των: χαρτοφυλακίων αξιών σε ενέχυρο, εγγύηση ή προς είσπραξη, αρχείων χορηγήσεων και καταθέσεων, υποδειγμάτων υπογραφών πελατών, κρυπτογραφικών κλειδών, εγκυκλίων ή ειδικών διαταγών τα Διοίκησης και εντύπων αξίας (επιταγών, εντολών, εγγυητικών επιστολών κλπ.).

στ) Η έγκαιρη προσέλευση και αποχώρηση του προσωπικού των καταστημάτων στις καθορισμένες ώρες.

ζ) Η κανονική σύνταξη και υπογραφή των κάθε φύσης συμβάσεων και δικαιογράφων, καθώς και των δικαιολογητικών των ταμιακών δοσοληψιών.

η) Η τήρηση των κανονικών βιβλίων στα εγκεκριμένα υποδείγματα (βιβλίων δικών, παραγράφων, πυρασφαλειών, μητρώου συμβάσεων κ.λ.π.) και η χρήση από τις υπηρεσίες των καταστημάτων των εγκεκριμένων υποδειγμάτων εντύπων.

θ) Η εφαρμογή των κανονισμών, εγκυκλίων και ειδικών διαταγών που βρίσκονται σε ισχύ.

ι) Η εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών των καταστημάτων σε συνδυασμό με την άρτια διεξαγωγή των εργασιών και πρόθυμη και γρήγορη εξυπηρέτηση της πελατείας. Η εν γένει τάξη και ενημερότητα των λογιστηρίων των καταστημάτων.

κ) Για όλα τα θέματα των παραγρ. α έως ι, επισημαίνονται οι ευθύνες ειδικά των διευθυντών των καταστημάτων, άσχετα απ' τη συνδρομή ευθυνών και άλλων υπηρεσιακών παραγόντων των καταστημάτων.

κα) Η μελέτη της τεχνικής της λειτουργίας και διεξαγωγής των εργασιών και η εισήγηση για τυχόν βελτιώσεις που ενδείκνυται να γίνουν.

Για όσα αναφέρονται παραπάνω πρέπει να συνταχθούν από τον Επιθεωρητή-Ελεγκτή τα ακόλουθα:

- Δελτία κινδύνων για τις ενήμερες χορηγήσεις που, κατά την υπεύθυνη κρίση του, πρέπει να σχολιαστούν, είτε λόγω του ύψους τους και εσφαλμένων ενεργειών ή παραλείψεων, είτε ανησυχιών λόγω αυξημένων κινδύνων που επισημαίνονται.
- Φύλλα παρακολούθησης για καθεμιά χορήγηση που βρίσκεται σε οριστική καθυστέρηση. Στα παραπάνω δελτία και φύλλα περιλαμβάνονται οι παρατηρήσεις, κρίσεις και οι υποδείξεις του Επιθεωρητή για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν.
- Έκθεση του Επιθεωρητή, με συμπλήρωση των ειδικών εντύπων, η οποία περιλαμβάνει τα πορίσματα της επιθεώρησης και τα ληπτέα, κατά τη κρίση της, μέτρα. Εφόσον συντρέξουν λόγοι, επιβάλλεται αναλυτικότερη ανάπτυξη από τους επιθεωρητές των πορισμάτων που αναγράφονται στα έντυπα.

Επιπλέον, στα παραπάνω δελτία και φύλλα και στην έκθεση του Επιθεωρητή οι διευθυντές των Καταστημάτων που επιθεωρούνται υποχρεούνται να απαντούν πριν από την αποχώρηση της Επιθεώρησης. Τυχόν ανταπάντηση του επιθεωρητή στις απαντήσεις των Καταστημάτων τερματίζει το διάλογο. Έτσι, περαιτέρω επαναπροβολή από τα καταστή-

ματα (προς τη Διεύθυνση Επιθεώρησης ή και τις άλλες Διευθύνσεις της Διοίκησης) των απαντήσεών τους – για τις οποίες ανταπάντηση του Επιθεωρητή-των απόψεων και των στοιχείων, ή άλλων απόψεων και στοιχείων διαφόρων απ’ εκείνα των απαντήσεών τους, είναι κατ’ αρχήν απαράδεκτη και ελεγκτέα.

Αντίγραφα των παραπάνω δελτίων, φύλλων και εκθέσεων του Επιθεωρητή, των απαντήσεων των καταστημάτων και των τυχόν ανταπαντήσεων του επιθεωρητή, παραδίνονται υπογεγραμμένα στους διευθυντές των καταστημάτων που επιθεωρούνται. Όμως, δεν παραδίνονται στα καταστήματα που επιθεωρούνται αντίγραφα φύλλων ειδικών παρατηρήσεων, εφόσον, κατά τη γνώμη του επιθεωρητή, δεν κρίνεται σκόπιμη η παράδοσή τους.

Σε ιδιαίτερο κεφάλαιο της παραπάνω έκθεσης του ελεγκτή διατυπώνονται κρίσεις για την πληρότητα της νομικής εξυπηρέτησης όλων ανεξαιρέτα των καταστημάτων που επιθεωρούνται και απόψεις για τα τυχόν μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Προκειμένου για άμισθους ή έμμισθους νομικούς συμβούλους επαρχιακών καταστημάτων, εκτίθενται σε ιδιαίτερο εμπιστευτικό φύλλο πληροφορίες για τη θέση τους μεταξύ των νομικών της πόλης από άποψη νομικής κατάρτισής τους.

Μετά το τέλος της επιθεώρησης καλούνται όσοι από το προσωπικό επιθυμούν να υποβάλλουν παράπονα, αιτήματα ή απόψεις επί προσωπικών ή υπηρεσιακών θεμάτων, οι δε σχετικές ακροάσεις γίνονται κατ’ ιδίαν, αν οι υπάλληλοι που το ζητούν επιθυμούν να μεταδοθεί εμπιστευτικά στον ελεγκτή το περιεχόμενο της ακρόασης. Τα παραπάνω αιτήματα είτε επιλύονται επιτόπου από τους ελεγκτές, είτε θέτονται απ’ αυτούς υπόψη της Διοίκησης μετά τη γνώμη τους, εφόσον συντρέχει περίπτωση.

Μετά το πέρας της επιθεώρησης, οι ελεγκτές συντάσσουν ιδιαίτερη έκθεση με τις κρίσεις τους για την ικανότητα, τα προσόντα και τα αποτελέσματα της διαχείρισης της δραστηριότητας των διευθυντών και υποδιευθυντών των καταστημάτων, καθώς και τα φύλλα ποιότητας για το υπόλοιπο προσωπικό των καταστημάτων. Προκειμένου, όμως, για

διευθυντές ή υποδιευθυντές καταστημάτων που είναι βαθμολογικά ανώτεροι από τους επιθεωρητές που διενεργούν την επιθεώρηση, την παραπάνω έκθεση συντάσσει η Διεύθυνση της επιθεώρησης, με βάση τα στοιχεία του πορίσματος της επιθεώρησης και γραπτής εισήγησης των Επιθεωρητών.

Εκτός από τις τακτικές επιθεωρήσεις, ο Γενικός Επιθεωρητής κάνει, όσες φορές το κρίνει σκόπιμο, αιφνιδιαστικές ειδικές έρευνες σε καταστήματα, είτε για έλεγχο μεμονωμένων αντικειμένων (π.χ. επαλήθευση ταμείων χρηματικού, ενσήμων, τίτλων ή διαπίστωση ποσοτικής, ποιοτικής κατάστασης και φύλαξης εμπορευμάτων που είναι σε ενέχυρο υπέρ της τράπεζας, κλπ.) ή μεμονωμένων κλάδων εργασιών είτε οποιουδήποτε ειδικά καθοριζόμενου αντικειμένου.

Τέλος πρέπει να επισημανθεί ότι, αποκλείεται ανάμιξη του Επιθεωρητή στη διενέργεια των χορηγήσεων και στη διαχείριση των εργασιών των Καταστημάτων, η ευθύνη των οποίων ανήκει αποκλειστικά στους διευθυντές αυτών.

3. Πρώτες ενέργειες του ελεγκτή κατά την άφιξή του στο κατάστημα.

Ο ελεγκτής πρέπει να μεταβεί στο Κατάστημα απροειδοποίητα, κυρίως για να διενεργήσει αιφνιδιαστικές καταμετρήσεις στα ταμεία του καταστήματος και στα άλλα περιουσιακά στοιχεία που είναι δυνατό ν' αποτελέσουν αντικείμενα υπ' εξαιρέσεων, κλοπών και γενικά καταχρήσεων.

Ο ελεγκτής οφείλει να παίρνει κάθε αναγκαίο, κατά την κρίση του, μέτρο που στοχεύει στη διατήρηση του στοιχείου του αιφνιδιασμού, σε βαθμό που εξασφαλίζεται η αντικειμενικότητα και η ομαλότητα του ελέγχου που στη συνέχεια θα διεξάγει.

Έτσι, πρώτο μέλημα του ελεγκτή πρέπει να είναι η παραλαβή του κλειδιού του ταμείου από τον διευθυντή του καταστήματος και η, κατά

το δυνατό, άμεση καταμέτρηση των ταμείων: χρηματικού, ξένων τραπεζογραμμάτων, ενσήμων, συναλλαγματικών, τίτλων, καθώς και των ταξιδιωτικών επιταγών. Αν ο ελεγκτής δε μπορεί να διενεργήσει άμεση καταμέτρηση στο χρηματικό (μετρητά), πρέπει να παραλάβει από το διευθυντή του καταστήματος, το κλειδί του ταμείου. Παράλληλα, πρέπει να παραλάβει και να ασφαλίσει τη συμφωνία ταμείου και τα δικαιολογητικά της ημέρας του ελέγχου.

Ο ελεγκτής πρέπει, επίσης, να πάρει τα κλειδιά όλων των αποθηκών, στις οποίες βρίσκονται εμπορεύματα σε ενέχυρο, και να προβεί, όσο γίνεται συντομότερα, την ποσοτική καταμέτρηση και των ποιοτικό έλεγχο αυτών.

4. Γενικές ελεγκτικές διαδικασίες.

Πριν από την έναρξη του ελέγχου των επιμέρους λογαριασμών ο ελεγκτής οφείλει:

- Να ζητήσει το αντίγραφο της Λογιστικής Κατάστασης του καταστήματος (ισοζύγιο γενικού καθολικού) που συντάσσεται από το κ/μ με λογαριασμών λογιστικό το τέλος του προηγούμενου μήνα.
- Να αντιπαραβάλει τα υπόλοιπα της παραπάνω Λογιστικής Κατάστασης με τα συνολικά αθροίσματα των αναλυτικών καταστάσεων (αναλυτικών ισοζυγίων-extraits) των γενικών λογαριασμών που αναγράφονται στη Λογιστική Κατάσταση.
- Να αντιπαραβάλει τα επιμέρους υπόλοιπα που αναγράφονται στα ισοζύγια των αναλυτικών καθολικών του κ/μ ή αν δεν υπάρχουν τέτοια ισοζύγια, με αυτά που καταρτίζονται χειρόγραφα από το Κατάστημα) με τα υπόλοιπα των ειδικών λογαριασμών, για τα σημαντικότερα τουλάχιστον κονδύλια. Αυτό πρέπει να γίνεται κατά τον έλεγχο καθενός γενικού λογαριασμού.
- Να διενεργήσει σποραδικές αθροίσεις στα αναλυτικά ισοζύγια, όταν αυτά είναι χειρόγραφα (και στα ισοζύγια του κ/μ, όταν υπάρχουν ίχνη ή υπόνοιες χειρόγραφων διορθώσεων, κ.λ.π.).

5. Αποτελεσματικότητα ελέγχου.

Με δεδομένη την επιλογή των ελεγκτών, μεταξύ των καλλίτερων, πλέον καταρτισμένων και έμπειρων στελεχών της τράπεζας και την επαρκή συμπληρωματική τους εκπαίδευση, σε θέματα τραπεζικής ελεγκτικής, ο έλεγχος έχει από την αρχή τα εχέγγυα της επιτυχίας του.

Εφόσον δε επιτύχουν οι ελεγκτές να εμπνεύσουν εμπιστοσύνη στους ελεγχόμενους, για την αντικειμενικότητα του ελέγχου και το αδέκαστο της κρίσης τους, θα αποσπάσουν και τη θέληση αυτών για συνεργασία μαζί τους, με την οποία και μόνον είναι δυνατόν να τελεσφορήσει ο έλεγχος.

Η αποτελεσματικότητα συνεπώς του ελέγχου εξαρτάται αφενός μεν από τις ικανότητες των ελεγκτών, για την πλήρη και αντικειμενική επιθεώρηση των εργασιών του καταστήματος, αφετέρου δε από την ειλικρινή συνεργασία με αυτούς των ελεγχόμενων προσώπων (βλ. Αρχές Ελεγκτικής, Γρηγοράκος Θ.).

Η επιτυχία δε του ελέγχου θα προκύψει από το εάν αυτός μπορέσει να διαπιστώσει τις τυχόν εσφαλμένες, ηθελημένες ή αθέλητες, ενέργειες των οργάνων της ελεγχόμενης μονάδος, να επισημάνει τις ζημιογόνες παραλείψεις τους, να βοηθήσει, συμβουλευτικά, στη βελτίωση της ροής των διαδικασιών του καταστήματος, να επεξηγήσει σημεία των διαταγών των Κεντρικών Υπηρεσιών δεν είχαν γίνει πλήρως αντιληπτά, ενεργώντας έτσι αποτρεπτικά σε μελλοντικά λάθη, να μεταφέρει ωφέλιμες εμπειρίες από άλλα καταστήματα και να επιτύχει άμεσα τη διόρθωση επουσιωδών σφαλμάτων κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης.

Επίσης να συστήσει στους υπαλλήλους του καταστήματος τη συμμόρφωση τους προς τις οδηγίες των αρμόδιων Κεντρικών Διευθύνσεων, τη διόρθωση των σφαλμάτων τους, συμπλήρωση των παραλείψεών τους και τη λήψη μέτρων μη επανάληψης αυτών στο μέλλον.

6. Προτάσεις ελεγκτών.

Οι Κεντρικές Διευθύνσεις, που είναι αρμόδιες για την έκδοση των Εγκυκλίων Διαταγών των Τραπεζών και για την παροχή οδηγιών στις Περιφερειακές Μονάδες για την εφαρμογή τους, μερικές φορές, δεν επιτυγχάνουν να γίνουν πλήρως κατανοητές με αποτέλεσμα να εμφανίζονται όμοια λάθη σε αρκετά των καταστημάτων.

Επίσης οι εκτελεστικές Μονάδες που δε γνωρίζουν το πνεύμα της Διοίκησης και τη σκοπιμότητα μερικών Διαταγών, είναι δυνατόν να μην επιδείξουν την απαιτούμενη προσοχή και να μην δώσουν την αρμόζουσα σημασία σε ορισμένες από τις εντολές της με συνέπεια να μην επιτυγχάνονται οι στόχοι της Διοίκησης.

Οι ελεγκτές, που ελέγχουν τα καταστήματα και τις Θυρίδες όλου του δικτύου των Μονάδων, όταν διαπιστώσουν ότι ορισμένες Διαταγές παρερμηνεύονται από αρκετές Μονάδες ή ότι εφαρμόζονται λαθεμένα, με ειδικές – προτάσεις, μέσα από τη Διεύθυνσή τους, ενημερώνουν τις αρμόδιες Διευθύνσεις για τις παρατηρήσεις τους και προτείνουν τρόπους διασάφησης και επεξήγησης των οδηγιών τους.

Ομοίως, όταν διαπιστώνουν οργανωτικές αδυναμίες ή διοικητικές ελλείψεις, πάλι με εισηγήσεις του προτείνουν τρόπους βελτίωσης των υφισταμένων οργανωτικών σχημάτων και των διοικητικών διαδικασιών.

Εξάλλου η Διεύθυνση Επιθεώρησης, που με τους επιθεωρητές της επιλαμβάνεται της εξέτασης θεμάτων ληστειών των καταστημάτων ή απατών σε βάρος της τράπεζας, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Οργάνωσης και τις λοιπές συναρμόδιες, κατ' αντικείμενο, Διευθύνσεις εξετάζουν και εισηγούνται στη Διοίκηση τρόπους προστασίας των Μονάδων από εσωτερικές και εξωτερικές ζημιογόνες ενέργειες και λήψη μέτρων αποτροπής επανεμφάνισής τους.

Είναι φανερό συνεπώς η συμβολή των ελεγκτών στη βελτίωση των διαδικασιών και στη διαφύλαξη των συμφερόντων της τράπεζας.

7. Δημιουργική συνεισφορά της επιθεώρησης στην ανάπτυξη της τράπεζας.

Από τα όσα συνοπτικά προαναφέρθηκαν η Επιθεώρηση δεν είναι μια στατική υπηρεσία που περιορίζεται μόνο στον τυπικό έλεγχο των διαδικασιών και διαχειρίσεων της τράπεζας αλλά ένα πολύτιμο όργανο για τη διαφύλαξη των συμφερόντων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της.

Οι Επιθεωρητές δεν είναι «Πραιτωριανοί» φρουροί της Διοίκησης αλλά δημιουργικοί ελεγκτές, εποικοδομητικοί σύμβουλοι και απαραίτητοι βοηθοί αυτής στην κατανόηση και σωστή εφαρμογή από τις Μονάδες των οδηγιών της.

Είναι συγχρόνως και διαμεσολαβητικοί κρίκοι μεταξύ των επιτελικών Κεντρικών Διευθύνσεων, που εκδίδουν τις διαταγές και των εκτελεστικών Μονάδων, που καλούνται να τις εφαρμόσουν.

Συντελούν επίσης αποτελεσματικά στην αξιολόγηση του προσωπικού και στην αξιοποίηση του στις διάφορες θέσεις της τράπεζας.

Με τις παρατηρήσεις τους παρέχουν τη δυνατότητα στις Κεντρικές Υπηρεσίες να επεμβαίνουν έγκαιρα και να επαναφέρουν στην ορθή προγραμματισμένη πορεία επίτευξης του στόχου της Διοίκησης των Μονάδων εκείνων στις οποίες διαπιστώθηκαν παρεκκλίσεις ή καθυστερήσεις. (βλ. Ελεγκτική Ι, Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής, Δήμου Ν.)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα βασικά συμπεράσματα αυτής της πτυχιακής εργασίας είναι τα εξής :

A) Ότι ο εσωτερικός έλεγχος συντελεί καθοριστικά στην αποδοτικότητα των εμπορικών τραπεζών, που τον εφαρμόζουν με σύγχρονη τεχνολογία και οικονομική λογική (κόστος - απόδοση).

B) Ότι ο εσωτερικός έλεγχος έχει ευρύτερα οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα (αξιοκρατία, ανάπτυξη του ατόμου, ευρύτητα προσέγγισης, υπευθυνότητα, κοινωνική ευαισθησία).

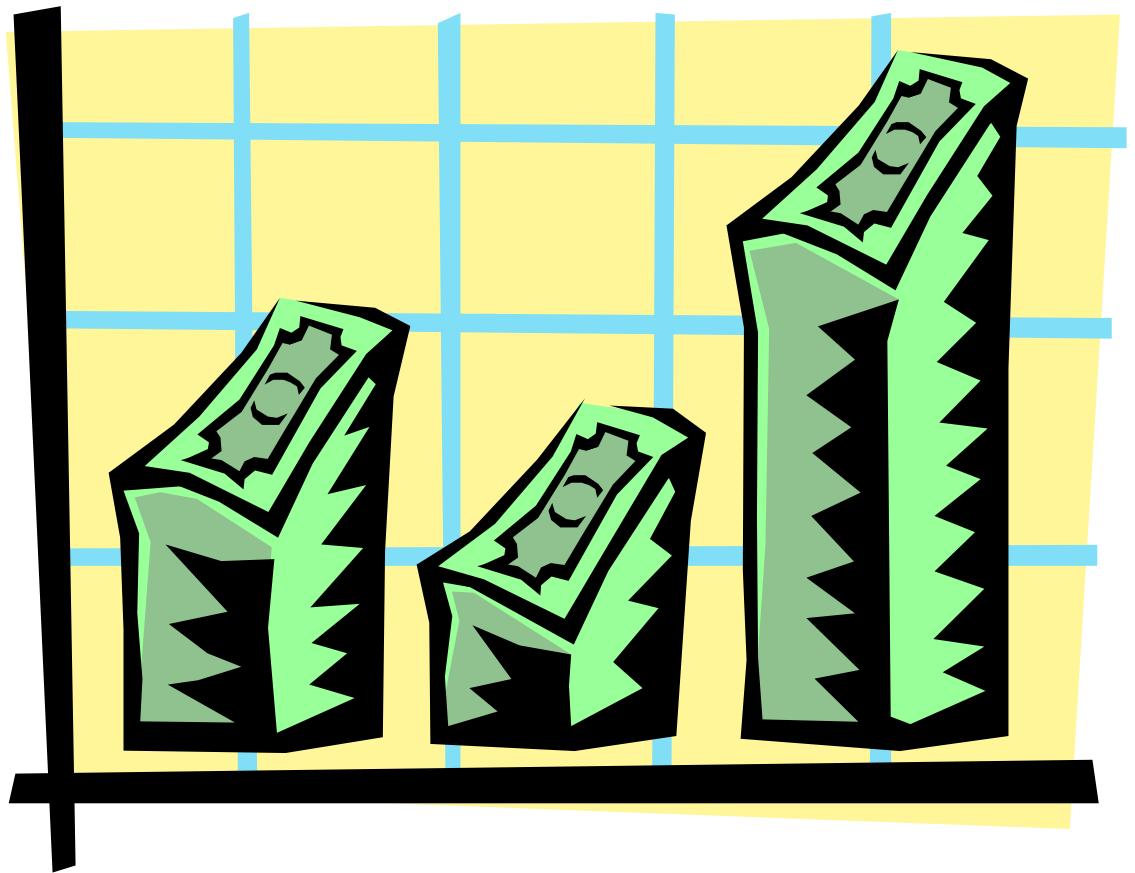
Ωστόσο, χρειάζονται καθημερινά και συστηματικά συνεχείς βελτιώσεις. Επειδή ο εσωτερικός έλεγχος είναι σύστημα ανοιχτού τύπου, δηλαδή ευαίσθητος στις εξωτερικές επιδράσεις αλλά και με μεγάλη επίδραση στο εξωτερικό του περιβάλλον, οι εμπορικές τράπεζες τον εφαρμόζουν με συγκεκριμένες αρχές και κανόνες. Αυτοί εφαρμόζονται σε όλων των ειδών της εργασίες και τα τμήματα.

Και αυτά ανεξάρτητα από το γεγονός ότι, οι λειτουργίες λογιστικού και οικονομικού ελέγχου επιβάλλονται στις ελληνικές τράπεζες από τον νόμο 3016/02 ή από την Τράπεζα της Ελλάδος που είναι αρμόδια για την επίβλεψη όλων των τραπεζών που αναπτύσσουν δραστηριότητα στο ελληνικό έδαφος (ν. 2438/98).

Η παραδοσιακή προσέγγιση του εσωτερικού ελέγχου περιελάμβανε την επιθεώρηση κυρίως των κλάδων και των δανείων. Οι νέοι διεθνείς κανονισμοί π.χ. κανονισμοί της Βασιλείας της Ελβετίας πρότειναν το πλαίσιο και τα πρότυπα για την επαγγελματική πρακτική που τείνουν να εφαρμοστούν σήμερα από τις ελληνικές τράπεζες. Η προσαρμογή στις νέες συνθήκες, αποτελεί και το στοίχημα της ανταπόκρισης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος για την ανταγωνιστικότητα αλλά και την επέκτασή του στις διεθνείς αγορές (Βαλκάνια, Μέση Ανατολή, Ανατολική Ευρώπη).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ –
ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γρηγοράκος Θ., *Αρχές Ελεγκτικής*, εκδ. ΣΟΛ Αθήνα 1989.
2. ΣΟΛ, *Διεθνείς Ελεγκτικές Οδηγίες*, εκδ. σολ, Αθήνα 1989.
3. Παναγιωτίδης Χ., *Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου*, εκδ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα 1995.
4. Δήμου Ν., *Ελεγκτική Ι, Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής*, εκδ. «Ελλήν» Αθήνα 2000.
5. Ι.Ε.Ε.Ε., *Πρότυπα για την επαγγελματική εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου*, εκδ. 2001.
6. Ψυχομάνης Σπ., *Οι Τράπεζες και η Εποπτεία τους*, εκδ. Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2006.
7. *Δελτίο ΕΕΤ*, τεύχος 44, εκδ. ελληνικό τραπεζικό ινστιτούτο.
8. *Ιστοσελίδες*
www.Hba.gr
www.sol.gr
www.eurobank.gr
www.emporiki.gr